ürün

SOSYALİST DERGİ

ekim 1975 16
yıl: 2 cilt: 3

KEMALİZM İLE SOSYALİZM ARASINDA AŞILMAZ BİR DUVAR VARMIDIR ? (2)

● şili komünist partisi

○ Amerikan devriminin 200. yıldönümü

○ Amerikan devriminin sınıfsal niteliği

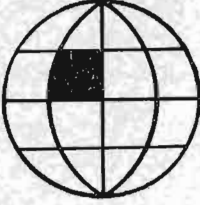
○ ABD'de ki sınıfsal çelişkiler

AYLIK DERGİ ● EKİM 1975 YIL: 2 ● SAYI: 16

İÇİNDEKİLER

Sahibi : Ural ATEŞER ● Yazı İşleri Müdürü : Selçuk UZUN ● Yönetim Yeri: Divanyolu, Klodfarer Cad. No: 38/2, İSTANBUL ● Yazışma ve Havale Adresi: P.K. 41 Sirkeci İSTANBUL ● Genel Dağıtım : **İSTANBUL DAĞITIM,** Cağaloğlu Yokuşu, Kemaliye Han, No: 4/14, İSTANBUL ● Ankara Dağıtımı : **ANKARA DAĞITIM,** Bayındır Sokak 38/3 Kızılay/ANKARA ● Abone Şartları : Yıllık 100, Altı Aylık 50 Lira. Dış Ülkeler için iki katıdır ● Dizgi-Tertip-Baskı: BAŞARAN MATBAASI ● Kapak Baskı : EVREN OFSET

İçinde bulunduğumuz ay, seçim ayı. Kısmî senato ve boşalan milletvekilleri için seçimler gündemde. Ve bu seçimler, her zaman olduğu gibi, —yâni Türkiye'de «demokrasi rejimi»(!) kurulduğundan beri— işçi sınıfının gerçek siyasi örgütlenmesinin siyasal arenada yer alamadığı bir ortamda yapılıyor. Böyle bir «demokrasi»(!) ortamında ise, seçimler gibi kitlelerin en çok politize oldukları bir anda; sahte bir siyasal ve ideolojik çoğulculuk karikatürü çerçevesi içinde en ufak nüanslarına kadar —faşistinden şeriatçısına kadar— rahatça örgütlenebilir ve her türlü eylem serbestisine sahip olabilirken; solun sadece bir sosyal-demokrat parti tarafından «temsil edilebilme hakkına» zorlanması, düşündürücü olduğu kadar bir gerçek te...

Ve üstelik, bu yetmediği gibi, Türkiye hakim sınıf ve tabakalarının büyük bir çoğunluğu için, bu tür bir «sol» sosyal-demokrat parti bile tehlikeli bir lüks olarak kabul edilmekte ve sağın, faşist cephe olarak somutlaşan tehdidi, hem gerçek sol'un, işçi sınıfının siyasal —ve hatta ekonomik— örgütlenmesi ve hemde bu sosyal-demokrat partinin temsil ettiği sınıfsal güçlerin varlığını gün geçtikçe tehdit etmektedir.

Bu büyüyen tehdidi hergünkü olayların akışı içinde izlemek mümkündür:

— Adına komando denilen faşist sürüleri, hem işçi sınıfının her türlü yasal direnmelerini ezmek için kullanılmakta ve hemde bu sosyal-demokrat parti taraftarlarını pasifize etmek için kullanılmaktadır.

— İstinasız bütün çalışan halkın, emekçi kitlelerin, işçi sınıfının denenmiş ve sınanmış sınıf düşmanları olan «işkenceci» Faik Türün ve «bozkurt» Ömer Naci Bozkurt gibi kişiler, faşist cephenin seçimlerde aday listelerinin baş köşesine oturtulmakta böylece de bütün bir halkın insanca yaşama hakkının en gözü dönmüş ve

en kanlı düşmanları halka «seçtirilmeye» çalışılmaktadır. Çağımızda, böylece halk düşmanlığının bu denli «saf» olarak bulunabileceği tek ülke, olsa olsa, ancak faşist Pinochet'lerin Şili'si olabilir.

— Tüm yurtsever, ilerici ve demokratik unsurlar devlet organlarından acımasızca temizlenmekte, bunların yerlerine, nitelikleri Faik Türün'lerin, Ömer Naci Bozkurt'lardan geri kalmayan gözü dönmüş gerici, faşist ve halk düşmanı unsurlar yerleştirilmektedir...

Kısacası; karşımızda içiçe girmiş şu ikili görev durmaktadır :

— Bu artan faşist terör tehdidine karşı, bu tehdidin ortak olarak yaşama hakkına kastetdiği sınıf ve tabakaların ve bunların siyasal ve ekonomik örgütlerinin birlikte mücadelesinin sağlanması. Çünkü, ortak olarak aynı tehdidi göğüslemek zorunda kalanların bu tehdidi birlikte göğüslemelerinden daha doğal bir şey olamaz.

— Var olan anti-demokratik ortamı mutlaka ve mutlaka gerçekten demokratik bir ortama dönüştürmek. Çünkü, unutmamak gerekir ki; bugünkü faşist terör tehdidi ne birden bire yerden mantar gibi bitmiştir, nede raslantısal bir durumdur. Bu faşist terör tehdidinin tohumları, Türkiye toplumuna, 50 yıl önce «demokrasi rejimi»(!) ile beraber yerleştirilmiştir. Çünkü çoğulculuktan sadece sağ'ın siyasal ve ideolojik çoğulculuğunun anlaşıldığı; gerçek sol'a hiç bir zaman «yasal» yaşama hakkı tanınmadığı; milli şeflik» dönemi, emperyalizmin hayasızca uyduluğu dönemlerini takip ettiği bir ülkede, ne bir Türkeş, ne bir Demirel ve nede diğerleri bir raslantı olarak ortaya çıkmamışlardır ve bugün de Türün'lerin, Bozkurt'ların, Elverdi'lerin yani bu halk düşmanlarının yine «halka seçtirilmek» istenmesi gibi halkın iğfal edilmesi olayları da yine bir raslantı değildir.

Özetlersek;

— **Bugün gittikçe büyüyen bir faşist terör tehlikesinin ortaklaşa tehdit ettiği sınıf ve tabakaların ve bunların siyasi ve ekonomik örgütlerinin yaşama hakkının birlikte savunulması söz konusudur.**

— **Bu faşist terör tehdidi, bu raslantı olgusu, bir sunî olgu olmayıp, kökleri «Cumhuriyetin» kuruluş günlerinde aranması gereken bir olgudur.**

— **O halde önümüzdeki görev; hem Demirellerin-Türkeşlerin-Türünlerin ve diğerlerinin bugün somutlaştırdıkları faşist terörü bozguna uğratmak ve hemde bu faşist terörün temel**

yaratıcısı olan anti-demokratik ortamı köklü demokratik bir ortama dönüştürmektir.

Ama, bütün bu görvelerin yapılmasında, sosyalistlerin şu temel marksist-leninist ilkeleri de hiç bir zaman unutmamaları gerekmektedir :

— Ortak bir düşmana karşı mücadele de, **özel bir birliğe ihtiyacı yoktur.** Böyle bir düşmanla doğrudan doğruya savaşma zorunluluğu ortaya çıktığı anda, her iki tarafın çıkarları, **geçici** olarak birleşir.

— Sosyalistlerin, küçük burjuva demokratların karşısında tavırları şudur: devirmeyi amaçladıkları kesime karşı, onlarla birlikte yürür; onların, durumlarını kendi çıkarları yönünde pekiştirmek için giriştikleri her işte, onların karşısındadır.

ürün

kurtuluş savaşının bazı yönleri

Teoman BİLGİ

«.... Anadolu köylüleri! Efendi ve beylerinizin bazıları kendilerini yabancı kapitalistlere satmıştır, ötekileri sizi silah altına çağırıyor ve yabancı istilacılara karşı döğüşmek üzere hazırlıyorlar. Fakat bunlarda, ülkenizin yönetimini kendi elinize almanıza, Sultan'ın asalaklarına bağışladığı toprakları kendi elinize almanıza, bu tarlalarda buğday yetiştirip beslenmenize izin vermezler. Ve yarın yabancı kapitalistler, efendilerinize daha iyi barış koşulları önerirlerse, şimdiki önderleriniz yabancıların yardımıyla, sizi yine tıpkı yabancı orduların işgali altında bulunan yerlerdeki arazi sahiplerinin ve eski memurların yaptığı gibi zincire vuracaklardır...» (**Komintern'in 1920 Baku Birinci Doğu Halkları Bildirisinden aktaran: D. Avcıoğlu, Milli Kurtuluş Tarihi,** c. 2, s. 630.)

Yazımızın birinci bölümünde —sayı. 14— sivil-asker ara tabaların «geleneği» konusu üzerinde durmuştuk. Ve bunun, yazımızın genel amacının bir bölümü olduğunu; diğer bir deyişle, Kemalist hareketi ve ideolojisini tarihsel gelişimi içinde değerlendirme ve bu hareket ve ideoloji ile Marksizm arasında bir «Çin Seddi» bulunup bulunmadığını araştırmak, amacımızın bir bölümü olduğunu belirtmiştik.

Bu yazımızda, Kemalist hareketin ve ideolojinin fiilen oluştuğu ve biçimlendiği, fakat daha henüz «kuramsallaşmadığı» ve «ku-

rumlaşmadığı» bir dönem üzerinde duracağız. Kemalizmin, fiilen oluştuğu ve biçimlendiği bu dönem, Kurtuluş Savaşı dönemidir.

ÜRÜN dergisinde, bilindiği gibi, bu dönem üzerinde daha önce de durulmuştu. Amacımız, bunları yinelemek değil; ancak bu hareketin ve ideolojinin oluşumunda ve biçimlenişinde, kanımızca tayin edici önemde gördüğümüz birkaç özelliğin daha kapsamlı bir biçimde araştırılması.

Üzerlerinde, daha kapsamlı bir araştırma yapmayı amaçladığımız bu özellikleri, birbirleriyle karşılıklı sıkı bir etkileşim ve sonuç-neden ilişkisi içinde bulunan iki grupta ele alacağız. Bunlar :

— Birinci grupta; Kurtuluş Savaşında yer alan güçlerin sınıfsal analizi,

— İkinci grupta; Kemalist hareketin, Kurtuluş Savaşı boyunca, Marksist-leninist hareket ve çevrelerle ilişkileri olacaktır.

KURTULUŞ SAVAŞINDA YER ALAN GÜÇLERİN SINIFSAL ANALİZİ

Kurtuluş Savaşının niteliğinin ve yol alışının tayin edici özelliği, kuşkusuz ki bu savaşta yer alan, savaşı yöneten yada savaşa damgasını vuran güçlerin sınıfsal analizi ile büyük ölçüde belirlenebilir. Zaten bu sınıfsal analizdir ki, Kurtuluş Savaşının yukarıda belirttiğimiz iki diğer temel özelliğini de büyük ölçüde aydınlatacaktır.

Kurtuluş Savaşında yer alan güçlerin en başında, bizzat bu hareketi örgütleyen ve başını çeken sivil-asker bürokrasinin, özellikle asker kesimi gelmektedir. Anadolu yerel sivil bürokrasisi de, İstanbul ve İzmir gibi büyük ölçüde hareketin önderlik saflarında bulunmuştur.

Kurtuluş Savaşına fiilen damgasını vuran bir diğer toplumsal sınıf ise; Anadolu yarı-feodal ve feodal eşrafı ve büyük toprak sahipleridir.

Savaşın asıl büyük yükünü çeken ise, cephelerde ve İstiklal Mahkemelerinde ölerek ve dişinden-tırnağından artırdığı ile savaşın en önemli mali kaynağını oluşturan köylülüktür. Büyük kitlesi ile daha hala «reaya» niteliğinden arınamamış ve bu niteliğinden arınamaması için büyük çaba gösterilen köylülüktür.

Kurtuluş Savaşında yer alan sınıfsal güçlerden söz ederken, bunları savaş boyunca şöyle yada böyle konumda bulunan fakat kesinlikle savaşın olmazsa olmaz faktörü olarak kabul ettiğimiz toplumsal sınıf ve tabakalar şeklinde ele alıyoruz. Bu nedenle; İstanbul ve bir miktarda İzmir'de belli miktarda yoğunlaşmış işçi sınıfından söz edemiyoruz. Çünkü işçi sınıfı hem niceliksel ve hem de niteliksel yönüyle daha henüz etkin bir toplumsal güç olmadığı gi-

bi, savaş süresi boyunca da, savaşın şöyle yada böyle bir şekilde olmazsa olmaz bir faktörü de olmamıştır. Tek sözle, bu dönemdeki Türkiye'nin yapısal bünyesi, zaten gerçek bir sanayi oluşumu içermiyordu ki, gerçek anlamda oluşmuş bir işçi sınıfı içersin.

Bu nedenle; işçi sınıfı üzerinde yazımızın bu bölümünde ayrıca durmıyacağız.

Yine bu dönemde üzerinde bu bölümde durmadığımız, fakat 1923 İktisat Kongresi'nden itibaren çok sık duracağımız bir hakim sınıf kesimi daha vardır: İstanbul ve İzmir'de yoğunlaşmış «Türk asıllı» ticaret burjuvazisi.

Bu hakim sınıf kesimi, İttihat ve Terakki'nin «bonapartist» milli iktisat döneminde, lövanten burjuvazinin ayağını kaydırmaya hevesli görünerek, ilkel sermaye birikimini en «ilkel biçimlerde» yapmakta dünyada eşine pek az rastlanır bir beceriye sahip olduğunu ispatlamıştır. Ancak, tıpkı Selçukluların (Anadolu) yerleşik hayata geçtikleri halde mimari eserlerinde daha hala çadır biçimlerine bağlı kalmaları gibi bir türlü gerçek anlamda «burjuvalaşmamışlardır» bunlar.

İşte, bu hakim sınıf kesimi savaş yıllarında, hem bu «eksikliklerini» gidermek ve hemde sermaye birikimlerini sıkı bir işbirlikçilik ortamı içinde artırmakla meşguldürler. Bu ortamı devam ettirmek için de Amerikan, İngiliz yada Fransız gibi bir büyük devletin manda yönetiminden yanadırlar. Kısacası, savaşla pek ilgilenmeye vakitleri yoktur. Ta ki, Kemalist yönetim zaferi kazansın ve «antiemperyalist»liğinin gerçek niteliği ortaya çıksın.

İşte, o dönemden itibaren bir hakim sınıf kesimini yeni bir hazırlık içinde görüyoruz: Cumhuriyet Türkiyesi'nin iktisat politikasını tayin etmek ve bu tayin edilen politikada kendilerine ayrıcalıklı bir yer hazırlamak. Bunun nasıl olacağını yazımızın bundan sonraki bölümlerinde, özellikle 1923 İktisat Kongresi'nde izleyeceğiz.

O halde, 1919-1923 arasındaki dönemde, yani Kurtuluş Savaşı döneminde bu hakim sınıf kesiminden söz etmemiz olanaksız. Çünkü, iki büyük kentin tüccarları arasında Ulusal Kurtuluş Mücadelesine karşı olan ilk ilki belirttiğimiz gibi, savaşın kazanılmasından sonra canlanmış ve İttihat ve Terakki'den beri unuttukları «millilikleri» tekrar hatırlayarak «Milli Ticaret Birliği»ni İstanbul'da kurmuşlardır.

Bu durumda da, savaş yıllarında, savaşla ilgileri hasbelkader aynı topraklar üzerinde, Anadolu'da yaşamaktan başka birşey olmayan bu hakim sınıf kesimini gelecekte yerden bitmişcesine görmek üzere şimdilik bir kenara bırakmak zorundayız.

Şimdi bu toplumsal sınıf ve tabakaları, biraz daha yakından görmeye çalışalım :

Sivil-Asker Ara Tabakalar

Daha önce de belirttiğimiz gibi, Kurtuluş Savaşı'nın yönetici kesimini, sivil-asker ara tabakaların özellikle asker kesimi oluşturmuş; sivil kesimin, İstanbul, İzmir gibi büyük idari merkezlerdeki bölümü işbirlikçi bir çizgi izlerken, Anadolu yerel sivil bürokrasisi ise, Kurtuluş Savaşına büyük çoğunluğuyla katılmıştır.

Asker ve sivil bürokrasi, daha önce ÜRÜN'de çıkan yazılarda da işaret edildiği gibi, 1800'lerden —hatta ilk belirtileri III. Selim ve II. Mahmut dönemine kadar uzanan— beri devam edegelen, özellikle de 1908 dönemecinin güçlü bir ivme kazandırdığı sosyo-ekonomik sürecin zorunlu kıldığı kesin bir değişim aşamasına ulaşmıştır. Başka türlü söylersek; Osmanlı'nın Batılılaşması süreci, yada Osmanlı İmparatorluğunda kapitalist üretim biçiminin dönüşümcü yoldan (devrimci olmayan yönden) hakimiyetini kurması olarak tanımlanabilecek burjuva sosyal devrim süreci, sivil-asker ara tabakaları artık Osmanlılığın yarı-feodal ve şer'i devlet yapısı ile uyuşamaz hale getirmiştir. Çünkü, Batı tipi okullarda Batı eğitimi ile yetiştirilen Osmanlı İmparatorluğunun son kuşak sivil-asker bürokratları, artık kapitalist bir toplum içinde fonksiyonel olabilecek, «rasyonel bürokrasi» durumuna gelmiştir. Oysa, içinde bulunduğu yarı-feodal ve şer'i —yada «patriarkal»— devlet yapısı bu bürokrasinin gelişmesi karşısında en büyük engeldir.

İşte böyle bir aşamada —burjuva devlet yapısına geçişin zorunlu olduğu bir aşamada— aynı zamanda, sivil-asker bürokrasisinin varlık nedeni olan devlet aygıtının yaşıyabilmesi için silahlı işgale karşı da savaş verilmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Eski —yarı-feodal ve şer'i— devlet örgütünü varlığında kişileştiren, padişah ve çevresinin —İstanbul hükümeti— de, silahlı işgale karşı çıkmayıp, tam tersine, işbirlikçi bir tavır izlemesi karşısında sivil-asker ara tabakalar —aynı zamanda, kendisinin yerine bu görevi gerçekleştirecek güçlü bir ulusal burjuvazi de oluşamadığından— yukarıda sözünü ettiğimiz iki temel nedenden ötürü, 1800'lerden beri süregelen, burjuva sosyal devrim sürecinin göreceli olarak en radikal adımlarını —bir anlamda— atmamış, fakat atmak zorunda kalmıştır.

Bu göreceli olarak radikal adımlarını atmak zorunda kalan ve bunları bizzat yürütecek olan sivil-asker bürokrat kadrolar ise, günümüze kadar «Kemalist» olarak adlandırılacak olan hareket ve akımın çekirdeğini oluşturmuşlardır.

Kemalistlerin, bu göreceli olarak radikal adımları atmalarının, çok önemli bir dış dinamiğini ise, ilerde göreceğimiz gibi, Sovyetler Birliğinde yeni bir rejimin, sosyalist rejimin yerleştirilme çaba-

ları ve bu çabaların Anadolu'ya güçlü bir biçimde yansımış olmasında aramak gerekir.

Ancak, yine ilerde göreceğimiz gibi, Kemalistlerin, Bolşevik Devrimi ile ilgilenmeleri, sadece ve sadece kendilerinin de açıkca belirttikleri gibi «PRAGMATİK VE KONJONKTÜREL SOLCULUK» alanından dışarı taşmamıştır. Ki bunu ilerdeki bölümlerde göreceğiz. Kemalistlerin «anti-emperyalist»liklerine gelince ise, bu emperyalizme kesin bir karşı-çıkış değil, tam aksine, Batılı emperyalistlere daha iyi koşullar içinde barış masasına oturmak biçiminde bir «anti-emperyalizm»dir.

Örneğin, ünlü Kemalist —Gide'lerin, Koestler'lerin, Silone'lerin, v.d. gibilerin oluşturduğu sosyo-patolojik çizginin takipçisi— «Suyu Arayan Adam» Kemalistlerin önderi Mustafa Kemal'in, daha Kurtuluş Savaşına başlamadan önceki —muhtemel— planlarını şöyle açıklamaktadır :

«.... Ya şu işgal kuvvetleri? Ama onlarada içine düştükleri gaflet belki anlatılabilirdi. Onların bütün hatası, Türkiye'yi feda etmelerindedir. Türkiye ki, artık Arabistan'da, Afrika'da, Suriye'de, Irak'ta hiçbir davası yoktu. Ama, Anadolu'da, Boğazlarda, Trakya'da yeni ve güçlü bir Türkiye, yarınki Avrupa muvazenesinin aranılan unsuru olabilir. Hele şimdi Kuzey'den hem Batı'ya, hem Doğu'ya, hem Güney'e yayılma davaları güden ve İtilaf devletlerinin Rus topraklarında beslediği, teşkilatlandırdığı orduları arka arkaya yenen bir Bolşevik tehlikesi karşısında?....

«Böyle bir zamanda, asker ve gelenekli bir Türkiye, etnik temeli erimiş, on para etmez bir Ermenistan projesine, Trakya'da, Ege'de, Karadeniz kıyılarında, hatta İstanbul'da hayali bir 'Bizansın yeniden doğuşu' macerasına nasıl feda edilebilirdi?

«........ İşte bunlar büsbütün saçma gafletti. 'Düvel-i muazzamanın rical-i siyasiyesi' bu gafleti nasıl anlamıyorlardı ki?» (Ş. S. Aydemir. **Tek Adam** c. I, s. 402)

İşte, Kemalist kadronun tüm, «anti-emperyalizmi», «Düvel-i muazzamanın rical-i siyasiye»sine gafletini anlatmak için çaba göstermek olup, Mustafa Kemal bu gerçeği ileride şöyle belirtecektir :

«Siyasetimizin, ananelerimizin bizi, fikri temayül itibariyle bir Avrupa Türkiye'si, daha doğrusu Batı'ya yönelmiş bir Türkiye arzu etmeye meylettireceğini.... Biz daima, doğrudan batıya yürüdük. Eğer bu son senelerde yolumuzu değiştirdikse, itiraf etmelisiniz ki, bu bizim hatamız değildir. Bizi siz mecbur ettiniz... Memleketimizi modernleştirmek istiyoruz. Bütün çalışmalarımız Türkiye'de modern binaenaleyh Batısal bir hükümet vücuda getirmektir. Uygarlığa girmeyi arzu edipte, Batıya yüzünü dönmemiş ulus hangisidir.» (**Söylev ve Demeçler.** c. III, s. 67 - 68)

Kısacası, Kurtuluş Savaşını yöneten Kemalistlerin bu yöneliş doğrultusu ve sınıfsal yapıları o denli açıktır ki, Kemalistlerle Bolşevikler arasında bir yakınlaşma tehlikesinin olup olmadığını soran İngiliz subaylarına Mütareke dönemi sadramazı şu «teminatı» verebilmektedir :

«Kimi azami askeri ümera ve erkândan ve memleketin eşrafıyla arazi eshabı ve münevveranından mürekkep bu heyetin, komünizm nazariyatına tema-

yül etmeleri tasavvur olunamaz. Ancak garp devletleri tarafından gayri muhik tazyikatda ısrar olunur ise, Rusya'nın kucağına atılmaları ihtimalinden baid değildir.» (**Modern Türkiye'nin Doğuşu.** Bernard Lewis. s. 458)

Kurtuluş Savaşını yöneten sivil-asker bürokrasinin bir diğer önemli özelliği de Ahmet İzzet Paşa'nın şu sözlerinde açıktır : «Kısmı âzamı askeri ümera ve erkandan ve **memleketin eşrafıyla arazi eshabı** ve münevveranından mürekkep bu heyetin....» (Altını biz çizdik.) Sadrazam Ahmet İzzet Paşa'nın sözlerinin çok önemli bir gerçeği işaret ettiği açıktır : Sivil-asker bürokratların eşraf ve büyük toprak sahipleri ile ittifakı. Üstelik bu konuda, başta Doğan Avcıoğlu olmak üzere, birçok Kemalist'te ittifak durumundadır. O halde nasıl oluyorda, bir sosyalist olduğunu söyleyen MDD sözcüsü şu sözleri pervasızca söyliyebilmekte :

«...... Onun için bu zümre ile (bu zümreden kastettiği asker - sivil aydın zümre. TB.) işbirlikçi sermaye - feodal mütegallibe ittifakı arasında uzun süreli bir uzlaşma yalnızca maddi değil, manevi bakımdan da, gelenek ve tarih bakımından da imkansız görünmektedir.» (**Yazılar. M. Belli, s. 18**)

Kanımızca, MDD sözcüsünün bu sözleri pervasızca söyliyebilmesinde, şu tarihsel gerçeği görememesinin büyük payı bulunmaktadır: bir kez, sivil-asker-asker bürokrasiyi Kurtuluş Savaşındaki yönetici role iteleyen —daha önce belirttiğimiz— objektif etkenler, bu tabakaların, Kurtuluş Savaşı'nı Türkiye burjuvazisi adına «vekaleten» bir savaş vermeye yöneltmemiştir. Tam tersine, bu savaş, sivil-asker bürokrasi açısından bizzat kendi varlığının ve geleceğinin garantisi olan, özel olarak kapitalist sömürü sistemini, genel olarak idame ettirme ve geliştirme savaşıdır.

Ancak; bu savaşı yürütebilmesi için, «reaya» olarak kavrayıp benimsediği halka, geniş köylü kitlelerine de gereksinimi vardır.

Köylülüğü «reaya» olarak benimsediğine göre de, doğal olarak bu «reaya»nın çobanlarından yâni eşraftan, büyük toprak sahiplerinden destek araması kaçınılmazdır.

Zaten, sivil-asker bürokrasi ile eşraf ve büyük toprak sahipleri arasındaki ilericilik-gericilik çelişkisi, antagonist bir karakter de taşımamaktadır. Çünkü; her iki kesim de dönüşümcü yoldan burjuva sosyal devrim sürecinde ilerlemekte, yani kapitalistleşme doğrultusunda uzlaşıyorlardı. Ancak, yarı-feodalden kapitaliste dönüşmekte olan eşraf ve büyük toprak sahipleri, o güne kadar kendilerine çeşitli ayrıcalıklar kazandıran pre-kapitalist ideolojik ve siyasal kurumları mümkün olduğu kadar uzun süre yaşatmak isterlerken, sivil-asker bürokrat tabakalar ise bu kurumları daha hızlı bir biçimde tasfiye etme durumundaydılar. Yani anlaşamadıkları nokta **dönüşüm olayının alt-yapısal ekonomik temeli değil**; sadece, **üst-yapı kurumlarının dönüşüm** hızı olmaktaydı. Bu hıza daha güçlü bir ivme sağlamak isteyen sivil-asker bürokratlar «ilerici» bu hızı «yavaşlatmak» isteyenler ise «gerici» olmaktaydılar.

Bu durumda, aralarında antagonist çelişki olmayan bu farklı hakim sosyal sınıf ve tabakaların işbirliğini engellememiş, olsa olsa, aralarında, Birinci Meclis'teki Birinci ve İkinci Gruplar gibi ayrılıklar belirmesine yol açmıştır.

Sivil-asker bürokratlarla, eşraf ve büyük toprak sahipleri arasındaki ittifakın, işbirliğinin objektif temelini; diğer bir deyişle 1800'lerden beri devam edegelen dönüşümcü yoldan burjuva sosyal devrim sürecini ve yine bu türlü bir sosyal devrim sürecinin yol açtığı halktan kopukluğu, halkı sadece idare edilecek bir sürü, bir «reaya» olarak kabul edişi Kurt Steinhaus şöyle açıklamaktadır :

«.... Jön Türkler zamanında belli bir düzeye erişmiş burjuva ıslâhatlarının yardımıyla, milli kuvvetlere kalan tek iş, varolan devlet mekanizmasını İstanbul'dan koparıp Ankara'ya bağlamak ve iyi işlemeyen taraflarını düzene sokmaktı...... Eski yürütme organlarının yeni idareye kolayca uyabilir nitelikte olmaları, milliyetçileri, yeni bir siyasal alt - yapı kurmak üzere **kitleleri bilinçlendirme ve onlarla birlikte çalışma zorunluluğundan kurtarıyordu,** aynı nedenle, halk kitlelerinin sürekli olarak harekete geçirilmeleri ve yeniden teşkilâtlandırılmaları da gerekmiyordu.» (K. Steinhaus. **Atatürk Devrimi Sosyolojisi.** s. 93)

Ve Steinhaus, sivil-asker bürokratların halktan kopukluklarının nedenini ise açıkça belirtmektedir :

«.... Kemalistlerin, değişme olaylarına köylülerinde katılması alanında başarı sağlayamamaları, **herşeyden önce Anadolu eşrafıyla anlaşmaya varmış olmalarının sonucudur.»** (K. Steinhaus. **Atatürk Devrimi Sosyolojisi.** s. 133)

Sivil - asker bürokrat tabakaların eşrafla anlaşmalarının objektif temeline kısaca değindikten sonra, bu anlaşmanın sayısal verilerine geçmeden önce önemli bir nokta üzerinde durmak istiyoruz.

Sivil - asker ara tabakaların en belirgin özellikleri, bilindiği gibi küçük - burjuva niteliklerinden kaynaklanır. Küçük - burjuvazi, «bünyesinde iki karşıt sınıfın çıkarlarını temsil ettiğinden» iki karşıt sınıf arasında sürekli olarak yalpalar. Daha önce de belirttiğim gibi, bu sınıfın üyeleri her ülkede olduğu gibi, Kurtuluş Savaşı Türkiye'sinde de, hem objektif hemde subjektif etkenler ve karmaşık süreçler, oluşumların itkisi ile radikal —sistemle en az bütünleşmiş— ve tutucu —sistemle en fazla bütünleşmiş— olarak iki karşıt kanaatta yer almışlardır. Küçük-burjuva kökenli unsurların radikalleşmesinin tek ve biricik ölçütü, her ülkede olduğu gibi, Kurtuluş Savaşı Türkiye'sinde de, bu unsurların, ülkelerinin emekçi sınıflarının, işçi sınıflarının hareketleri ile ilişkilerinin güçlenmesinde, bu hareketler ile organik bütünleşmeye yönelmelerine ve anti-emperyalist enternasyonalist güçbirliğine sıkı sıkı sarılmaları ile değerlendirilebilir.

Bu oluşum, Kurtuluş Savaşının başlangıcından Londra Konferansı dönemine kadar Anadolu'da gayet açık olarak gözlemlenebilmektedir.

Derlenip toparlanışının başlangıcında olan Anadolu Kurtuluş Hareketi, özellikle Sovyetler Birliğinde kabaran devrimci dalganın da etkisiyle, Londra Konferansı dönemecine kadar, bünyesinde gerçekten anti - emperyalist, ilerici ve devrimci unsurları, akımları barındırmıştır. Küçük - burjuva kökenli olupta, emekçi sınıfların mücadelesi ile organik olarak bütünleşen ileride göreceğimiz bazı akımlar ve örgütlenme girişimleri Anadolu toprağında gerçek bir anti - emperyalist hareketin filizlerini yeşertebilmiştir.

Ancak, **ne zamanki, «Anadolu köylülerinin efendileri ve beyleri, yabancı kapitalistlerin daha iyi barış koşulları ile karşılaşmıştırlar» ki,** bu filizler, Anadolu toprağından birer birer kopartılmıştır: Halk İştirakiyûn Fırkası kapatılmış, Ankara'daki temsilcileri tevkif edilmiş, Çerkez Ethem hareketi kan ve ateşle boğulmuş, sahte iftiralarla halkın gözünde küçük düşürülmeye çalışılmış, Mustafa Suphi, Ethem Nejat ve arkadaşları, bugüne kadar uzayıp gelen devrim şehitlerinin ilk büyükleri olarak Karadeniz'de boğdurulmuştur.

İşte bu dönemeçten sonradır ki, Anadolu Kurtuluş Hareketi gerçek Kemalist kimliğine kavuşmuştur: Emperyalizmle uzlaşıcı, anti - komünist ve tüm emekçi kitlelerin, işçi sınıfının düşmanı......

Bu bölümü noktalamadan ve Anadolu yarı - feodal ve feodal eşraf ve büyük toprak sahipleri bölümüne geçmeden önce Kurtuluş Savaşını yürüten hakim sınıf ve tabakaların ittifaklarının sayısal verilerini belirleyen şu tabloya ve açıklamasına yazımızda yer vermeyi gerekli buluyoruz :

Erzurum Kongresine ve Büyük Millet Meclisinin Birinci Dönemine Katılanların Meslek Gruplarına Göre Dağılışları :

		B. M. M.'nin Birinci Dönemi	**(Katılma Oranı : % olarak)**	**Erzurum Kongresi**
Meslek Grupları		**Mebuslar**	**Bakanlar**	**Delegeler**
Hukuk	(a)	13	17	7
İdare	(b)	23	20	15
Askerlik	(c)	15	29	11
Eğitim	(d)	5	6	7
Sağlık ve Teknik	(e)	5	9	2
Basın	(f)	2	3	7
Tarım	(g)	6	6	19
Ticaret/Bankacılık	(h)	13	3	9
Din	(k)	17	9	13

B.M.M'nin Birinci Döneminde mebusların öğrenim durumları genel olarak yüksektir: Yaklaşık olarak dörtte üçü Avrupa düzeyinde lise yada üniversite eğitimi görmüştür ve yabancı dil bilmekte-

dir. Kabine üyelerinin % 90'ı yüksek öğrenim yapmıştır ki, o sıralarda böyle bir sosyo - kültürel imtiyaza sahip olan kişilerin tümünün genel nüfusa oranı % 1'dir. Tablodan da görüleceği gibi asker ve sivil bürokratlar B.M.M'nin ve Erzurum Kongre'sinin çoğunluğunu oluşturmaktadırlar. (b), (c), (d) grupları devlet görevlerinde çalışanlardır. Özellikle (a) ve bir bakıma diğer gruplar için de durum böyledir. (b)'den (d)'ye kadar olan gruplarla, (a) grubunun katılma oranının yarısı toplanırsa, mebusların % 50'sinin, bakanların % 60'ının devlet görevlerinden geldikleri ortaya çıkar. Buna karşılık (g) ve (h) gruplarının katılma oranları, mebuslarda % 19, kabine üyelerinde % 9 kadardır.

Öte yandan, Erzurum Kongresi delegelerinin % 30'dan fazlası asker ve memurlardan Meclis üyelerinde bu oran % 50'ye çıkmıştır. Bu arada, (g) ve (h) gruplarının Meclis'e katılma oranı, Erzurum Kongre'sine katılma oranları olan % 28 kıyasla, yaklaşık olarak yarısından fazlaydı - (Kaynak: K. Steinhaus, **Atatürk Devrimi Sosyolojisi.** s. 85).

Anadolu feodal ve yarı - feodal eşrafı ve büyük toprak sahipleri

Yazımızın başlangıcında, Anadolu Kurtuluş Hareketine damgasını vuran diğer bir toplumsal sınıfın Anadolu feodal ve yarı - feodal eşrafı ve büyük toprak sahipleri olduğunu belirtmiştik.

Bu toplumsal sınıfın; Osmanlı İmparatorluğunda üç yoldan oluştuğunu daha önceki yazılarımızda görmüştük.

a — Tefecilik ile

b — Devletin kâr getiren görevlerini kendi üzerlerine alarak (İltizam ve mukataalar usulü)

c — Temel üretim aracı olan toprağı, hukuken olmasa bile fiilen ele geçirerek.

Ve yine bu toplumsal sınıfın (başlangıçta ayan ismi ile) yeterince güçlenerek 1808'de Rusçuk ayanı Alemdar Mustafa Paşa'nın önderliğinde, taleplerini III. Selim'e «Sened-i İttifak» ile kabul ettirdiklerini görmüştük. Bu toplumsal tabakanın, geçici bir başarısızlığa uğramış olmasına rağmen, Osmanlı tarihinde geriye dönüşü imkansız kılacak bir oluşumu, bu olayla gerçekleştirdiklerini unutmamak zorundayız: **büyük toprak mülkiyetinin fiilen merkezi otoriteye kabul ettirilmesi.**

Bu toplumsal sınıfın daha sonraki gelişmesi ise, merkezi otoritenin gücünün gittikçe zayıflaması ile artmış. Bu sınıf bir yandan toprak mülkiyetini elinde yoğunlaştırıp, servet birikimini tefecilik ve ticaret gibi yollarla arttırırken, aynı zamanda, çok önemli bir diğer fonksiyonu da yerine getirmeye başlamıştır: merkezi otoritenin gücünün ulaşmadığı — hatta çoğu kez merkezi otoriteye rağmen —

yerlerde bu gücü kendi kişiliklerinde — ekonomik yada ekonomik olmayan biçimlerde — somutlaştırmak. Diğer bir deyişle; Kurtuluş Savaşı dönemindeki Anadolu'da, daha hâlâ «reaya» niteliğinden arınamamış ve arınmaması için her türlü çaba gösterilen köylülüğün üzerinde en etkili güç ve merkezi otoritenin gücünü yerel planda eline almış olan bu feodal ve yarı - feodal eşraf ve büyük toprak sahipleri olmaktaydı. Ayrıca, İttihat - Terakki döneminde uygulanan «milli iktisat» gereklerine göre, büyük toprak sahiplerine tanınan haklar (Örneğin; tarım araçlarının ithalinden gümrük alınmayışı, büyük toprak sahipleri askerlikten muaf tutulurken ellerinde bulundurdukları her 500 dönüm toprak için, askerlik çağına gelmiş üç kişiyi de askere göndermeme yetkisine sahip kılınmaları, v.d.) bunların hem ekonomik yönden, hemde halk üzerinde kişisel prestijlerinin artması yönünden etkisi olmuştur. *

Bu durumda da, Anadolu'da silahlı işgale karşı bir direnme savaşı başlatabilmek ve yürütebilmek için toplumsal sınıfa karşı, ancak ve ancak iki türlü tavır alınabilirdi :

Birincisi, ya, Dr. Reşit Galip'in belirttiği şu tavır olacaktı :

«.... Ulusu gerçekten kalkındırmak isteyen her hükümet buna bir çare aramak zorundadır. Herhalde şuna kesince inanmalıdır ki, hükümetle köylü arasındaki ilerleme ve eğitim düşüncesiyle bütün gücünü bilgisizlik ve yobazlıktan alan zorbalık arasında duran bu ağalar sınıfı kaldıkça hiçbir ciddi uyarma çabasının köylü halka kadar varmasına imkan yoktur. Herşeyden önce aradaki Çin duvarı yıkılmalı, çıkarını salt tutuculukta gören eşrafın inatçı direnişi kırılmalıdır....

..... Başta bulunanların enerjisi halk kitlesinin yardımı ile birleşirse tükenmez bir güç kaynağı olur. Halkın ve en büyük sınıf olan köylünün bağrından çıkacak bir devrimin ancak iki esası olabilir :

1 — Senetsiz, kanunsuz bir şekilde köylüyü borçlandıran karakaplı defteri yok etmek, yâni halkı borç köleliğinden azat etmek.

2 — Büyük toprakları dağıtıp köylüyü kendi payına sahip kılmak. Bu, sermaye ile hükümet nüfuzuna dayanan ağalık zihniyetini, zorbalığı yok edecektir. Seve seve döğüşüp, düşmanı yurda sokmayacak olan asıl ordu işte bundan sonra meydana gelecektir. Türkiye'yi kurtarmak, ilerilik ve uygarlığa kavuşturmak için biricik çıkar yol budur. Birden yapılacak bir darbe ile zorbaları ortadan kaldırabiliyor, köylüyü kurtarabiliyormuyuz? Eğer bunu yapacak gücü bulabilirsek, yüreklerimizde bu cüret varsa hiç durmadan işe girişmeliyiz. Değilse işe eliften (A'dan) başlamalı ve köyü örgütlemeye önem vermeliyiz...» (**Kemalist Devrim İdeolojisi** : Emin T. Eliçin)

Görüldüğü gibi, Dr. Reşit Galip, Anadolu Kurtuluş Hareketinin gerçek bir anti - emperyalist savaş olabilmesi için mutlaka zorunlu bu gerçeğe daha 1920 yıllarında dikkati çekebilmektedir: güçlü bir anti - feodal içeriği olan bir ulusal Kurtuluş Savaşı.... Ancak duru-

---

* Anadolu eşraf ve büyük toprak sahiplerinin palazlanmasında bir diğer önemli etken de, İttihat ve Terakki'nin güttüğü Ermeni Kıyımı politikası olmuştur. Toptan imha edilen Ermeni halkının toprakları, müslüman bir avuç asalağın palazlandırılması adına kockoca bir halkın «etnik temeli çürütülmüştür.»

mun Anadolu'da böyle olmadığı açıktır. Pekiyi o halde Anadolu'da durum nasıl olmuştur?

Anadolu'da durum Dr. Reşit Galip'in önerilerinin tam tersine olmuştur: Sivil asker bürokratlar (Kemalistler), Anadolu feodal ve yarı - feodal eşrafı ve büyük toprak sahipleri ile uzlaşmışdır, ittifak kurmuşlardır.

Şimdi bu uzlaşmanın, nasıl ve hangi koşullarda, hangi nitelikleri içeren bir eşraf ve büyük toprak sahipleri ile olduğunu görmeye çalışalım.

Anadolu eşraf ve büyük toprak sahiplerinin Kurtuluş Hareketini desteklemelerinde, diğer ikincil gerçekler arasında, iki temel gerçek en başta gelmektedir. Bunlar :

a — İşgal; İngiliz, Fransız yada Amerikalılar tarafından yapılmış olsaydı, kimsenin ses çıkartmıyacağı gerçeği.

b — Direnişin, gerçekte Batı'da Yunan işgaline karşı değil, Yunanlıların mala ve cana saldırısı, en önemlisi de eşrafı imha etme politikasına başlamaları ile ortaya çıktığı gerçeği.

Güney'deki direnişin ise; Fransızlara karşı değil, Ermenilere ve Ermeni çetelerine karşı, eşrafın İttihat Terakki zamanında el koyduğu toprakları ve malları savunmak gereksiniminden doğduğu gerçeği.

Şimdi bu iki gerçeği, bir Kemalist'in sözlerinden, D. Avcıoğlu'nun sözlerinden izleyelim. Doğan Avcıoğlu, eşrafın İngilizlere, Fransızlara, İtalyanlara karşı tavrını kısaca şöyle belirlemektedir :

«...... İşte bu umutsuzluk içinde, İngilizlere karşı bir direniş yoktur. İngilizler, Mondros Mütarekesini çiğneyerek yurdun çeşitli yerlerine işgal güçleri çıkarttıkları halde, bir direniş görülmez. Tersine, İngilizler bir hakem gibi karşılanır. Fransızlar'a karşı bir direniş yoktur. Trakya'da bir Fransız mandası olasılığı, çekici bulunur. Güneyde direniş, Fransızlara karşı değil, esas itibariyle Fransız üniformalı Ermenilere ve Ermeni çetelerine karşı gelişecektir.

Alaşehir Kongresi delegelerinin hepsi, «eşraftan» diye belirterek imzalayıp, General Milne'ye gönderdikleri bildirilerinde, İtilaf Devletlerine karşı çıkmayı boş düşünce sayarlar :

İtilaf Devletlerine karşı çıkma fikri, hiç kimsenin aklından geçmeyen boş bir düşüncedir.

Kongre Başkanı Halim Muhittin bir itirazla karşılaşmadan delegelere şu itirafta bulunur :

İşgal, İngiliz, Fransa yada Amerikalılar tarafından yapılmış olsaydı, kimse ses çıkartmıyacaktı....» **(Milli Kurtuluş Tarihi. D. Avcıoğlu. c. III, s. 1031)**

Bu örnekleri çoğaltmak mümkün. Örneğin, ÜRÜN'ün 1. sayısında aynı konu ile ilgili yazıda, eşrafın İtalyanlara karşı benzer tavrından da örnek verilmişti. Kısacası, eşrafın, «anti - emperyalist» liği, emperyalist güçler olan İngiliz, Fransız, İtalyanlara karşı değildir. Sadece, Batı'da Rumluğa, güney'de Ermeniliğe karşıdır.

Ancak, eşrafın, özellikle Batı'da Rumluğa karşı direnişi de ger-

çekte Yunan işgaline karşı değil, Yunanlıların eşrafın malına ve canına kastetmeleri sonucu doğmuştur.

Gerçekten de daha İzmir'in işgaliyle başlayan politika; eşrafı imha etmeye yönelik bir politikadır. Örneğin İzmir'in işgalinde gümrükteki mallar ve şehirdeki bazı mağaza ve dükkanlar tamamen yağma olunur. Bununla da kalınmaz: Yunanlılar, İzmir'den içeriye doğru ilerlediklerinde bu politikanın dozajını gittikçe arttırırlar ve en nihayet Menemen'de giriştikleri eşraf kırımı ile Ege direnişinde D. Avcıoğlu'nun sözleriyle «bir dönüm noktası» na yol açarlar: eşraf, o güne kadar direnmediği Yunan işgaline karşı artık direnmektedir.

Durum, Anadolu'nun hemen her yerinde böyledir. Eşraf, gerçek emperyalist güçlere karşı çıkmayı bile aklından geçirmemekte; sadece Rumluğa ve Ermeniliğe karşı çıkmaktadır.

Sivil - asker bürokratlar, yada Kemalistler'de; anti - emperyalist mücadeleyi amaçlamadıklarından, doğrudan doğruya bu feodal ve yarı - feodal unsurlarla ittifak kurmuşlardır. Bu ittifak; sadece ve sadece Anadolu'da Rumluğa ve Ermeniliğe karşı direnmeyi amaçlamaktadır. Halk unsurunun bu ittifakta yeri yoktur. Halk, yada geniş köylü yığınları, ileride de göreceğimiz gibi ya cephelerde ölüme sürülecek, yada sallandırılacak, yada vergi alınacak bir «reaya» dır. Bu gerçeği, Kemalist D. Avcıoğlu şöyle belirlemektedir :

«.... Esasen asker - sivil milliyetçi aydın kadroda, sola kayan bir kısım aydınların dışında, tutucu eğilim egemendir. Kurtuluş Savaşı'nın ön plandaki kişilerinden Rauf Bey ve Bekir Sami Bey, padişahlık düzenine yatkın feodal nitelikleri ağır basan tutucu Çerkez beyleridir. Dışişleri Bakanlığı yapan Bekir Sami Bey, prenslik iddiasındadır. Bunlar, İngilizlerle uzlaşmadan yana, Saray'a bağlı kişilerdir. İtilaf Devletlerinin elinde «tutsak» olan Padişah'ı kurtarmak için savaşmaktadırlar. Karabekir, Ali Fuad Cebesoy ve Refet Bele gibi Kurtuluş Savaşımıza büyük hizmetleri geçen komutanlar, daha sonra kurdukları Terakkiperver Parti'sinin gösterdiği üzere tutucu ğilimdedirler. Daha önemlisi, Atatürk daha Kurtuluş Savaşını başlatmak için Anadolu'ya geçmeden önce, kendiliğinden yer yer kurulan «Halk Savunma ve Direnme» örgütleri tamamen eşrafın meydana getirdiği kuruluşlardır.....

Erzurum, Alaşehir ve Balıkesir kongrelerinde yalnız eşraf vardır. Milli Mücadele'nin ilk kararlarının alındığı Amasya'ya; millicileri, Müftü Hacı Tevfik Efendi başkanlığında bir eşraf kurulu çağırmıştır.... Atatürk, burada ve heryerde eşraf ve ulema ile toplantılar yapmıştır. Muhatap eşraftır, halk ortada yoktur. Atatürk, varolan bu eşraf kurullarına dayanmıştır. Bu eşraf kuruluşlarının millet egemenliğini temsil ettiğini varsaymıştır.... Batıdaki Nazilli, Balıkesir ve Alaşehir kongreleri ile Doğu'daki Erzurum kongresi, eşraf toplantılarıdır. Kongreye katılan aydınların önemli bir kısmı dahi, yüksek öğrenim görmüş eşraf çocuklarıdır, yada evlenme yoluyla eşraf aileleriyle ilişkilidir.....» (**Milli Kurtuluş Tarihi.** D. Avcıoğlu, c. III, s. 987-988.)

Görüldüğü gibi, Kurtuluş Savaşı kesinlikle anti - feodal bir içeriğe sahip olmadığı gibi, tam tersine Anadolu feodal ve yarı - feodal unsurları ile ittifak kuran sivil - asker bürokrasi tarafından, ilerideki bölümlerde de göreceğimiz gibi halka rağmen, hatta Sabahattin

Selek'in sözleriyle «bazı kesin dönemeçlerde halka karşı» yürütülmüştür.

Bu gerçeği; Türkiye'deki ilk Sovyet büyükelçisi şöyle nakletmektedir :

«...... Mustafa Kemal'le bu konuşmayı birlikte yaptığımız Abilov yoldaş, milyonlarca köylü, ekonomik baskıdan kurtulduğu takdirde, onların feodalleri yenmekte yardım edeceklerini, Türkiye Büyük Millet Meclisi iktidarını güçlendireceklerini, Türkiye'yi yenilmez bir hale getireceklerini, emperyalistlerin ileride yapacakları bütün saldırıları püskürteceklerini anlattı... Mustafa Kemal'in buna cevabı ise; «Evet, evet orası doğru. Türkiye Büyük Millet Meclisinin ödevi, köylüyü ağır âşâr vergisinden kurtarmak, ona başka kolaylıklar sağlamaktır. Ama şu anda, biz bunu yapamayız. Birçok zümrelerin kinini üzerimize çekmiş oluruz. Onlar bizden uzaklaşır ve istilacıları kovmak, halkın kurtuluşunu ve ülkenin bağımsızlığını sağlamak gibi başlıca görevlerimizi yapmaya engel olurlar. Milli davamızı çözümledikten sonra, köylü ile uğraşabiliriz.» Buna karşılık Aralov şu gerçeği hatırlatmıştır : «siz köylüye yardım edene kadar derebeyleri, tefeciler hocalar onu büsbütün köleleştireceklerdir. Onların beklemeye hiç niyetleri yok, bizim düşüncemize göre, sizin dayanacağınız köylülerdir. Onları kalkındırınız, onlara toprak veriniz! Onları vergilerden, tefecilerin elinden kurtarınız! Sizde işçi sınıfı çok zayıf, orası öyle. Ama işçileriniz az olmakla birlikte güçlü sağlam ve bilinçlidirler. Onlar hem size destek olur, hem köylülerin kalkınmasına yardım ederler....» (**Bir Sovyet Diplomatının Hatıraları,** Aralov.)

Kısacası, Kemalizmin önderi açısından, ulusal kurtuluş savaşı ile anti - feodal mücadele beraberce düşünülmiyecek kadar birbirinden kopuk, uzak ve hatta birbiri ile çelişen mücadelelerdir!..

Günümüz Kemalistlerinin de, daha hala aynı düşüncede direnmeleri oldukça öğreticidir. Örneğin, günümüz Kemalistlerinin en tanınmışlarından D. Avcıoğlu şöyle demektedir :

«**Atatürk isteseydi de sosyalist bir devrim yapamazdı. Değil sosyalist devrim, anti-feodal bir toprak devrimi dahi, feodal unsurlara dayanan bir milli mücadele mümkün değildi.** Bunları gerçekleştirmeye kalkışmak milli mücadeleyi başarısızlığa götürebilirdi.» (**Milli Kurtuluş Tarihi.** D. Avcıoğlu, c. II, s. 742.)

Oysa, Kemalistlerin ileri sürdükleri gerekçeler, tümüyle gerçek dışıdır. Bir kez, hiç kimse onlardan «sosyalist bir devrim» yapmalarını beklemiyordu ve zaten bekleyemezdi de. Ancak, Kemalistler dış düşmana karşı «ortak mücadele» sloganını ileri sürüp geniş halk kitlelerinin, emekçi kitlelerin bağımsız mücadelesini engellemeyi; sınıf mücadelesinin «düşmana karşı ortak cephe» yi yıkacağını, «ulusal bütünlüğü» parçalayacağı gibi görüşler ileri sürerek, kendi sınıfsal hakimiyetlerini kurmayı, emekçi kitleler üzerinde burjuva diktatörlüğünü kurmayı, gizlemeyi amaçlamışlardır.

İşte bu nedenden dolayı, halk kitlelerinin, emekçi kitlelerinin sınıfsal kurtuluşları mücadelesi ile anti - emperyalist kurtuluş mücadelesi arasındaki bağlantıyı çok açık saptamak gerekir.

Anti - emperyalist ulusal kurtuluş mücadelesi, herkesten ve herşeyden önce, geniş halk kitlelerinin, emekçi kitlelerinin temel çı-

karları için verdikleri sınıf mücadelesinin karşısında değil, tam tersine, bu mücadele organik bir bütünlük içindedir.

Ulusal bağımsızlık, devrimci halk hareketinin, emekçi kitlelerin devrimci hareketinin gerçekleşebilmesi, gelişebilmesi ve güç kazanabilmesi için olmazsa olmaz bir koşuldur. Bu koşul, işçi sınıfının, köylülüğün, emekçi kitlelerin diğer tüm özgürlükleri kazanabilmesinin tayin edici koşuludur.

Gerçekten de, işçi sınıfı, köylülük, geniş emekçi kitleleri için ulusal kurtuluş mücadelesi, nihai hedefe doğru, ilerleyişin ilk ve en temel aşaması olmakla beraber; yine işçi sınıfı, köylülük, geniş emekçi kitleleri, bundan sonraki aşamalarda da, hangi biçim altında olursa olsun emperyalizmi duraksamaksızın göğüslemek zorunda kalacaklardır. Çünkü, emperyalist güçler, bundan sonraki aşamalarda da yenilgiyi kabul etmek istemiyecekler; ulusal bağımsızlığını kazanmış ülkeyi tekrar hakimiyetleri altına almak istiyecekler; ülke içinden de kendilerine ortak olabilecek yeni sınıfsal güçleri destekliyeceklerdir.

Ancak, emperyalizme karşı bu aşamadaki mücadele bununla da kalmıyacaktır. Dünya emperyalist sistemi varolduğu sürece, ulusal bağımsızlığını kazanmış ülke, her zaman karşısında bu sistemin tehdidini duyacaktır. Bu nedenle de, ulusal bağımsızlığını kazanmış her ülke, eğer tekrar emperyalist sistemin boyunduruğu altına girmek istemiyorsa, bu sistemin karşısında olan ve kazandığı bağımsızlığın korunmasının ve geliştirilmesinin en sağlam desteği olan dünya sosyalist sistemi ile ve ulusal kurtuluş mücadelesi veren diğer ülkelerle kesin bir ittifak kurmak zorundadır. Çünkü, her ulusun verdiği anti - emperyalist ulusal kurtuluş mücadelesi, ancak ve ancak dünya anti - emperyalist cephesi içinde yer alınarak korunabilir ve geliştirilebilir....

Özetlersek, tam bağımsızlık için ve emperyalist hakimiyete karşı verilecek olan mücadele, işçi sınıfının, köylülüğün, geniş emekçi kitlelerinin bundan sonraki devrimci sınıf mücadelesinin geleceği için hayati önemdedir, olmazsa olmaz bir koşuludur.

O halde, bu sorun; yani ulusal bağımsızlık mücadelesi, herşeyden ve herkesten önce geniş halk kitlelerinin, emekçi kitlelerinin, köylülüğün ve işçi sınıfının, yani Marksist - leninist anlamda halkın sorunudur. O halde, bu, bağımsızlığı kazanmakta gerçekten çıkarı olan bunlardır. Ve yine, o halde, bu bağımsızlığı gerçekten kazanabilecek de yine bunlardır.

O halde, ulusal kurtuluş mücadelesi; herşeyden önce, kitlelerin siyasal ve askersel devrimci seferberliğidir.

Bu durumda da, ulusal kurtuluş ile sınıfsal kurtuluş mücadelelerinin birbirleri ile çeliştiğini öne sürmek, bir saptırmadan, bir yalandan başka birşey değildir.

İşçi sınıfı, emekçi kitleleri, köylülük nasıl ki, sınıfsal kurtuluşlarını ülkelerinin hakim sınıf ve tabakalarından bekleyemezlerse; emperyalist baskıdan ve sömürüden kurtulmalarını da yine onlardan bekleyemezler.

Çünkü, emperyalist sömürü ve baskıdan kurtuluşları, onların aynı zamanda sınıfsal kurtuluşlarının temel ve ilk koşuludur. O halde, emperyalizmin boyunduruğundan kurtuluş o türlü olmalıdır ki;

— bu sadece karşılarında yabancı düşman ordularının ortadan silinmesi olarak vücut bulmamak, fakat,

— aynı zamanda, halk hem bundan sonraki — silahlı mücadeleden sonraki — geleceğine kendisi özgürce karar verebilsin ve

— hemde halk düşmanı bir yönetim, halkın kazançlarına el koyamasın.

Bundan da başka, çağımızda hiçbir ülkenin kendi yerli hakim sınıf ve tabakaları, kendi ülkesini gerçek anlamda bağımsızlığa kavuşturamaz. Çünkü, geniş halk kitlelerini, işçi sınıfını, köylülüğü sömürmek üzerine temellenen kendi sınıfsal çıkarları, ülkede gerçek anlamda devrimci hareket geliştikçe, yani sömürü olanakları kısıtlandıkça, onları emperyalizmle uzlaşmaya iteler.

Bu çok önemli noktaya işaret eden Lenin'de şunları söylemektedir :

«.... son zamanlarda... sömüren ülkelerin burjuvazisi ile sömürgelerin burjuvazisi arasında belli bir yakınlaşma olmuştur. Öyle ki, sık sık-belki de çoğu hallerde- ezilen ülkelerin burjuvazisi ulusal hareketi desteklerken, emperyalist burjuvazi ile de tam bir ahenk içindedir, yani onunla bütün devrimci hareketlere ve sınıflara karşı güçbirliği yapmaktadır. **(7 Ağustos 1920'de III. Enternasyonal'ın İkinci Kongresinin bülteninden.)**

İşte bu nedenden dolayı, bağımsızlık mücadelesinin herhangi bir aşaması, yabancı ortak bir düşmana karşı, hakim sınıf ve tabakalar ile ezilen sınıf ve tabakaları birleştirse bile, bu birleşme, bu sınıf ve tabakalar — ezen ve ezilen — arasındaki sınıf çelişkilerini ortadan kaldırmaz; bu sınıf ve tabakaların çıkarlarını özdeşleştirmez.

Bu birleşme, olsa olsa, çelişkili (uzlaşmaz) çıkarların az yada çok geçici bir süre için çakışmasından başka birşey değildir ve olamaz da.

Böyle bir birleşme içinde bile, ezen ve ezilen, sömüren ve sömürülen sınıfların sınıf mücadelesi kaçınılmazdır.

Bu; ulusal bağımsızlık için mücadeleyi, halkın gerçek anlamda siyasal, ideolojik ve ekonomik bağımsızlığının ayrılmaz bir parçası olarak kabul eden, işçi sınıfı açısından ulusal kurtuluş mücadelesi yolu ile kitleleri, verdikleri ulusal kurtuluş mücadelesine yabancılaştıran, dünya emperyalist sistemi ile oportünistçe uzlaşmalar arayışı içinde olan, ülke hakim sınıf ve tabakalarının açısından ulusal kurtuluş mücadelesi yolu arasındaki sınıf mücadelesidir.

Kitlelerin verdikleri ulusal kurtuluş mücadelesine yabancılaşmamaları, ülke hakim sınıf ve tabakalarının emperyalist sistemle uzlaşamamalarının da tek yolu; ulusal kurtuluş mücadelesine işçi sınıfının ve Partisinin ağırlığını koyabilmesi ile mümkündür.

Çünkü, ancak ve ancak işçi sınıfı ve Partisi, emperyalizme karşı mümkün olan en geniş mücadele cephesinin başını çekerken, aynı zamanda bütün halkı, askersel ve siyasal olarak, seferber edebilir, bu seferberliği kabul etmeye zorlayabilir ve halkı gerçek anlamda zafere ulaştırabilir.

Bu yadsınamaz gerçeğin karşısında, hakim sınıf ve tabakaların ileri sürdüğü gibi; «ulusal bağımsızlık için mücadele verildiği dönemde sınıfsal mücadele verilemez» sloganı, gerçekte halkın, emekçi kitlelerin gücünü zayıflatmak ve gerçek anlamda anti - emperyalist hareketi, kendi sınıfsal çıkarları için felce uğratmak için kullandığı bir slogandır.....

Evet, bu kadar sözünü ettiğimiz halk, yada daha doğru bir deyişle, Kurtuluş Savaşı döneminde halkın en geniş kesimleri olan ve Kurtuluş Savaşının en ağır yükünü taşımakla beraber, tıpkı bugün yaptığı gökdelenlere, fabrikalara hayretle baktığı gibi, bu savaşa da yabancılaşan, yabancılaştırılan köylü kitlesinin durumu nasıldı, biraz da bunu görelim.

Kurtuluş Savaşında Halkın En Geniş Kesimleri Olarak Yer Alan Köylülük

Kurtuluş Savaşı döneminde halkın, özellikle de, geniş köylü kitlelerinin durumunu, kanımızca, şu iki örnek yeterince aydınlatmaktadır: Yakup Kadri Karaosmanoğlu «Yaban» adlı romanında Kurtuluş Savaşındaki halkın durumunu kısaca şöyle değerlendirmektedir :

«**Köylü** — Biliyorum beyim, sende onlardansın emme..... **Kemalist aydın-** Onlar kim?. **Köylü-** Aha, Kemal Paşa'dan yana olanlar.... **Kemalist aydın-** İnsan Türk olurda Kemal Paşa'dan nasıl yana olmaz?. **Köylü-** Biz Türk değiliz ki beyim. **Kemalist aydın-** Ya nesiniz?. **Köylü-** Bis İslamız elhamdülillah... O senin dediklerin Haymana'da yaşarlar...»

Ve yine D. Avcıoğlu, Mustafa Kemal'in, Samsun'dan Havza'ya giderken yolda, tarlasında çift süren bir köylü ile konuşmasını şöyle nakletmektedir :

«**Mustafa Kemal Paşa-** Hemşeri düşman Samsun'a asker çıkaracak. Belkide buraların hepsini işgal edecek. Sen ise, rahat rahat toprağını sürüyorsun? **Köylü-** Paşa, Paşa! Sen ne diyorsun. Biz üç kardaştık. İki de oğul vardı. Yemen'de, Kafkas'ta, Çanakkale'de hepsi elden gitti. Bir ben kaldım. Bende yarım adamım. Evde sekiz öksüz yetimle, üç dul kalmış kadın var. Hepsi de benim sapanın ucuna bakarlar. **Şimdi benim vatanımda, yurdumda aha şu tarlanın ucu!** Düşman oraya gelinceye kadar benden hayır bekleme....» **(Milli Kurtuluş Tarihi.** D. Avcıoğlu. c. III, s. 909)

Anadolu halkı, Kurtuluş Savaşı döneminde Tevfik Çavdar'ın sözleriyle :

«... geçimlik bir ekonomik düzeye sahip (kısacası fakir), yıllar boyu süren savaşlardan yorgun ve yılgın düşmüş, kendini yönetenlere karşı öteden beri yabancı, düşman işgaliyle bozgunu daha da güçlenmiş içine kapanık, küçük topluluklar halinde yaşıyan bir halktır. Bu halkın kaybettiği hiçbir şey yoktur ki, onu yitirmemek için savaşsın... Bu bulgular bizi bir tek noktaya götürüyor. Anadolu halkları yalnız düşmana değil, ekonomik ve sosyal koşulları bakımından yaşadığı çağada yenik düşmüştür.» (**Milli Mücadele Başlarken. Sayılarla Vaziyet ve Manzara-i Umumiye,** Tevfik Çavdar, s. 195-196)

Köylülüğün bu dönemde içinde bulunduğu bu durumu yeterince değerlendirmek için geçmişine biraz göz atmalıyız: Anadolu'da yaşıyan halklar Celali isyanları yada «Büyük Kaçgun» dönemlerinden beri, bir yandan sonu gelmez bir iç karışıklık, bir yandan da her seferinde bozgunla biten dış savaşlar sonucu tükenmişti, tüketilmişti. Merkezi otoritenin kendisiyle ilgilenmesi iki nedene bağlıydı: askere alma, vergi tahsili. Giderek, merkezi otoritenin fonksiyonunu kendileri yerine getirmeye başlıyan yerel derebeyi, eşraf, mültezim gerek vergi toplama yoluyla, gerek köylüyü çok oranlarda faizlerdeki tefecilik yöntemleri ile iliğine kadar sömürmüştü ve sömürmekteydi.

Tüm bu baskılar, köylülüğün en geniş kesimlerini, önemli karayolları çevresinde bulunan yerleşme yerlerinden ayrılarak, kolaylıkla ulaşılamıyacak sapa yerlerde, çok az nüfuslu yerleşme birimleri kurmak ve bu yerleşme birimlerinde mümkün olabildiğince kendine yeterli ekonomik- geçimlik ekonomi ile sürünmek durumunda bırakmıştı.

Kısacası; uluslaşmayı sağlıyacak bir politika, hem Osmanlı İmparatorluğunun resmi politikası olan «Osmanlılık - Ümmetçilik» politikası ile ters düştüğü ve hemde ekonomik yapının alt - üst olmasıyla, ulusal bir bütünlük sağlıyacak geniş bir iç pazarın oluşması olanaksız olduğundan, Anadolu köylüsü;

— hem kendini «Türk» değil, İslam olarak kabul ediyordu ve
— hemde «vatan» olarak ancak «tarlasının sınırları» içinde kalan yeri kabul edilecek kadar kapalı ekonomi sınırları içinde kalmıştı.

Köylünün, merkezi otorite ile temasının ise, ancak iki türlü olduğunu belirtmiştik: askere alınmak ve vergi vermek.

Vergi konusunu şimdilik ileriye bırakarak «askere alınmak» konusu üzerinde duralım.

D. Avcıoğlu bu konuda şunları aktarmaktadır :

«Halk, zorla askere alınmıştır. Türkiye'de uzun yıllar bulunan Moltke, anılarında XIX. yüzyılın ilk yarısında asker toplamanın, **«devletin köyleri basması»** anlamına geldiğini yazar. Moltke, örnekler verir: «öyle köyler var ki, içinde genç ve çalışabilen kimse kalmamış. İnsan bu adam avcılığında hazır bulunmak, bu elleri bağlı ve gazap dolu bakışlı yeni askerlerin gelişini görmeli idi. Köylerdeki

halk, dağlara kaçıyordu. Peşlerinden köpekler salınarak kovalanıyorlardı. Tutulanlar, çoğu zaman çocuklar ve sakatlar, uzun iplere sıralama bağlanmış ve elleri bağlı olarak getiriliyorlardı. Askerler arasında bulunduğum sıralarda, firar suçundan başka hiçbir nedenle bir erin döğüldüğünü görmedim. Kaçak er, of demeden iki yüz değneği yiyor ve tekrar kaçmak için fırsat bekliyor.» Moltke, asker alma yüzünden Siirt şehrinin nasıl boşaldığını yazar: «Siirt'te yapılan sayım sonunda şehirde 600 müslüman, 200 hıristiyan ailesi bulunduğu anlaşılmıştır. Siirt'te bulunduğum sıralarda bu şehirden 200 asker daha isteniliyordu. Oysa askerlik yaşında olanlar tamamen dağa kaçtıkları için sokaklarda çocuk ve ihtiyarlardan başka kimse kalmamıştı. Bu durum, askerliğin 15 yıl olmasından doğmuştur. Bu hal, bir ömür boyu gibi sayılmakta ve sanılmaktadır.» Tanzimat gelmiş, Meşrutiyet gelmiş bu durum değişmemiştir. Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken'in yazarı Nurdoğan Taçalan, bu durumu belirtmek için Çeşme örneğini verir: «Çeşme ilçesinin gençleri askerliklerini Yemen'de yapıyorlardı. 1908'de Çeşme'de 20-30 yaşları arasında bir tek erkek kalmıştı. O da bir cüce idi. Bu yüzden Çeşmeliler haklı olarak Yemen'e Çeşme Mezarlığı adını takmışlardır.» Millet Meclisinde 1920'de Halkçılık tartışması olurken, konuşan bazı hatipler, Meşrutiyet'den sonra da. Anadolu halkının kaderinin değişmediğini söylerler. Türk köylüsü, Meşrutiyetten önce neyse, yine o durumda kalmıştır. Yine Türkiye köylüsünün başında Jandarma, yine Türkiye köylüsünün başında bitmez tükenmez vergiler başlamış ve devam etmiştir. Türkiye köylüsü yine Balkan'da, Karadağ'da yine Doğu Cephesi'nde, yine Yemen'de ölmüş, ölmüştür. İçerde, Türk köylüsü, genellikle bu memleketin köylüsü harap olmuştur. Jandarma kırbacı altında, memurun baskısı altında, öküzünü satarak, ölmüş, ezilmiş, harap olmuş, bu nedenle 1908 yılında da parlak gösterilerle ilan ettiğimiz Meşrutiyet yönetiminden köylü halk hiçbir şey anlamamıştır.» (**Milli Kurtuluş Tarihi,** D. Avcıoğlu, c. III, s. 913-914)

Bu durumda Anadolu köylüsünün başlıyan Kurtuluş Hareketine karşı tavrı ne olacaktı?

Ya bu harekete katılmamak için elinden geleni yapacak, askere alınırsa askerden kaçacak; yada İstanbul Hükümetinin en ufak bir tahrikiyle bile içinde yıllardır biriktirdiği «kin ve husumeti» Ankara yönetimine karşı Düzce, Hendek gibi isyanlarda göstermiştir. Çünkü, karşısında kendisini harekete sokmak isteyen Ankara yönetiminde de geçmiş yönetimlerden pek farklı birşey görmemektedir. Örneğin, Lazistan Mebusu Osman Nuri Bey, Düzce isyanı ile ilgili olarak Meclise verdiği takririnde şunları yazmaktadır :

«1 — Düzce'de meydana geen olaylar, gerçi Ferit Paşa hükümetinin tahriki ile olmuştur. Fakat, genellikle halkı bu derece galeyana getiren sebebin yalnız propaganda olmayacağı ve ihtilâl olayının daha derin sosyal sebepleri mevcut olduğunu her basiretli insan derhal takdir edebilir. Şöyle ki, birçok senelerden beri idarenin halka yapmış olduğu zulüm ve haksızlığın biriktirdiği kin ve husumet de ayrıca bu arada önemli amil olmuştur. Nitekim, Rusya'daki Çar idaresi yıkılırken, Rusya'daki arazi meselesinin, Rus köylüsü üzerinde öyle korkunç kindar bir tesiri vardır ki, nihayet o köylü fırsat bulunca öyle bir ani hücum yaptı ki, önündeki engelleri bir daha dirilmeyecek surette ölüme mahkum etti. Bizde de, senelerden beri idarenin kötülüklerinin halk üzerinde azçok buna benzer tesirleri olduğunu unutmamalıyız ve bugün Düzce havalisinde yapılan tedip hareketinin halk üzerinde tesiri şefkatli olmalıdır. Bundan, yaptığımız teşkilatın halka doğru olduğu kanaati uyanmalıdır. 2 — Bütün dünyaya

karşı demokratik bir esas dahilinde Anadolu'da radikal bir teşkilat yapacağımızı ilan ettiğimiz halde, gördüğüm tatbikatın ilan ettiğimiz esaslara pek de uymadığı görülmektedir. Çünkü, herhangi bir kanaati, bir kimse sırf taklit eseri olarak taşırsa onu başkalarına aşılayamaz. 3 — Hükümet dairelerinden hiçbirisi, henüz halkın anlıyabileceği tarzda ve evvelden beri düşündüğümüz şekilde halka doğru teşkilâta başlamamıştır. Hala teşkilatımızın merkezi olan Ankara'da serbest fikir sahiplerinin polisler tarafından takibi emrolunursa tuhaf duruma düşmüş oluruz.» (**Anadolu İhtilali. Sabahattin Selek,** s. 358)

Pekiyi, bu duruma karşı, tüm bu uyarılara karşı Ankara yönetiminin bulduğu çare ne olmuştur?

Ankara'daki Kemalist yönetimin buna bulduğu çare Samet Ağaoğlu'nun «Kuvay-ı Milliye Ruhu» nda «Hıyaneti Vataniye Kanunu'nu kabul etmeseydik, bu savaşı kazanamazdık» sözünün belirttiği gerçektir. Yani Tevfik Çavdar'ın söylediği gibi :

«Bağımsızlık Savaşı sırasında İstiklal Mahkemelerinin kararıyla idam edilenlerin sayısının cephede ölenlerden fazla olduğu» gerçeğidir. (**Milli Mücadele Başlarken**...... s. 196.)

Bu gerçeğin üzerinde biraz derinlemesine durmamızın yararlı olacağı kanısındayız. Çünkü, böylece, hem Kemalist yönetimin «halkcılığı» konusunda daha doğru bir fikir edinmemiz hem de bugünkü «Devlet Güvenlik Mahkemeleri» nin kökeninin nereye kadar uzandığını görmemiz mümkün olacaktır.

İstiklal Mahkemeleri

Meclis, 1920 Eylül'ünde asker kaçaklarının cezalandırılmaları ve askerlerin ordudan firar etmelerinin önlenmesi için «Firariler Hakkında Kanun» adlı bir tasarıyı gündemine alıp görüşmeye başlamıştır.

Bu kanun tasarısına göre, Bakanlar Kurulu, belli bir süre içinde teslim olmıyan firarilerin evlerinin yıkılması, mal ve hayvanlarına el konması, silah, cephane veya hayvanlarıyla kaçan firarilerin, soygunculuk yapanların ve yakalanacağı sırada silahla karşı koyanların idam edilmesi gibi tedbirler alınmasını ister. Saruhan mebusu Refik Şevket İnce ise, bu tasarının yargılamalar için özel mahkemeler kurulması, firarilerin ailelerinin sürgün edilmesi, firarilerin evlerinin yıkılması yerine, evlerine el konularak göçmenlere verilmesi gibi değişikliklerle değiştirilmesini önerir. Böylece, en önemli özelliklerinden biri, firarilerin tüm aileleriyle birlikte yargılanması olan bu yeni karar tasarısı olduğu gibi kabul edilir.

Kanunun 4. maddesi, ayrıca şu hükmü de getirmektedir : «İstiklal Mahkemelerinin kararları kat'i olup, infazına devletin bilumum silahlı ve silahsız kuvvetleri memurdur.»

Bu tasarı Mecliste görüşülürken, Hamdullah Suphi Tanrıöver ile Refik Şevket İnce arasında şu ilginç tartışma geçer : Hamdullah Suphi karar tasarısına karşı çıkarak, şöyle konuşur :

«Yalnız korku hiçbir zaman bir hükümet için güvenilir bir ilke olmamıştır. Arkadaşlar, yalnız korkuyla yönetmek, yalnız korku ile memleketimizi savunmak istedik mi, mutlak bir çöküntüye uğrarız ve başımızın üzerine son yıldırım iner ve bizimle beraber memlekette yanar. Biz halka doğru bir hareket yapmayı neden düşünmedik? Deniliyor ki, kaçan askerlerin malları alınacaktır, ailesi sürülecektir. **Arkadaşlar, Tanrı yada kul yapısı hiçbir kanun bilmiyorum ki, suçluyu değil, yakalıyamadık diye evlatlarını, karısını, masum çocuklarını öldürsün, kurban etsin...** Zaten biraz havada asılı durumda bulunuyoruz. Ve zaten halk bizden birşey anlamamıştır. Ve Hamdullah Suphi «ordu ile geçinemiyeceğiz» diyerek konuşmasını sürdürür.

Buna karşılık, R.Ş. İnce'nin cevabı şöyle olur: «Ordu ile geçinemiyeceğiz diyen Hamdullah Suphi Bey'e derim ki, biz geçineceğiz... Köylü ile kentli ile... Bu amacımızı korumak için çalışacağız. Gideceğiz, asacağız, asılacağız, hapsedeceğiz. Ve ancak böyle başarılı olacağız, efendiler. Başarılı olmak için de asacağız, keseceğiz, kesileceğiz.» (**Milli Kurtuluş Tarihi.** D. Avcıoğlu. c. III, s. 979-980)

Ve gerçekten de İstiklal Mahkemeleri kurulur; halk, köylü asılır, kesilir, ailesi sürülür, hapsedilir. Bu ağır ve ezici cezaların yanısıra en hafif ve sıradan ceza sopa cezasıdır. Gerçektende, istenilen sonuçları vermese bile, mahkemeler yine de etkili olur. Örneğin, R. Ş. İnce, sadece Kastamonu İstiklal Mahkemesinin cepheye 13 bin asker yolladığını söyler.

Kısacası, Anadolu Kurtuluş Savaşı, öylesine bir «halk savaşı» dır ki, halk ancak ölüm ve sürgün tehdidi ile savaşa sürülür. Sözü çok sık edilen «halka doğru» «halkın egemenliği» sözleri, sadece, içerikten yoksun bir slogan olarak kalır.

Bu konuya son vermeden önce, İstiklal Mahkemelerinin «İhtilalci Halk Mahkemeleri» olduğu şeklindeki söylenti üzerinde de kısaca duralım. Bu söylenti, o denli sahte bir uydurma bir söylentidir ki, gerçekler ancak bu kadar çarpıtılabilir. Şu basit olay bile, bunun böyle olmadığını gayet açık göstermektedir: İstiklal Mahkemeleri Kanunu, Mecliste görüşülürken, Bolu Mebusu Tunalı Hilmi Bey, bu mahkemelerin adının «Millet Mahkemeleri» olmasını teklif etmiş, fakat Meclis bu teklifi kabul etmemiştir.

Kısacası, İstiklal Mahkemeleri ve bu mahkemelerin kuruluşu hakkında Kurt Steinhaus'un şu söylediklerine katılmamak elde değil :

«... Yargıçları, mebuslar arasından seçilen ve geniş yetkilere sahip olan «İstiklal Mahkemeleri», milli hareketin herhangi bir direnmeyle karşılaştığı yerlerde derhal görev alıyorlardı. Halkın bu Mahkemelerin kuruluşlarına katılma hakkı yoktu. Silahlı kuvvetlerin maddi ihtiyaçları, idari kuvvetlerin yardımı ve baskı tedbirleriyle karşılanıyordu. Böylece, isyanların bastırılması ve devrim örgütü, Babıâli görevlilerinden pek farklı olmıyan bir kadronun memur, jandarma ve eşrafın elindeydi. Halk kitlelerinin bu faaliyetlere katılma oranı yok denecek kadar düşüktü...» (**Atatürk Devrimi Sosyolojisi.** K. Steinhaus. s. 101-102)

Görüldüğü gibi, Kurtuluş Savaşının halka karşı, geniş köylü kitlelerine karşı takındığı tavır, kesinlikle tepeden inmeci, zora ve

baskıya dayanan bir tavır olmaktadır. Yine görüldüğü gibi, — ve ilerde de görüleceği gibi, — Kemalist yönetimin Kurtuluş Savaşını örgütlerken kullandığı yöntemler, hiçte, tarih kitaplarında yazıldığı ve hakim sınıfların ideologlarının söylediği gibi, «halktan yana», «halkla omuz omuza», «halkı hareket içinde eğitici» bir tavır v.s. değil. Bunun neden böyle olduğu üzerinde de biraz durmak istiyoruz.

Bu konuyu yeterince açıklığa kavuşturabilmek için, biz günümüz Kemalistinin sözlerine başvuracağız. Bu Sabahattin Selek olacaktır. Anadolu İhtilali kitabının 67. sayfasında şöyle yazmaktadır :

«Halk, bu mücadelenin ihtilal cephesine de, savaş cephesine de, başta subayları olmak üzere aydın zümre tarafından zaman zaman zorla sürüklenmiştir. Daha kısa bir deyimle, Milli Mücadele, hele bazı tehlikeli dönemeclerde, halka rağmen yapılmıştır. Durum böyle olduğu halde, bu harekata «Milli Mücadele» denilmesi yanlış değildir. Çünkü, mücadelenin insan kaynağını ne şekilde olursa olsun halk teşkil etmiş ve maddi, mali imkanlar halktan sağlanmıştır. **Mücadele halka rağmen, halkın yararına yapılmıştır.**»

Şimdi ise, bu çok ünlü «halka rağmen halk yararına» sözü üzerinde biraz duralım ve Lenin'in bu «mentalite» ile ilgili olarak söylediklerini görelim :

«Halkçılarda, varlığına asıl işaret ettiğimiz asıl büyük hatadan başka, bunların sosyolojik gerçekçilikten de yoksun olmaları, kendilerini sosyal olaylar ve meseleler üstünde pek özel bir tarzda düşünmeye ve muhakeme yürütmeğe götürmüştür; bu düşünce ve muhakeme yürütme tarzı aydının kendini beğenmesi, belki de bürokrat mentalitesi diye vasıflandırılabilir. Halkçı, hep vatanımız için **seçmek zorunda olduğumuz** yol üstünde, vatanımızı şu veya bu yola sürüklersek göğüs germemiz gerekecek tehlikeler üstünde ...... v.s., v.s. muhakeme yürütür. Tarihi kendi menfaatlerine uygun bir şekilde yaratan türlü sosyal sınıflara has eğilimlere karşı halkçının kuşku beslemesi, bu eğilimleri hor görmesi buradan gelir. (Etrafını çeviren çevreyi ihmal eden) halkçının türlü türlü boş ve havai sosyal tasarılar kurmaktaki o inanılmaz hafifliği de yine buradan gelmektedir. **Mit der Gründlichkeit der gesehichtlichen Action Wird also der Umfang der Masse zu nehmen exs deren Action sie ist.** * Bu sözle, bizim halkçıların anlamak istemedikleri, hatta anlayamadıkları tarihi bir nazariyenin en derin ve en önemli tezlerinden birini ifade eder. İnsanların tarihî eylemi genişleyip derinleştikçe tarihin bilinçli bir etkeni olan halkın, bu eyleme katılan bölümünün hacmi de büyüyecektir. Halkçı ise genellikle halka, özellikle emekçi halka hep az çok makul hedeflerin objesi (nesnesi) hep şu yada bu yoldan yönetilecek bir hammadde diye bakmış, halk sınıflarını bugün gidilen yolda bağımsız bir tarzda eylemde bulunan tarihî birer etken olarak hiç bir zaman ele almamış, tarihi yaratan kitlelerin bağımsız ve bilinçli eylemini yoğunlaştırmaya, (yada tam tersine felce uğratmaya) elverişli koşulların bu yolda hangileri olduğunu hiç bir zaman kendine sormamıştır.» **(Quel Héritage Renionsnour? V. İ. Lenin, Oeuvres choisies Vol. I, p. 96 — 97)**

Evet «halka rağmen halkçılığı» Lenin'in, başka bir açıklamaya

---

* K. Marx: La Sainte-Famille «Tarihi eylem giderek derinleştikçe, bunun sonucu olarak, tarihi eylemi oluşturan kitlenin hacmi de giderek artar.

gerek bırakmıyacak kadar açık bir biçimde anlatışını izledik. Gerçekten de, Lenin'in işaret ettiği gibi bu «bürokratik mentalite» - hem Kurtuluş Savaşını «halka rağmen» örgütleyen küçük - burjuva sivil - asker bürokratların, bu «halka rağmen» liğine bütünüyle uygundur ve hemde günümüz Kemalistlerinin «sosyolojik gerçeklikten uzak» ve halktan kopuk niteliklerine uygundur. Bu, onların küçük - burjuva bürokratik yapılarının tipik bir yönüdür. Ve yine bu «halka rağmen» zihniyetleridir ki, bir yandan onları, Kurtuluş Savaşında eşrafla ittifaka itelemiş, diğer yandan da «halka rağmen» liklerini **halk düşmanlığı** durumuna dönüştürmüştür. Ve zaten bu halk düşmanlığı değilmidir ki; ilk Kemalistlerden Halide Adip Adıvar'a — Yunanlıların Bursa'yı 1920 Eylül'ünde işgal edişlerinde Ankara'da her an bir halk ayaklanması beklenirken — **«Halk tarafından parçalanmaktansa zehir alır ölürüm»** sözlerini söyleten.

Ve yine bu halk düşmanlığı değilmidir ki; İsmet İnönü'yü — yine aynı günlerde — subaylara şu itirafta bulunmaya iteleyen : «Bana bakın. Kimse işitmesin. Millet düşmanımızdır. Sizin yüzünüzden savaş devam ediyor sanmaktadır.»

Bu durumda sormamak mümkün mü? Bu nasıl bir **Milli** Kurtuluş mücadelesidir ki, milli mücadelenin «İkinci adam» ı «millet» i düşman olarak niteleyebiliyor ve bunun «millet» tarafından duyulmasından korkuyor?

Bu nasıl bir tarihsel eylemdir ki, bu tarihsel eylem, onu, canıyla, kanıyla, herşeyiyle yaratan «halk» a bu kadar yabancılaştırılabiliyor?

Ve yine; bu ne yaman yavuz hırsızdır ki, ev sahibini evinden kovuyor?......

Bu soruların cevaplarını okura bırakıp bu bölümü «Keçinin meşeye ettiğini külü derisine eder» atasözüyle noktalayıp bir başka bölüme geçelim.

SAVAŞIN MÂLİ YÜKÜNÜ KİM TAŞIDI?

Kurtuluş Savaşının tüm insan gücünü — cephelerde savaşarak yada İstiklal Mahkemelerinin darağaçlarında sallanarak — geniş köylü kitleleri oluşturduğu gibi, tüm mâli yükünü de yine köylülük taşımıştır. Bu yük önce «nakdî ve aynî» teberru olup bu teberru tutarlarının, saptanması büyük ölçüde Kuvay-i Milliye kumandanlarına bırakıldığı için — ki bu kumandanların çoğu eşraftandı — bazı bölgelerde açıktan açığa halkın soyulmasına kadar varmıştır. Ankara'da Millet Meclisi hükümeti kurulduktan sonra ise bu tüm yolsuzluklara bir son verilmiş ve fakat yine halk bu kez «vergi» ve «tekalifi harbiye» adı altında bu mâli yükü yüklenmiştir.

S. Selek, 1920 yılı bütçesi hakkında şu bilgileri aktarmaktadır :

«Altın hesabıyla, 1920 yılı bütçesini bugünkü değere çevirirsek, gelir 920.000.000; gider ise, 1.200.000'u ancak bulur.

46 milyon lira olarak tahakkuk edeceği sanılan başlıca kaynakları: bina ve arazi vergisi (2.5 milyon); kazanç vergisi (2 milyon); Aknam yani hayvan vergisi (5.7 milyon); aşar vergisi (13.5 milyon); gümrük rüsumu (10 milyon); ve tuz rüsumu (3.5 milyon)dur. Üst tarafını küçük gelirler teşkil eder. Görülüyor ki, bütçenin gelir kısmının yarısına yakını (aknam ve aşar vergileri ile kısmen tuz rüsumu) doğrudan doğruya köylüden sağlanmıştır.

Bütçenin gider tablosu **«Zatı Hazreti Padişahı ve Hanedanı Saltanat»** için ayrılmış 551.012 liralık tahsisat ile başlamaktaydı. Meclis başkanlığı bütçesi 18.370 lira, Meclis bütçesi ise 959.996 liradır. Bakanlıklar bütçesi, tahsisatın büyüklüğü bakımından şu sırayı takip etmektedir :

Milli Savunma	28.618.556	lira
İçişleri	8.944.887	»
Maliye	7.173.100	»
Adalet	2.759.274	»
Bayındırlık	620.396	»
Sağlık	613.141	»
Milli Eğitim	577.061	»
Şer'iye	522.062	»
Dışişleri	303.748	»

(**Anadolu İhtilali.** S. Selek, s. 529)

Görüldüğü gibi, bütçe genel hatlarıyla savaş içinde olan bir ülkenin koşulları altında hazırlanmış olmakla beraber, yinede savaşı yürütenlerin sınıfsal niteliklerini belirtebilmektedir. Örneğin; sağlık ve milli eğitim gibi doğrudan doğruya geniş halk kitlelerinin hayati çıkarları ile ilgili bakanlıkların toplam bütçesi 1.190.202'yi bulurken, büyük çoğunluğunu mebusların maaşlarının oluşturduğu meclis bütçesi 959.996'dır. Ve yine, adı geçen iki bakanlığın 1.190.202' lik bütçesi, temel fonksiyonu «İstiklal Mahkeme» lerini yürütmek olan Adalet bakanlığının bütçesinden — 2.759.274 — azdır....

Bu bölümü bitirmeden önce, bütçenin görüşülmesi sırasında, mecliste geçen bir tartışmayı Meclisin niteliğini — özellikle maliye bakanı gibi çok önemli bakanlıkların kimlerin elinde bulunduğunu — göstermesi bakımından vermeyi yararlı bulmaktayız.

«Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Şükrü Beyin bir tenkidi Maliye vekilini fazlasıyla sinirlendirmiştir. Mehmet Şükrü Bey şöyle diyordu : «Vekil beyefendi buyurdular ki; 1921 bütçesi 100 milyon lirayı aşacak. Elbette efendiler. Ben diyorum ki; eğer bu esasla bugünkü idare ile hareket edecek olursak, 1921 bütçesi 100 milyon değil, belki 150 milyon olacak ve yine de yetmeyecektir. Bunları temin için köylünün, işçinin sırtlarını biraz daha ağır vergiler koymak için yeni Tekalifi Harbiye kanunları ile Maliye vekili beyefendi karşımıza çıkacaktır.»

Mehmet Şükrü Bey, uzun tenkidini, konuşmasını orta yerinde şu fikre dayamıştı : «Biz burada memleketi savunmak için, vatanın istiklalini sağlamak için toplandığımız halde, yine kendi memleketimizin şu zavallı milleti, halkın, zavallı köylünün haklarını gözden uzak tutuyoruz. Köylüler böyle büyük ve

ağır vergilerden, hele kendisini yıpratan aşar vergisinden kurtulmak ümidini bizden bekliyorlardı. Halbuki biz ne yaptık? Geldik, Babıali temelleri üzerine bir hükümet kurduk.»

Maliye vekili Ferit Bey ise, konuşmasında Mehmet Şükrü Beyi hedef tutarak, bir hayli tarizde bulunmuş ve aşağıdaki söz düellosu cereyan etmiştir: **Maliye vekili** — Beyefendi kimbilir ne gibi teşkilat tasavvur buyuruyorlar. Fakat kendileri Rus-komünist fırkasına dahil olduğu için, o teşkilatı tasavvur buyuruyorlar. **Mehmet Şükrü Bey** — Rus-komünist değil, Türk Halk İştirakiyun Partisi'ndenim. Onu tashih buyurunuz. **Maliye Vekili** — Herhalde Üçüncü Enternasyonalle ve Moskova'nın 21 şartını kabul etmiş bir Partisi'ne dahil... Binaenaleyh Rus-komünist fırkasındasınız. **Mehmet Şükrü Bey** — Halk İştirakiyun Partisi, Rus değil, Türk'tür. **Maliye vekili** — 21 şartı kabul ettiniz mi?... Binaenaleyh beyefendi fazla hiddet buyurmayınız... Sizin memleket için arzu buyurduğunuz teşkilat... **Mehmet Şükrü Bey** — Burada söylemekle olmaz. Sizde kaleminizi açarsınız, bende kalemimi açarım, dışarıda tartışırız. **Maliye vekili** — Hiddet buyurmayınız. Siz memleket için istediğiniz teşkilatı yapamazsınız. Hayaldir... Bu memleket o teşkilatı kabul etmez... Onu şiddetle reddederiz, yapamazsınız... (alkışlar) Tasavvur buyurduğunuz o teşkilat bugün mevcut bulunan idarenin on mislini içine alan bir idaredir. Siz komünist ne demektir bilirmisiniz? Komünist demek, bir memleketin bütün ürünlerini halkın elinden alıp ve sonra taa köylerde mevcut... (şiddetli gürültüler) (sadede sesleri), (devam sesleri)

Beyefendi, böyle bir hayali teşkilatı, batıl bir teşkilatı memleketimizde yapmak isterseniz, bu memurlara nisbetle daha birkaç misli memur kullanmak mecburiyetindesiniz.» (**Anadolu İhtilali**. S. Selek. s. 526-527)

Bu tartışmanın herhangi bir yorumu gerektirmiyecek kadar öğretici olduğu kanısındayız. Ancak konumuz daha sona ermedi. Madem ki, halk sorunu üzerinde durmaktayız ve madem ki Millet Meclisinden söz ediyoruz o halde ünlü «Halkçılık programı» nın Mecliste reddedilmesinden de söz etmek zorundayız.

«HALKÇILIK PROGRAMI» MECLİSTE NASIL REDDEDİLDİ?

Daha henüz Kemalistlerin «konjonktürel ve pragmatik» solculuğunun gemi azıya almış bir hızla devam ettiği günlerde — 1920 yıllarında — Meclis içinde yeni bir grup oluşmuştur. Bu grup, Yeşil Ordu'nun bir anlamda Meclisteki temsilcisi olduğu öne sürülen Halk Zümresi idi. Çok kısa bir süre sonra Kemalizmin baş ideologlarından birisi olacak Yunus Nadi gibilerinde içinde bulundukları bir grup, Meclisin göreceli olarak ilerici unsurlarından oluşmaktaydı.

Grup, belkide küçük - burjuva aydınlara özgü sağ - sol ekstremler arasında hızla geliş - gidiş niteliği ilede bir toplumsal devrim programı hazırlar ve bu programın Mecliste kabul edilmesini ister. 8 Eylül 1920'de Yenigün gazetesinde yayınlanan örgütsel planda bir «Şura sistemi» öngören bir çeşit «islami sosyalizm» niteliğinde olan programın anahatları şöyledir :

«Kafa ve kol emeği esastır. Dış borçlar ve yabancı imtiyazlar halk için en haksız bir zalim bir yüktür. Seçme yaşı 18'dir. Savaş ancak emperyalizme karşı meşrudur. Okul, parasız, zorunlu ve yatılıdır. Arazi devlete aittir. Topraksızlara devlet parasız arazi verir. Eczahane ve hastahaneler devlet yönetimindedir. 16 yaşına kadar fakir çocuklar hükümetçe bakılır ve eğitilir. İhtiyarlar ve sakatlar korunur. Halk mahkemeleri kurulur, cezaevleri, iş evleri haline getirilir. Üretim ve tüketim kooperatifleri geliştirilir. Dış ticaret hükümet himaye ve denetiminde bir örgüt tarafından yönetilir v.s v.s» (Mete Tunçay'dan aktaran D. Avcıoğlu, Milli Kurtuluş Tarihi, c. **II, s. 474)**

Ancak Kemalist yönetim, bu programın Mecliste görüşülmesini bir süre savsaklar. Bu arada bu programa çok benzeyen bir hükümet programı, bizzat Mustafa Kemal'in imzası ile Meclise sunulur. «Halkçılık Programı» adı verilen bu hükümet programının «maksat ve meslek» başlıklı ilk dört maddesinde halkçılığın belli başlı ilkeleri şöyle belirlenir :

«— Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümeti halkın yaşam ve bağımsızlığını kurtarmayı tek maksat ve amaç bilir.

— Bu amaca, halkı, emperyalizm ve kapitalizmin zorba egemenliğinden ve zulmünden kurtararak yönetim ve egemenliği gerçek sahibi kılmakla erişileceğine inanır.

— Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümeti, milletin yaşam ve bağımsızlığına suikast eden emperyalist ve kapitalist düşmanların saldırılarına karşı, savunma ve dış düşmanlarla işbirliği edip milleti ayartmaya ve bozmaya çalışan içerdeki hainleri cezalandırmak için orduyu güçlendirmeyi ve onu milletin bağımsızlığının dayanağı bilmeyi ödev bilir. (Ordu emperyalist ve kapitalist düşmanlar ile onların içerdeki işbirlikçilerine karşı millet özgürlüğünün dayanağı olmaktadır.)

— Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümeti halkın sefalet nedenlerini kaldırmayı, refah ve mutluluğunu sağlamayı temel ilke bilir. Bunun için toprak, eğitim, adalet, maliye, ekonomi ile genel olarak toplumsal konularda çağın koşullarına ve halkın gerçek ihtiyaçlarına göre gereken yenileşmeyi ve kurumları meydana getirmeyi başlıca görev sayar.» (Milli Kurtuluş Tarihi. **D. Avcıoğlu. c. II, s. 475)**

Ve bu «ilginç» derecede ilerici programın sunuluş yazısında bizzat Mustafa Kemal şunları yazmaktaydı : Bu program «Bakanlar kurulunun siyasal, toplumsal, askeri ve idari görüşlerini özetliyen ve idare örgütü hakkındaki kararlarını kapsayan program» dır. Ayrıca hükümetin, bu program ilkelerine dayanarak, yeni kanun tasarıları hazırlamakta olduğu belirtilmektedir.

Görüldüğü gibi; Kemalist yönetim gerçek bir halk iktidarını gerçekleştirmek için anti - emperyalist, anti - kapitalist bir toplumsal devrim programını Meclise getirmektedir (!). Bu toplumsal devrimi gerçekleştirmek için, en başta toprak mülkiyeti sisteminde köklü değişikliğe gidilecektir. Ve, bütün bunlar için gerekli yasalar hemen çıkartılacaktır (!). Fakat bu kadar ilerici ve köklü «hükümet programı» nın sonu ne olmuştur? Sonuç; dağ fare doğurmuştur. Şöyle ki; ilk önce Halk Zümresinin programından bir daha bahsedilmez ve Halk Zümresi grubu Kemalist hükümet tarafından kazanılır. Daha sonra program, özel bir Meclis komisyonuna havale edilir. Komisyon; «bir mecliste bütün üyelerin görüş ve inanlarını (içtihat) bir nokta ve üslubta toplamak mümkün değildir. Ve fikir ve inanda fedakarlıkta caiz bulunmamaktadır. Bu nedenle, bir partinin bütün üyelerince kabul edilmiş bir program bütününde Büyük Millet Meclisinin bir programının ortaya atılması olanaksız görülmüştür.» gerekçesini ve ayrıca «halkımız ise, şimdiye kadar vaatlerin hep tutulmadığını gördüğünden vaatlere karşı güvensizdir. O halde, temel ilkelere açıklamaya ve bunların getirdiği kanunların hemen çıkartılacağını vaat etmeye gerek yoktur.» gibi çok önemli (!!) bir gerçeği vurgulayarak halkçılık programını reddetmiştir. Bizzat Mustafa Kemal'de, açıklamaları ile, toplumsal devrimlerin zaferden sonraya ertelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Ali Fuat Cebesoy'un ifadesine göre, bu konuda Mustafa Kemal'in ve Kemalist yönetimin temel ilkesi şu olmaktadır: **«Emperyalist cephesinde kazanacağımız başarı, içeride herhangi bir toplumsal hareketten ve devrimden sakınmaya bağlı olacaktır.» (Milli Kurtuluş Savaşı,** D. Avcıoğlu, c. II, s. 649) Özel komisyon, bu «gerekçeleri» ileri sürdükten sonra, programa son şeklini şöyle kazandırmıştır: «Maksat ve meslek» başlıklı ilk dört madde metinden çıkarılmış, idare örgütü ile ilgili geri kalan maddeler 1921 anayasası haline getirilmiştir. Ayrıca «maksat ve meslek» maddeleride «uygun şekilde» değiştirildikten sonra «Büyük Millet Meclisi Bildirisi» olarak yayınlanmıştır.

Bu «uygun şekilde» değişikliklere değinmemizde de yarar olduğu kanısındayız. Bildiride, anti - emperyalist ve hatta anti - kapitalist ilkeler ifade edilmekle beraber Mecliste bu konu ile ilgili geçen bir tartışma, Kemalist yönetimin «anti - emperyalizm» inin de «anti - kapitalizm» inin nasıl gerçek içeriğinden soyutlanmış olarak kabul edildiğini göstermektedir : Balıkesir Milletvekili Hasan Basri'nin bu konu ile ilgili sorusu tam bir açıklığa kavuşturulmadan şöylece geçiştirilmiştir: «**Hasan Basri** — Bir şey daha soracağım. Emperyalizm ve kapitalizm zulmünden kurtararak, diyor. Maksat, dış emperyalizm ve kapitalizm midir, yoksa içerdeki de bunun içinde yer almakta mıdır? Bunu anlamak isterim. Bunun hakkında İsmail Suphi Bey bilgi versin. **İsmail Suphi** — Biz genel olarak em-

peryalizme karşıyız. Emperyalizm nereden gelirse gelsin, kendimiz emperyalist değiliz ve emperyalistlerin aracı da olmayız. Kapitalizm sorununa gelince, kapitalizmin zulmü nerede görülürse görülsün karşısındayız.»

Bu konuyu 3 Ocak 1921 günü Mecliste konuşan Dışişleri Bakan vekili Muhtar Bey aydınlığa kavuşturacaktır :

«Bizim Rusya ile beraberliğimiz; yalnızca emperyalizme karşı birlikte mücadele etmekten ibarettir. Bu amaç bakımından her zaman onlarla beraberiz.... Hatta kapitalizm mücadelesinde bile Rusların kabul etmiş oldukları ilkeleri kabul edemeyiz, uygulayamayız. Çünkü bunların ülkemizde uygulama yeri yoktur?» (Milli Kurtuluş Tarihi, **D. Avcıoğlu, c. II, s. 477)**

Tartışmanın, ayrıca yorumu gerektirmediği açık.

— Yine bildiride, başta toprak mülkiyet sistemi olmak üzere, her alanda yenileşmeye gidileceği kuşa çevrilmiş; «asrilik»ten korkulduğundan «çağın gereklerine göre yenileşme» sözü metinden tümüyle çıkarılmıştır. «Yenileşme» sözünün yanına «milletin geleneklerini» gözetmek eki eklenmiştir.

— Ordu ile ilgili maddede; emperyalist ve kapitalist düşmanlarla «işbirliği eden... içerideki hainler» cümlesi metinden çıkarılmış, bunun yerine orduya «emir ve komuta yetkisinin Büyük Meclisinin manevi kişiliğinde olduğu» cümlesi eklenmiştir.

— Ve bütün «bu uygun değişiklik»ler içinde en ilginci kuşkusuz ki, S. Selek'in naklettiği şu değişiklik olmuştur :

«Anayasa tasarısının 3. maddesi şöyleydi : Madde 3 — Türkiye Halk hükümeti, Büyük Millet Meclisi tarafından idare olunur ve Türkiye Büyük Millet Meclisi ünvanını taşır.

«Bu maddedeki 'Türkiye Halk Hükümeti' ibaresi, özel komisyon raportörünün teklifi üzerine 'Türkiye Devleti' şeklinde değiştirilmiş ve 'halk hükümeti' tabiri metinden çıkarılmıştır. Üzerinde fazlaca tartışılmamakla beraber, birçok milletvekillerinin bu değişikliği benimsemediğini, Meclis tutanaklarından anlıyoruz. Bu konuda Bursa Miletvekili Şeyh Servet Efendi şu kısa konuşmayı yapmıştır: Efendim, değiştirildiği üzere «Türkiye Devleti» suretinde kalacak olursa, asıl emeli açık tecelli ettirmemiş olur. «Halk Hükümeti» sözü de girmelidir. (aşağıda giriyor sesleri) Aşağıda varsa bilmem. (yok sesleri) Yok ise burada kalması lazımdır. Maksata açık tecelli ettirmek için, bu kalmazsa, asıl maksadı tecelli ettirmez. Bunun kalmasını teklif ederim.

«Madde yeni şekliyle onaylanıp kabul edildiğinde «Türkiye Millet Meclisinden sonra, Halk hükümeti demeli» sesleri duyuluyordu.

«Anayasa tasarısının 3. maddesinden «Halk Hükümeti» tabirinin çıkarılması, sırf redaksiyon mülahazasına dayanıyordu. Ve,

«Halk Devleti», «Halk Hükümeti» fikri esas olarak reddedilmiş olmuyordu.» (Anadolu İhtilali, **S. Selek, s. 493)**

Evet, günümüz Kemalistlerine göre; Anayasa tasarısının 3. maddesinden «Halk hükümeti» tabirinin çıkarılması, sırf redaksiyon mülahazasına dayanmaktadır!... Ve, «halk hükümeti» fikri, esas olarak reddedilmiş olmamaktadır!...

Oysa, ne Kemalist olan ve nede «solculuk» la uzaktan yakından hiçbir ilgisi olmayan tipik bir burjuva ideologu olan, bir bilim adamı hiçte hayale kapılmadan —özellikle de iğreti ve sahte destekler aramadan— bu «sırf redaksiyon mülahazasıyla» anayasa metninden çıkarılan «Halk egemenliği» konusunda şu doğru sonuca rahatlıkla varabilmektedir :

«... aslında teoride kalan bir egemenlikti. Çünkü halkın elinde, bu egemenliği tesirli bir şekilde yürütecek ve hükümeti değiştirmekte kullanılabilecek vasıtalardan hemen hiçbirisi yoktu. Halkçılık, devrimci toplumsal değişmeleri savunan bir teori değil, sadece Batının demokrasi fikirlerini yerli ihtiyaçlara uygulamak teşebbüsü idi. Halkçılık «Milletin vicdanı» idi; milliyetçilik idealleri etrafında toplumsal birliği sağlama vasıtası idi. Esas toplumsal yapı olduğu gibi kalacak, toplumsal, siyasi ve ekonomik gelişmeler mevcut sosyal sistem çerçevesi içinde yer alacaktı. Böylece, toplumsal farklılaşmanın eski biçimde devam edip gideceği dolayısıyla kabul edilmiş oluyordu. Toplumsal yapıda herhangi bir değişiklik meydana gelecekse, bu bir devrimin değil evrimin sonucu olacaktı. Rejim, siyasi bakımdan devrimci; sosyal bakımdan muhafazakârdı. (Toplumsal yapı ile ilgili meselelerde muhafazakârdı; toplumsal örf ve adetler konusunda ise, devrimci» Birbirini tekzip eden bu görüşler ise, rejimi çelişikliğe götürecek sonsuz zorluklar yaratacaktı.» (Türk Demokrasi Tarihi. **Kemal Karpat. s. 49)**

Görüldüğü gibi; «Halk hükümeti» deyiminin değil bir «redaksiyon mülahazası ile çıkarılması»(!) fakat anayasa da altın harflerle kazınması bile, «halkın elinde bu egemenliği yürütecek vasıtalardan hiçbiri olmadığı» takdirde boş ve anlamsız bir söz olarak kalmaya mahkumdur.

Ve; **«tarihi eylem giderek derinleştikçe, bunun sonucu olarak tarihi eylemi oluşturan kitlenin hacmi de giderek artar.»** ilkesini **«sosyolojik gerçekçilikten uzak»** bir **«bürokratik mentalite»**nin kavraması, algılaması da zaten olanaksızdır.

KEMALİSTLERİN MARKSİST-LENİNİSTLERLE İLİŞKİLERİ YADA KEMALİSTLERİN «SOL»CULUKLARININ NİTELİĞİ

Bundan önceki bölümde, Kemalistlerin «sol»culuğundan söz

ederken bunun «pragmatik ve konjonktürel» bir solculuk olduğunu kısaca belirtmiştik.

Burada pragmatizm ile solculuğun, yada Marksizm-Leninizmin ne gibi bir ilişkisi olduğu akla gelebilir.

Gerçekten de, gerçekliğin **tek** ölçütünü, pratiğin kıstası ile doğrulanan **objektif gerçeklikte** gören Marksizm-Leninizm bilimi ile, gerçekliğin **tek** ölçütünü **subjektif gereksinimlere** cevap verilebilirlikte gören —yani gerçekliği, subjektif yarar adına çarpıtan— pragmatizm arasında ne gibi bir ilişki olabilir ki?

Elbette ki, hiçbir ilişki olamaz. Ancak; Lenin'in pragmatizm konusundaki şu sözleri, ne anlamda bir «ilişki» olduğunu göstermeye yeterlidir sanırız : **«Pragmatizmi belirleyen; başarı sağlıyan ve şu yada bu şekilde an'a uyan herşey gerçektir, ilkesidir : bilim, din, ahlak, gelenekler, adetler ve görenekler...»** (V. İ. Lenin, **Cahiers Philosophiques**, s. 426.)

Görüldüğü gibi, Lenin'in pragmatizmi tanımlarken işaret ettiği özellik; Kemalistlerin «pragmatik sol»culuğunun * ne olduğunu açıkça gösterebilmektedir: «Başarı sağlıyan, şu yada bu şekilde an'a uyan herşey gerçektir»; o halde, «sol» culukta başarı sağladığı ve an'a uyduğu ölçüde gerçektir. Diğer bir deyişle «yararlı»dır. «An'a uymayan ve şu yada bu şekilde başarı sağlamayan» herşey gerçek değildir, yararsızdır. İşte bu; Kemalistlerin «pragmatik sol»culuğunun temelinde yatan ilkedir. Bu ilkenin doğal sonucu ise, kaçınılmaz olarak, «konjonktürel sol»culuktur. Çünkü; an değiştiği zaman bir gerçeklik yarar sağlamadığı zaman, artık «gerçeklik» te değildir. Kısacası; «sol»culuğu gerektiren konjonktür sona erdiği zaman «sol»culukta sona erecektir.

İşte tam bu noktada karşımıza konumuzun şu anahtar soruları çıkmaktadır :

— Kemalistler, hangi **sınıfsal çıkarlar** için,

---

* Burada Kemalistlerin pragmatizmini, sadece davranış yöntemi olarak ele alıyor ve davranışın felsefi yönünden söz etmiyoruz. Çünkü, bu konumuzla doğrudan doğruya ilgili değil. Ancak, şunu da hatırlatmakta yarar olduğu kanısındayız. Kemalist ideolojinin oluşmasında, felsefi kaynaklık ettiğini belirttiğimiz pozitivizmin, pragmatizm ile yakın bir hısımlık bağı vardır. Gerçektende; pozitivist ahlak temeli üzerinde «töreler bilimi» adı ile rasyonalist bir ahlak kurma çabasına giren Lévi - Bruhl ile kurucusu Williams James'i görüşlerinin bir noktada buluşmalarını Lenin şöyle belirler : «... **gelenekçilik** bazen o kadar ileri giderki, bazıları (örneğin W. James) rasyonalist ahlakçıların, ahlakta mutlaklık ilkesine kadar varmakta tereddüt etmezler» (V. İ. Lenin, **Cahiers Philosophiques**, s. 427)

Bu da bize göstermektedir ki; pragmatizm, Kemalist ideolojinin oluşmasında tesadüfü bir dünya görüşü olarak rol oynamamış, tam tersine, Kemalist ideolojinin oluşmasında temel kaynaklık eden pozitivist dünya görüşünün doğal ve mantıki bir bağlantısı olarak rol oynamıştır.

— **Ne zaman** ve nasıl,

— «sol»culuğun artık başarı sağlamıyacağına, şu yada bu şekilde an'a hizmet etmeyeceğine yada artık bir «gerçeklik» olmadığına karar vermişlerdir?

Bu sorulara kısaca şöyle cevap verilebileceği kanısındayız :

Kemalistler;

— sivil asker bürokrat tabakalar ile müttefikleri olan —birinci bölümde gördüğümüz gibi— feodal ve yarı-feodal eşraf ve büyük toprak sahiplerinin; ortak sınıfsal çıkarları için diğer bir deyişle, Anadolu hakim sınıf ve tabakalarının ortak sınıfsal çıkarları için,

— Ulusal Kurtuluş mücadelesi, iç ve dış dinamiklerin etkisi ile, daha yüksek bir aşamaya ulaşmaya yöneldiği zaman,

— «sol»culuğun artık an'a uymamaya, tam tersine ciddi bir tehlike olmaya başladığını görmüşlerdir. Ve işte bu andan itibaren, «pragmatik ve konjonktürel solculuk»larından tedricen sıyrılarak, gerçek solu aşamalı bir biçimde tasfiye çabasına girişmişlerdir. Bu tasfiye çabasını yeterince açıklıkla kavrayabilmek için Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin ulaşmaya yöneldiği daha yüksek aşamanın ne olduğunu görmemiz gerekmektedir.

Bu yeni ve daha yüksek aşama;

— artık, sadece silahlı işgalcilerin yenilgiye uğratılması ile yetinilemiyeceği,

— emperyalizme karşı gerçek mücadelenin siyasal ve ideolojik üst-yapı alanında olduğu kadar, ekonomik alt-yapı alanında da verileceği; çünkü Lenin'in de belirttiği gibi «emperyalizmin politikası ekonomisinden ayırt edilemez»,

— en başta köklü bir toprak reformu, —devrimci anlamda reform— ile büyük toprak sahipliğinin kökünden kazınacağı. Kısacası eski yarı-sömürge düzeni kökünden kazınıp, köklü sosyo-ekonomik dönüşümlerin yapılacağı bir aşama idi.

Anadolu hakim sınıf ve tabakaları ve onların temsilcisi Kemalistlerde, bu aşamanın kaçınılmazlığını görüyorlardı. Ancak, onların sınıf çıkarları bu aşamaya geçişi, her ne pahasına olursa olsun engelemeyi —en azından geciktirmeyi— gerektiriyordu.

Çünkü, sınıf çıkarları, içinde bulunulan burjuva demokratik devrim sürecini mümkün olduğunca, derin sosyo-ekonomik çalkantılara yol açmaksızın sürdürmeyi gerektiriyordu. Çünkü, sınıf çıkarları burjuva toplum yapısına, devrimci yoldan değil, evrimci yoldan, dönüşümcü yoldan ulaşmayı gerektiriyordu.

Kısacası, Anadolu toprağında, 1800'lerden beri —1908'de göreceli bir hız kazanmasına rağmen— öyle bir burjuva demokratik devrim sürecini oluşturuyordu ki; Karl Marx'ın Prusya Mart Dev-

rimini nitelerken, kullandığı «tarihin ardından nal toplamak» * deyimi bile, bu burjuva sosyal devrim sürecinin atılımdan yoksunluk derecesini, gecikmişlik derecesini, korkuyla özdeşleşebilen ihtiyatlılık derecesini açıklamakta yetersizdir.

İşte; Kemalistlerle, Marksist-leninistler arasındaki ilişkileri ve çatışmaları, böyle bir burjuva demokratik devrim sürecinin taraftarları ile; köklü, tutarlı bir demokratik devrimin taraftarları arasındaki çatışma olarak görmek gerekir. Bu mücadele ulusal kurtuluş savaşının devrimci kanadı ile oportünist ve gerici kanadı arasındaki bir mücadeledir.

Bir başka deyişle, bu mücadele;

— Ulusal kurtuluş mücadelesinde «tüfeği bir omuzdan diğerine geçirmek istemiyen» Kemalistlerle, «tüfeği bir omuzdan diğerine geçirmek istiyen» Marksist-Leninistler arasındaki mücadeledir.

— Bu mücadele; «burjuva devriminin geçmişin kalıntılarını tamamen ortadan kaldırmamasını, bunların bazılarını yerinde bırakmasını, işini tamamen sona erdirici olmamasını, hedefine sonuna kadar varmamasını, tutarlı ve amansız davranmamasını, burjuva demokrasisi yönünde zorunlu olan değişikliklerin devrim yoluyla değil yavaş yavaş, azar azar, sakına sakına, yumuşakça» olmasını istiyen Kemalistlerle, bunun tam tersini isteyen Marksist-leninistler arasındaki mücadeledir.

Hakim sınıf ve tabakalar ve onların temsilcisi Kemalistler; bu mücadelenin başlangıcında, yani güçsüz oldukları dönemde, sınıfsal yapılarına son derece uygun düşen «pragmatik ve konjonktürel» bir «sol»culuktan —ki böyle bir «sol»culuk maskesi takınmalarını ileride göreceğimiz gibi özellikle Sovyetler Birliğindeki devrimci fırtınanın etkisi ile batılı emperyalist güçlerle uzlaşım arayışlarının daha henüz somut sonuçlar vermekten uzak olmasının ** büyük payı vardır— medet ummuşlardır.

Ancak Anadolu hakim sınıf ve tabakaları ve temsilcileri Kemalistler, göreceli bir güçlülüğe kavuşmaları ile —ki, bu batılı emperyalist güçlerle uzlaşım arayışlarının artık somut sonuçlar vermeye başladığı dönemdir de— gerçek solu tedricen tasfiye etme çabasına girişmişlerdir. Bu karşı-devrimci tasfiye girişimlerinin ve Marksist-leninist devrimci direnişlerinin başlıca şu aşamalardan geçtiğini gözlemleyebilmekteyiz. Aşağıda belirttiğimiz aşamaların birbirinden kesinlik ayrıldığını ileri sürmüyoruz. Biz; bu, kronolojik aşamalar dizisini, olayların diyalektiğini açıklıkla ortaya koy-

---

* **Politika ve Felsefe.** K. Marx - F. Engels, s. 152

** Kemalistlerin, batılı emperyalist güçlerle uzlaşım arayışlarının daha henüz somut sonuçlar vermekten **neden** uzak olduğunu, bundan sonraki bölümde göreceğiz.

mak için tasarladık. Yoksa, herbir aşamanın diğer bir sonraki aşama ile iç-içice girmişliğini, bir önceki aşama ile bir sonraki aşama arasında bir süreklilik bağı olduğunu, en önemlisi de tüm bu aşamaların bir ve tek, aynı sürecin farklı aşamaları olduğunu unutmamalıyız: Ulusal Kurtuluş mücadelesinde gerçek bir devrimci kanadın tasfiye ediliş süreci :

Birinci aşama; 1919 Mayısından 1920 yaz aylarının sonuna, sonbahar başlangıcına kadar geçen dönem olmaktadır. Bu aşamada; Kemalistlerin bir yandan, Sovyetler Birliği'ndeki fırtınayı sömürmek, diğer yandan da, bu devrimci fırtınanın etkilemesine maskeli biçimde set çekebilmek için çeşitli girişimlerde bulundukları dönemdir. Bu girişimler içinde önemlisi kanımızca Yeşil Ordu girişimi olmaktadır. Gerçekten de, yarı efsanevi söylentilere rağmen, Yeşil Ordu; Kemalistlerin, yukarıda belirttiğimiz ikili fonksiyonu yerine getirmesi için kurulmasına ön ayak oldukları bir kuruluşdur. Ancak, bu kuruluşun, Kemalistlerin istedikleri ölçüde homojen unsurlardan oluştuğu ve yine Kemalistlerin arzuladıkları ölçülere uyan bir «sol»culukta olduğu söylenemez. Çünkü, her ne kadar ileride olaylarında göstereceği gibi; Kemalistler, toplumsal bilinçle oynamakta, toplumsal bilinci «manipüle etmekte» çok başarılı olsalar bile, içinde bulunulan savaş koşulları ve Sovyetler Birliği'ndeki devrimci fırtına; Yeşil Ordu girişimini, Kemalistlerin istedikleri sınırın dışına taşıracak bir eğilimdedir.

İkinci aşama; 1920 yılının yaz aylarından, 1920 yılının sonbaharına kadar süren dönemdir. Bu dönemde, Kemalistler için ilk tehlike çanları çalmıya başlamıştır. Çünkü, kendi elleri ile kurulmasına çalıştıkları Yeşil Ordu artık kontrol edilemez bir duruma gelmektedir. Gerçekten de bir yandan Türkiye Komünist Partisi, Yeşil Ordunun kontrolünü önemli ölçüde ele geçirdiği gibi, Çerkez Ethem hareketi de Yeşil Ordu ile bütünleşme sürecine girmiştir. Bu durumda da, Yeşil Ordu'nun kontrolü ezici ağırlığı ile Marksist-Leninistlerin eline geçmektedir. Halen, daha Yeşil Ordu'nun ufak bir bölümünü kontrol edebilen Kemalistler ve Kemalistlere yakın olanlar, Yeşil Ordu içinde etkisizleştirilmektedirler.

Üçüncü aşama; Kemalistlerin, bu yeni ve beklenmedik oluşuma çare arama girişimlerini yoğunlaştırdıkları 1920 yılı sonbaharıdır. Kemalistler; önce, —ilk bölümde sözünü ettiğimiz— Halk Zümresi aracılığıyla Yeşil Ordu'nun kontrolünü ellerine geçirmeye çalışırlar. Ancak bu girişim istenilen sonuçları vermez. Çünkü, Halk Zümresi; içlerinde Kemalistlere yakın olanlar —örneğin Yunus Nadi— olduğu halde Tokat Milletvekili Nazım Bey gibilerinde bulunduğu bir gruptur. Sonuç, Halk Zümresi grubu içinde bir bölümün —daha önceki bölümde görmüştük— Kemalistlere katılması ve diğer bir bölümünde ileride göreceğimiz gibi, Halk İştirakiyûn

Fırkasının oluşturulmasına katkıda bulunmalarına yol açacaktır.

Bu başarısızlık karşısında Kemalistler, yeni bir girişimde bulunurlar. Mustafa Kemal ve en yakın arkadaşlarının —ordu komutanı general yoldaşları! v.d.— kurdukları Resmi Komünist Partisidir. Bu partinin de, Yeşil Ordunun kuruluşundaki gibi ikili bir fonksiyonu vardır: Sovyetler Birliğindeki devrim fırtınasını sömürmek ve gerçek solun gelişmesine set çekmek. Ve, bu partinin kurulması ile beraber Kemalistler zaten kontrollerinden çıkmış olan Yeşil Ordu'nun kapatıldığını ilan ederler. Anadolu'da komünist olarak, sol olarak ne ve kim varsa, bunları kendilerinin temsil ettiğini ilan ederler!... Kısacası, Yeşil Ordu deneyi, artık, işi sağlam tutmaları gerektiğini göstermektedir. Fakat, bu Parti öylesine sahte bir kuruluştur ki, tümüyle havada kalır.

Dördüncü aşama; 1920 kış aylarıdır. Gerçek sol; Kemalistlerin, bu giderek aşırı ölçülere varan, saptırıcı ve sahteci oyunlarına karşı tedbir almak gereğini duyar, bunun üzerine Türkiye Komünist Partisi, Yeşil Ordu, Halk Zümresinin sağlam unsurları ve Çerkez Ethem kuvvetleri birleşerek Halk İştirakiyûn Fırkası'nı oluştururlar. Anadolu'da gerçek sol, artık, önemli bir derlenip toparlanma aşamasına ulaşmıştır. Binbir güçlüklere, içten bölme, dıştan yıkma girişimlerine karşılık Marksist-Leninist hareket Anadolu toprağında giderek büyümektedir... Yeter ki, hareket, büyüme döneminde önemli bir darbe yemesin...

Beşinci aşama ise; işte bu darbe dönemidir. Tarih olarak, bu darbe dönemi 1921 yılı başlangıcına rastlamaktadır. Yani, yukarıda belirttiğimiz; Marksist-Leninist hareketin Anadolu'da büyümeye başladığı döneme. Gerçekten de solu her türlü yıkma ve bölme çabalarının sonuçsuz kaldığını gören Kemalistler, harekete geçmeğe hazırlanmaktadırlar. Ancak, harekete geçişin uygun bir anını da beklemektedirler. Bu uygun an en nihayet gelir: Londra Konferansı dönemeci. Bu konferans, Kemalistlerin, batılı emperyalist güçlerle uzlaşma süreçlerinin ilk ve en önemli adımıdır. Artık harekete geçilebilir ve harekete geçilir. Bu, en son olarak, 12 Mart döneminde gördüğümüz «operasyon»ların Cumhuriyet tarihimizde ilki olma şerefini(!!) taşıyan üçlü bir «operasyon»dur.

— **Önce**; cepheden yeterli sayıda askeri birlik çekilip, bunlar İsmet İnönü ve Refet Bele'nin emri altına verilir. Ve bir zamanların «general yoldaşları»(!) Çerkez Ethem kuvvetlerinin üzerine arkadan saldırtılıp, Anadolu Ulusal Kurtuluş mücadelesinin gerçek halk ordusu çekirdeği kanla, ateşle imha edilir.

— **İkinci olarak**; Halk İştirakiyun Fırkası'nın Ankara'da legal olarak çalışan temsilcileri tevkif edilirler, Fırka kapatılır. Yani, Türkiye Komünist Partisi'nin Ankara'daki legal temsilcisi artık yasa-dışı kılınmıştır.

Ve en son olarak da; «operasyon»un en hassas üçüncü aşamasına geçilir. Bu; Mustafa Suphi, Ethem Nejat ve arkadaşları gibi Türkiye Marksist-Leninist hareketinin ilk ve en büyük ustalarının Karadeniz'de kahpece katledilişleridir. «Operasyon» tamamlanmıştır. Kemalistler; şimdilik, ama yalnızca şimdilik galebe çalmışlardır. Ve «operasyon»un tamamlanmasından sonra, o güne kadar gerçek sola tam bir blok halinde karşı çıkan Anadolu hakim sınıf ve tabakalarının kendi sınıf içi çelişkileri günyüzüne çıkacaktır: Meclisteki sivil-asker ara tabakalar, Birinci Grubu oluştururlarken, eşraf ve büyük toprak sahipleri, İkinci Grup olarak ortaya çıkacaktır. Her iki Grupta, kuruluşlarının temel amaçlarını saptarken bir noktada birleşeceklerdir: Anti-komünizm. Böylece de, Osmanlı hakim sınıf ve tabakaları arasında İttihat ve Terakki ve Hürriyet ve İtilaf'la devam edegelen sınıf içi çatışma tekrar belirginleşecek, bu çatışma, Cumhuriyet dönemine de Cumhuriyet Halk Fırkası (Partisi) ve Demokrat Parti olarak devrolacaktır. Ve bu sınıf-içi çatışma, her zaman için sola kapalı, sınıfsal çelişkileri külliyen bir mücadele olarak devam edecektir, uzun zaman.

Gerçek solun durumuna gelince, başlıyan hareket bitmemiş, atılan adımların izleri hepten silinmemiştir. Türkiye hakim sınıf ve tabakalarının temsilcileri Kemalistler, yok ettikleri sandıkları Marksist-Leninist hareketi, sadece geçici bir bozguna uğratmışlardır. Tıpkı Lenin'in dediği gibi: «Bir adım ileri İki adım geri... Bireylerin yaşamında, ulusların tarihinde, partilerin gelişme sürecinde de olur bu.»

Evet, Anadolu toprağında olan da budur. Bir yenilgidir bu Türkiye Marksist-Leninistleri için, Türkiye gerçek solu için. Ama, her yenilgi gibi, eğer yeterince ders alınırsa ve benzer hatalara düşülmezse, içinde geleceğin zaferinin tohumlarını da taşımaktadır.

Buraya kadar genel bir tablosunu vermeye çalıştığımız olayları şimdi, tarihsel gelişimleri içinde izlemeye çalışalım.

1919 MAYISI — 1920 YILI YAZ SONU — SONBAHAR BAŞLANGICI : MÜCADELENİN İLK AŞAMASI

Bu bölümde nakletmeye çalıştığımız olayları ve Kemalistlerin sahte solculukları ile gerçek yüzlerini yeterince kavrıyabilmek için, iki belgeden söz etmek istiyoruz. Bu belgelerden birincisi; Mustafa Kemal'in, 23 Haziran 1919'da, Erzurum'da bulunan 20. Kolordu Kumandanı Kazım Karabekir'e gönderdiği şifre olmaktadır. Mustafa Kemal bu şifrede görüşlerini şöyle açıklamaktadır :

«Bolşevizmin sureti telakki ve tecellisi (anlayış ve görüşünü) bir daha müzakere edilerek, esasen Kazan, Orenburg, Kırım v.s. gibi ahali-i İslamiye (İslam halkı) bunu kabul ederek dinayet, an'ane gibi hislerle zaten alakadar olmadığından, bunun memleket için

bir mahzuru olamıyacağı düşünüldü. Yalnız, 17 Haziran 1335 (1919) tarihli şifre ile ileri sürdüğümüz mütalâa da düşünülerek, hakikaten Bolşeviklerin daha müessir bir vaziyete girmeleri halinde, bitaraf görünmek azmiyle İtilaf Kuvvetlerini memleketimizden uzaklaşmaya icbar (zorlama) ve aksi takdirde vatanımızdan Bolşevik pay-i istilâsında (istilâsı altında) kalmak tehlikesine sebebiyet vereceklerini iddia etmek ve ona göre icâbatı fiiliyesine (gerekeni yapmaya) kalkışmak muvafık (uygun) olacaktır. Diğer taraftan, ilk teklifin, herhangi bir suretle Bolşevikler tarafından yapılmasına intizam etmiyerek (beklemiyecek) derhal o havaliden dahile doğru mütekkiren (gizlice) gönderilecek bir kaç kıymettar (değerli) zatın vasıtasıyla hemen müzakereye girişmek, anlaşmak pek muvafık olur. Bu suretle, Bolşeviklerin bizim memleketimiz dahiline kesretle (çoğunlukla) ve kuvvetle girmesine lüzum yoktur. İş bu gaye için, zaten bu memleketin kudreti milliyesi (ulusal güçlerinin) hazır olduğu beyanıyle (bildirilerek) yalnız, şimdilik mütenekkiren (gizli olarak) mesela, bazı murahhasların (delegelerin) kabulü ve müstakbel vaziyetlerimiz, eslaha (silah), mühimmat (donatım) ve vesait-i fenniye (teknik araçlar) ve para ve ledelhace (gereğinde) insan vermek gibi işler üzerinde müzakerât (görüşmeler) yapılabilir. Bu suretle anlaştıktan sonra, kendilerini hudutta tutmak ve İtilaf Kuvvetlerinin memleketi terketmek (etmesi) için bir silah makamında (olarak) kullanmak, tasavvuru âlileri veçhile (tasarladığımız gibi) pek münasip olur» (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri. C. IV, S. 40-41'den aktaran Muzaffer Sencer. Türkiye'de Siyasal Partilerin Sosyal Temelleri)

İkinci belge ise; yine Mustafa Kemal'in 24 Eylül 1919'da Amerikalı general Harbord'a gönderdiği bir muhtıradır. Mustafa Kemal bu muhtırada şunları yazmaktadır :

«Bolşeviklere gelince, bizim memleketimizde hiçbir şekilde yeri olamaz. Dinimiz, adetlerimiz, aynı zamanda sosyal bünyemiz tamamiyle böyle bir fikrin yerleşmesine müsait değildir... Türk milleti lüzumu halinde, mücadeleye hazırdır.» (as to the Bolshevism, there is no room whatever in our country for this doctrine, our religion and customs as well as our social organisation being entirely unfavorable to its implantation... The Turkish Nation, if necessary, is ready to combat it) (Papers relating to the Foreign Relations of the U.S., 1919, Vol. I'den nakleden prof. Dr. Gotthard Jaschke: Kemalizmin Temel Düşünceleri ve Tarihi adlı bildirisi ile katıldığı Atatürk Devrimleri I. Milletlerarası Simpozyumundan. 10-14 Aralık 1973. İstanbul)

Görüldüğü gibi, iki belgeden çıkan sonuçlar, Kemalistlerin gerçek niteliklerini belirtmek ve bundan sonra gelişecek olayları aydınlatmak yönünden ilginçtir.

— İlk önce; Bolşevikliğin bizim memleketimizde uygulanması «gelenekler», v.s. yönünden imkansızdır ve «eğer gerekirse Türk milleti buna karşı savaşacaktır»(!!). Tabii Bolşevikliğe karşı savaşmaya «milletin» mi, yoksa «milletin temsilcileri olan Kemalistlerin» mi karar vereceği belli değildir.

— İkincisi; Bolşeviklerden, her türlü silahı, mühimmat, v.s., hatta «gerekirse» insan da alınacaktır(!!) fakat, Bolşevikler sınırda tutulacak, ülkeye girmelerine müsaade edilmiyecektir, bilmiyoruz ki, pragmatizmi bu davranıştan daha iyi anlatabilecek bir başka davranış olabilir mi?

— Üçüncüsü ise; ki kanımızca, bu çok önemlidir. Batılı emperyalist güçlere karşı, Bolşevik tehlikesi bir koz olarak «kullanılacaktır» —deyim, Kemalistlerin önderinindir— Ve Kemalistler bu «koz kullanma» işinde o denli ileri gidecekler ki, gelişen süreç içinde, bu kez de Sovyetlerden yardım almak için, toplumsal devrimleri bile bir koz olarak kullanmaktan sakınmıyacaklardır.

Tek kelimeyle; ilkesizliğin tek ilke olduğu bu denli Makyavelist bir «politika» içinde herşey «satılığa çıkarılmıştır.» Ve buna «gerçekçilik» denmiştir. Buna «anti-emperyalist» politika denmiştir. Her ülkenin hakim sınıf ve tabakaları gibi, Anadolu'nun hakim sınıf ve tabakaları içinde, sınıf çıkarlarının sömürü çıkarlarının korunması «satamasalar» bile herşeyi «satılığa» çıkarmalarına yeterli bir neden olarak kabul edilmiştir...

İşte böyle bir «kozlar kullanımı» ortamı içinde, daha neler olup bittiğini görmeye çalışalım: Bu ortam içinde, hiç kuşkusuz üzerinde en çok durulması gereken Kemalistlerin Yeşil Ordu girişimi olmaktadır. Yeşil Ordu; Kemalistlerin yukarıda belirttiğimiz gibi pratik gereksinimlerinin yol açtığı bir kuruluştur: bir yandan Sovyetler Birliği'indeki devrim fırtınasını sömürmek, diğer yandan da, gerçek sola karşı «milli»(!) sol oluşturmak.

Bu nedenle de, Kemalistlerin ileride oluşturacakları «Resmi Komünist Fırka»sı girişiminin ilk örneği olarak tanımlanabilir.

Yeşil Ordu'nun kurucuları arasında, büyük bölümünün Mustafa Kemal'in yakın çevresinin olması ilginçtir. Örneğin, Hakkı Behiç (ilk kabinede Maliye vekili, daha sonra Yeşil Ordu'nun katibi umumisi), Dr. Adnan Adıvar (ilk kabinede Sağlık vekili, daha sonra Dahiliye vekili, Meclis reisi vekili ve en son nihayette 150' likler listesi ile sürgün), Muğla mebusu Yunus Nadi (rejimin resmi gazetesi), Celal Bayar, ayrıca Saruhan mebusu Çerkez Reşit, Bursa mebusu Şeyh Servet gibi bu sınıflandırmaya girmeyen kişilerde vardır.

Yeşil Ordu'nun kuruluş dönemlerinde bir tür İslami Sosyalizm savunduğu şu nizamnameden anlaşılmaktadır :

«— Yeşil Ordu teşkilatı, Avrupa emperyalizminin hulül ve isti-

lasını Asya'dan kovmak üzere teşekkül etmiş bir mücadele teşkilatıdır.

— Yeşil Ordu, umum Türkiye'de dahi, emperyalizm ceryanları ve sermayeleri haksız tegallüp ve tahakkümlerini ref ve izale etmekle tereddüt etmez.

— Yeşil Ordu, arazi ve umum servetten bütün efradı ahalinin ancak kendi çalışmaları ve kabiliyetleri nisbetinde faydalanmalarını temine çalışır.

— Yeşil Ordu, harp ve askerlikten kuvvetin kaynak olduğu temellük hakkı davalarından nefret eder.

— Yeşil Ordu, islamiyetin bütün içtimai esaslarını istinad ederek, Asrı Saadetin (Peygamber Devriminin) müşterek samimiyetini iadeye ve batıdan gelmiş, kendini beğenmiş ihtirasları Asya'dan atmaya çalışmakla yolunu hak yolu, Allah yolu bilir.» (Tek Adam **Ş. S. Aydemir. c. II, s. 393-394)**

Bu tür bir İslami Sosyalizm ile yola çıkan ve Büyük Millet Meclisinin açılmasından sonra, bir cemiyet olarak, gizlilik havasından sıyrılan Yeşil Ordu girişimi, ne var ki, Kemalistlerin tam istedikleri ölçülere sığmıyacak, iç ve dış dinamiklerin etkisi ile giderek Kemalistlerin kontrolünden çıkmaya başlıyacaktı.

Ancak, Yeşil Ordu'nun böyle bir gelişime nasıl yöneldiğini daha iyi anlıyabilmemiz açısından, o günlerin Anadolu'sunda esen —ve bir yandan da estirilen— solculuk fırtınasına bir göz atmamız gerekmektedir.

Örneğin, Mecliste şöyle konuşmalar olmaktadır :

«Hamdullah Suphi **—madem ki, Bolşevikler, sınırlarımıza yaklaşıyor ve bizim onları geri çevirmek olanağımız da yoktur. Özellikle o kuvvet, İngilizler Rusya'yı istila ettikleri vakit, yerinde vuruşlarla onları topraklarından attı. Güney Rusya'da tutunamadılar, Kuzey Rusya'da bırakmadılar. Madem ki, bu kuvvet kendi topraklarını koruyacak, hem başka topraklarda görüşünü kabul ettirecek bir büyüklüktedir, örgütlüdür ve yavaş yavaş bize yaklaşmaktadır, o halde Meclisin görevi, olumlu yada olumsuz görüşünü tez elden belirtmektedir. Eğer, olumlu bir görüşe sahip isek, eğer öyle bir kanıdaysak, memleketimizi aydınlatalım, gelenden korkmasınlar... İman ediyorum ki, memleketimizdeki istilacı hain kuvvetleri kovmak için bizim en doğal yardımcımız, gelen Bolşevik kuvvetleridir. (alkışlar)»** (Milli Kurtuluş Tarihi. **D. Avcıoğlu, c. II, s. 432-433)**

Ve yine bir diğer miletvekili şöyle konuşmaktadır :

«Besim Atalay **— Büyük peygamberimiz diyor ki, dini ve müslümanlığı ondan olmıyan bir takım insanlar sağlıyacak ve pekiştirecek. İşte Allah o kuvveti bize gönderiyor. Biz Bolşeviklere yak-**

laştıkça, Şeriat'a daha çok yaklaşıyoruz.» (Milli Kurtuluş Tarihi. D. Avcıoğlu, c. II, s. 433)

Ve yine böyle «Bolşeviklere yaklaşmakla Şeriata daha çok yaklaşıldığı» günlerde, sonradan Cumhuriyet Türkiyesi finans-kapitalinin öncüsü Celal Bayar, Ege köylülerine Bolşevikliği şöyle anlatmaktadır :

«Bir iki gün içinde köylülerle birbirimize ısınmıştık. Akıllarına gelen her konudan söz ediyorlardı. Bana Bolşevikliğin ne olduğunu sordular. Bolşeviklerin, Rus Çarlığını kökünden yıktıkları herkesçe biliniyordu. İlkeleri hakkında doğru yanlış birçok söylentiler ortada dolaşıyordu. Bunlar, bizim köylülerin de kulaklarına erişmişti. Karl Marx'ın teorilerini bir yana bıraktım. Bizim anladığımız anlamdaki toprak politikası (réforme agraire) hakkında ne düşündüklerini anlamak istedim. Öteden beri bir fırsat aramakta idim. Sultan Abdülhamit'in Meşrutiyet inkılabından sonra, Maliye'ye bırakmak zorunda kaldığı Torbalı Çiftliği'nin içinde oturan halka dağıtılması için çalışmış, İttihat ve Terakki Genel Merkez Kurulunun aracılığıyla, zamanın Maliye Bakanı Cavit Bey'le görüşmüş, iş olumlu bir sonuca bağlanınca, köylülerin sevincine tanık olmuştum. Bununla birlikte Birinci Dünya Savaşı'nın başında, Muğla ilinde bir inceleme gezisi yaparken, eski Mısır Hidivi Abbas Hilmi Paşa'nın 350-400 bin dönümlük Dalaman Çiftliği'nin yanındaki topraksız köylülerin hayvanlarını otlatmak için uğradıkları zorlukları görmüş, yakınmalarından acı duymuştum. Dağyenice'nin, çamlar arasında güzel bir yer olmasına rağmen, halkının geçim darlığı içinde olduğu durumlarından belliydi.

Kendilerine reforme agraire hakkında bildiklerimi anlattım. Sözlerimden gözlerinin kamaştığını farkettim. Hemen köy ölçüsüne göre, kimin ne kazanacağını hesaplamaya koyuldular.» (Milli Kurtuluş Tarihi. D. Avcıoğlu. c. II, s. 456-457)

Köylülerin, gözlerini reforme agraire ile böyle kamaştıran Celal Bayar, yine aynı günlerde daha da ileri giderek, Bursa'nın düşmana teslim olmasında Bursa burjuvazisini şu sözlerle suçlamıştır:

«İngilizleri, Yunanlıları Bursalılar çağırmıştır, deniliyor. Kesinlikle yanlıştır. Bunu düşünen bir kuruldur. Bunu da açıklamak isterim ki, o kurul, Fransızların burjuvazi dedikleri kesimdendir. Gözlerinde mallarının, canlarının, bizim gibi yoksul olanlardan pek büyük değeri vardır. Onlar, savunma olanağı görmedikleri zaman, herhalde mal ve canlarının da boşa gitmemesini istiyorlardı. Eğer bu kabahat ise, bundan o kurul sorumludur... burjuvazi kesiminden Bursalılar kabahatlidirler.» (Milli Kurtuluş Tarihi. D. Avcıoğlu. c. II, s. 468)

Yine aynı günlerde kırmızı kalpak, kırmızı kravat ve kırmızı mendil biçiminde bir «kırmızı modası» Ankara'da yaygındır. Or-

du birliklerinde Bolşeviklik «moda» olarak gelişir. Bazı askeri birlikler, filamalarını yeşil-kırmızı renkte yaparlar. Ki bu renkler İslam ve Bolşevik ittifakını simgelemektedir. Batı Cephesi komutanı Ali Fuat Cebesoy —bugün bile düşünülmesi imkansız olan— bir kararla, subayların erlerle birlikte yemek yemeleri için bir karar alır ve bunu bütün birliklerine bir emir ile duyurur. Doğu Cephesi komutanı Kazım Karabekir, Bolşevik ordularını örnek alarak, kendi birliklerindeki subayların apoletlerini, rütbe işaretlerini söktürür. Bununla da kalınmaz, okullarda;

Anadolu Şûralar Hükümeti varolsun
İşçilerin emeği özlerine yar olsun
Uyan mihnetle çalışan çıplak hemşehri
İnkilaba katıl dünyanın hür rençberi

gibi Bolşevik marşları söylenmektedir. Bizzat Kemalistlerin önderi, Hakimiyet-i Milliye gazetesinde «yoldaş» hitabını kullanarak, «yoldaş çığırını» açar.

«Bolşevik Elçilik Kurulu'nun, dün gelen ilk kafilesini, saygı ve dostlukla selamlamayı ilk görev biliriz. Azerbeycan dili, Bolşevikliğin ilk ve son rütbesi, tek ünvan ve lakabı olan bir kelime kullanıyor : Yoldaş.

Bu kelimeyi aynen kabul ediyor ve gelenleri Yoldaş olarak tanıyoruz. Gelenler, dostlarımız ve yoldaşlarımızdır. Aynı yolda yürüyen, aynı amaca doğru giden yoldaşlar(!)

Bütün Rus yoldaşlardan, bütün Türk yoldaşlarına, uzun yollardan, hararetli selamlar getirmiş olan yoldaşlar.» (Milli Kurtuluş Tarihi. **D. Avcıoğlu. c. II, s. 450)**

Ancak tüm bu «modalar», tüm bu aşırı hararetli sözlere de kanmamak gerekir. Çünkü, yine bu dönemde, öylesine ilginç gelişmeler olur ki, bu gelişmeler Kemalistlerin gerçek niteliğinin ne olduğunu daha şimdiden gösterir.

Örneğin, 8 Ağustos 1920'de Kazım Karabekir, Ankara'ya şu bilgiyi verir :

«Bazı tehlikeli girişimler düşünülmüş: Erzurum'da bir halk hükümeti kurulması! Bu hususta Erzurum Müdafa-i Hukuk'undaki gençler Ordu'da girişimlere de başlamışlar. Nitekim 8 Ağustos'da yeni Eğitim Müdürü Mithat Bey (Albayrak gazetesi sahibi) Öğretmen Okulu müdürü Cevat (Dursunoğlu) Bey, Kolordu Kurmay Başkanı Binbaşı Mustafa Bey, Hasankale'de yanıma geldiler ve halk hükümeti kurma zorunluluğunu özellikle Mithat Bey anlattı. Zaten orduma bu hususta emirler vermiştim. Kendilerine de buna kesinlikle izin vermeyeceğimi ve Ankara Milli Hükümet kanunları dışındaki her girişimi ezeceğimi anlattım. Erzurumdaki akımları öğrenince, zaten 3 Ağustos'da ast komutanlarıma sözlü ve yazılı şu emri vermiştim : —Baku'daki Türkiye Komünist Par-

tisi'nin, memleketimiz için, Millet Meclisi'nin haberi olmadan ufak rütbelilerle yada halk ile örgüt yaparak eyleme kalkışması felaket olur. Bütün gücümüzü harcıyarak, herşeyin Millet Meclisi'nce yukarıdan aşağıya yapılmasını sağlamak görevimizdir. Eğer komünizm kabul edilmek gerekirse, bunu ancak Millet Meclisi kabul edebilir. Bir takım istekler ve ihtilallerle olmaz. Bunu Baku'ya bildirdim ve başka türlü birşey yapmalarına meydan verilmeyeceğini anlattım.» (Milli Kurtuluş Tarihi. **D. Avcıoğlu, c. II, s. 635-639)**

Oysa Kazım Karabekir'in Erzurum'da «Halk Hükümeti»nin kurulması için girişilecek her türlü hareketi «ezeceğini» ve herşeyin «Millet Meclisince yukarıdan aşağıya yapılmasını sağlamanın görevi» olduğunu söylemesinden pek fazla bir zaman geçmeden, Mustafa Kemal, 13 Eylül 1923 tarihinde Mustafa Suphi'ye yazdığı mektupta, «köyden başlayıp halk tarafından seçilmiş örgütleriyle piramit biçiminde yükselecek Büyük Millet Meclisi'ne dayanan hükümet sistemini, Sovyet sisteminden farksız saymaktadır.» (**Milli Kurtuluş Tarihi**. D. Avcıoğlu. c. II, s. 450)

Ve yine aynı Kemalistlerin önderi, 16 Ekim 1920'de Moskova'daki Ankara delegasyonuna gönderdiği şifreli direktifinde Sovyetler Birliği'ni şu sözlerle «emperyalistlikle» suçlarken: «... Bir Ermeni azınlığına anavatandan ayrılarak bir arazi parçasının bırakılması isteği, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinden gelse dahi, emperyalist bir fikrin ürünü olmak lekesinden hiçbir bakıma kurtulamaz ve hiçbir zorlama yorum ile kabul olunamaz.» **Milli Kurtuluş Tarihi**. D. Avcıoğlu. c. II, s. 697)

22 Ekim 1920'de Çiçerin'e yazdığı mektupta şu sözleri rahatlıkla söyliyebilmektedir :

«Avrupalı emperyalistlerin hedefi olan İslam Dünya'sını yüzyıllar boyunca savunmuş olan milletimiz, şimdi insanlığın kurtuluşu yolunda mücadeleye girişmiş olan Rus milletinin, bu uğurda katlandığı güçlüklerin değerini takdir etmektedir.

Ben ki, benim fikirlerime bütün arkadaşlarımca paylaşılmaktadır, bir yandan Batı'nın işçi sınıfı, öte yandan Asya ve Afrika'nın köleleştirilmiş halkları, milletlerarası sermayenin kendilerini yıkmak ve efendilerine büyük çıkarlar sağlamak için köle durumuna getirmek istediğini anladığı ve sömürge politikasının işlediği suç, dünya işçilerince kavrandığı gün, burjuvazinin kuvveti sona erecektir. Ben buna inanıyorum.

Sovyet Sosyalist Şuraları Birliği Hükümeti'nin Avrupa işçileri üzerindeki yüksek manevi otoritesi ve gerekse İslam Dünyası'nın Türklere karşı duyduğu sevgi ve güven, iki devlet arasındaki işbirliğinin, Batı emperyalistlerine bilerek yada bilmeyerek katlananları birleştirmeye yetecektir, umudundayım.» (Milli Kurtuluş Tarihi. **D. Avcıoğlu. c. II, s. 447)**

Görüldüğü gibi, devrin önderi, 6 gün önce «emperyalistlikle» suçladığı Sovyetler Birliği'ni 6 gün sonra, Batı emperyalistlerine karşı birlikte cihat açmaya çağırabilmektedir... Bunun yorumunu okura bırakmanın daha doğru olacağı kanısındayız...

Kemalistlerin «pragmatik ve konjonktürel sol»culuklarının en hızlı döneminin, genel özelliklerini böylece görmüş olduk. Ve yine gördük ki, bu dönemde esen yada estirilen «Bolşevik fırtına»sı, Kemalistlerin gerçek niteliğini pek fazla gizliyememektedir. Ancak tüm bu saptırma ve kandırma girişimlerine rağmen, iki önemli etken olayların gelişimini kuvvetle etkilemeye adaydır: Sovyetler Birliği'ndeki devrimci fırtına ve Anadolu Ulusal Kurtuluş Savaşının ikili ürünü: Türkiye Komünist Partisi ve Çerkez Ethem hareketi. Şimdi ise, gelişimin bu ikinci aşamasını izlemeye devam edelim.

1920 YILI YAZ AYLARI - 1920 YILI SONBAHARI : MÜCADELENİN İKİNCİ AŞAMASI

Konumuza girmeden önce, şunu belirtmek gereklidir sanırız. Görüleceği gibi, İkinci aşamanın başlangıcı, aslında, Birinci aşamanın ortalarından itibaren başlamaktadır. Bu da çok doğaldır. Çünkü; Kemalistler, her ne kadar Anadolu'da Bolşevikliğin sadece bir «moda» olmasına özen göstermişlerse de, ulusal kurtuluş mücadelesinin dinamiği ve Sovyetler Birliği'ndeki devrimci fırtınanın dinamiğinin bu «moda»yı «moda»lıktan çıkarmaya, Anadolu toprağında gerçek bir sol hareketin filizlenmesine yolaçtırmasına engel olamamışlardır.

Kısacası, Anadolu toprağındaki gerçek sol hareket, iç ve dış dinamiklerin etkisiyle, pragmatik sol hareket ortamının suni sınırlarını zorlamış, bu sınırları yer yer parçalamış, kırmıştır. Bu durumda da, Birinci Aşama ile İkinci Aşama'yı birbirinden kesin bir şekilde ayırmaya olanak yoktur. —diğer aşamalar içinde söz konusu olduğu gibi—. Bu ayırımı, daha önce de belirttiğimiz gibi, olayların diyalektik gelişimini daha açık bir biçimde göstermek için yapmaktayız. Diğer bir deyişle; pragmatik sol olarak ortaya çıkan tezin karşısında oluşmaya başlıyan anti-tezin —gerçek sol hareketin— başlangıç dönemini net bir biçimde görmek için bu ayırımı yapmaktayız.

Bu açıklamayı yaptıktan sonra, tekrar olaylara dönelim. Bu dönemin en başta gelen olayı, hiç kuşkusuz Türkiye Komünist Partisi'nin kuruluşudur. Türkiye Komünist Partisi'nin kuruluş tarihi 10 Eylül 1920'dir. Kurucuları arasında Mustafa Suphi, Ethem Nejat, Salih Hacıoğlu, Affan Hikmet ve diğerleri bulunmaktaydı.

Parti'nin 1. programında yer alan düşünce; feodal ve yarı-fe-

odal eşraf ve büyük toprak sahipliğine, padişahlığa, kısacası tüm feodal unsurlara, sınıflara karşı olan savaşı, Batılı emperyalistlere karşı olan savaştan ayırmamak olmaktaydı. Kısacası, gerçek bir anti-emperyalist savaşın kesinlikle anti-feodal bir savaş olmasını da öngörüyordu. Yani, bu hem bir ulusal bağımsızlık savaşı ve hem de köklü bir demokratik devrim olmalıydı. İkincisi olmaksızın birincisi havada kalmaya mahkumdu, ikincisi olmadan birincisi, halkın canıyla kanıyla kazandığı kazanımların somut bir temele oturmasına olanak vermezdi.

Türkiye Komünist Partisi, aynı zamanda emperyalizme karşı gerçek bir savaşın verilmesinin, koşulunu, «emperyalizmin politikasını ekonomisinden ayırtetmeden» olacağını düşünüyorlardı. Örneğin, Mustafa Suphi, şöyle söylüyordu. «Kapitalizme karşı savaşa karar vermiş bulunuyoruz.. İngiliz Fransız kapitalistlerinin başları, kelleleri Avrupa'daysa, işkembelerinin Asya'nın semiz ve bereketli topraklarında olduğunu herkes bilir. Bizim, Türk sosyalistlerinin başlıca ve ilk vazifesi, Doğu'da kapitalizmin köklerini sökmektir.»

İşte, böyle bir programla hareket eden Türkiye Komünist Partisi; Kemalistlerin, feodal ve yarı-feodal eşrafa ve büyük toprak sahiplerine dayanarak yürüttüğü ve her an emperyalizmle şöyle yada böyle uzlaşmaya hazır hareketi için gerçekten de büyük bir tehlikeydi.

Gerçekten de, Mustafa Suphi'nin, Parti'nin 1. Kongresini açış konuşmasını yaparken söyledikleri, bu tehlikeyi daha da somutlaştırıyordu. Şöyle diyordu Mustafa Suphi : «Komünist hareket, memlekette işçi hareketi yeni bir yaşam dönemine, yeni bir savaş dönemine ayak basıyor. Bundan böyle memleketimizde işçiler arasında, proleterler arasında fikirlerimizi kuvvetle, daha hızla yayacağız, halkın yazgısını kendisinin çözmesine, eline almasına yardım edeceğiz.»

Mustafa Suphi'nin sözleri ne kehanettir, nede boş iddia. Tam aksine, bu sözler, capcanlı bir gerçeği, somut bir eylem programını içermektedir.

Gerçekten de, Türkiye Komünist Partisi üyeleri ve militanları Anadolu'da yoğun bir örgütlenme ve propaganda çalışmasına girişmişlerdir.

Ve giderek durum öyle bir hal almaya başlamıştır ki;

«Anadolu'nun bir çok yerlerinde Yeşil Ordu teşkilatı ile Türk Komünist Partisi Teşkilatı birbirine karışmış ve kaynağı Rusya'da olan komünist Partisi ile memleket içindeki Yeşil Ordu'nun karıştırılması çok zararlı ve tehlikeli sayılmıştır» (F. Kandemir'den aktaran M. Sencer Türkiye'de Siyasal Partilerin Sosyal Temelleri. **s. 103)**

Ve bu durum karşısında Kemalistler; her zamanki «ulusal birlik» silahına sarılarak, hakimiyetleri için ciddi bir tehlike teşkil eden bu girişimlere karşı çıkmaya çalışmıştır. Örneğin, M. Sencer, tam anlamıyla gerici ve anti-komünist bir yazara dayanarak şunları yazmaktadır :

«Teşkilatı hayli büyüdükten ve genişledikten sonra, Mustafa Kemal'in emniyetini kaybeden Yeşil Ordu'nun sakıncalı sayılmaya başlamasının nedeni, bir yandan dış kaynaklı bir partinin kontrolüne girmesi, bir yandan da buna bağlı olarak Bolşevik propaganda gereği, ülke içi sınıf mücadelesine ağırlık tanıyarak, ulusal bağımsızlık savaşının ihtiyaç gösterdiği ulusal birlik ve ittifakı tehlikeye sokmasıdır.» (Türkiye'de Siyasal Partilerin Sosyal Temelleri. **M. Sencer. s, 103)**

Görüldüğü gibi; tipik bir küçük-burjuva karalaması ile Marksist-leninist hareket yerilmeye çalışilmaktadır. Karalama gerekçeleri ise, Türkiye hakim sınıf ve tabakalarının 52 yıldan beri kullandığı malzemedir;

— dış kaynaklı bir parti(!)

— Bolşevik propaganda... ulusal birlik ve ittifakı tehlikeye sokmaktadır(!). v.s., v.s. Ve yine ne ilginçtir ki; bu mantığa göre, ulusal Kurtuluş mücadelesi verildikten sonra;

— dünya emperyalist-kapitalist sistemi içinde yer almak «dış kaynaklık» olmamaktadır.

— Anadolu hakim sınıf ve tabakaları ve temsilcileri Kemalistlerin —ileride Çerkez Ethem meselesinde göreceğimiz gibi— sınıf çıkarlarının sürdürülmesi söz konusu olduğu zaman «ulusal birlik ve ittifakın tehlikeye» girmesi sözlerini hiçe saymaları, gerçekleri üzerinde durulmamaktadır.

Daha önce de üzerinde durmuştuk, bir kez daha durmayı gerekli görüyoruz. Ancak yine de bir küçük-burjuva beynin bunu anlayabileceğini sanmıyoruz. Karl Marx, işçi sınıfı partisi ile onların küçük-burjuva siyasal örgütlerle ortak eylemini şöyle tanımlar: «Devrimci işçilerin partisinin küçük-burjuva demokratları karşısında tutumu şudur: devirmeyi amaçladığı kesime karşı onlarla birlikte yürür; (fakat küçük-burjuvazinin) durumlarını kendi yönünde pekiştirmek için giriştikleri her işte onların karşısındadır.»

Ve yine Karl Marx; böyle olasılıklı bir ittifakın ancak ve ancak şöyle olabileceğini belirtmektedir: «Ortak bir düşmana karşı mücadelede özel bir birliğe ihtiyaç yoktur. Böyle bir düşmanla doğruca savaşma sorunu belirdiği anda her iki partinin çıkarları geçici olarak birleşir.» (**Politika ve Felsefe.** K. Marx - F. Engels. s. 155-158)

İşte, böyle bir ittifak politikası güderek, ortak düşmana karşı savaşmayı amaçlıyan bir Parti'nin, Anadolu toprağındaki müca-

delesine karşı konulmaya çalışılmaktadır. Bunun için de örneğin, TKP'nin etkisi ile Yeşil Ordu'nun bir tür İslami Sosyalizm'den hareket ederek şöyle bildirileri dağıtma düzeyine yükselmesi gösterilmektedir :

«Etrafınızda bulunan beyler, oğullar * kimlerdir, bilirmisiniz? Onlarda sizin gibi insandır. Allah'ın indinde aranızda hiçbir fark yoktur. Allah insanları hep eşit yaratmıştır. Sizi fukara yapan bu zalim adamların şerrinden kurtulmak için başınızı biraz kaldırınız, sesinizi yükseltiniz, onlardan korkmayınız.» (Türkiye'de Siyasal Partilerin Sosyal Temelleri. **M. Sencer. s. 103)**

Görüldüğü gibi, tehlike giderek büyümekte, Kemalistler kendi elleriyle kurdukları Yeşil Ordu örgütünün, artık kendilerine karşı çıkmaya başladığını gözlemlemektedirler. Gerçekten de; bu dönemde devrin cumhurbaşkanı Ali Fuat Cebesoy'a gönderdiği şu yazı, Kemalistlerin içinde bulundukları ruh halini açıkca gösterebilmektedir :

«Bolşevikler, aynı zamanda memleketimizde Bolşevik teşkilatı meydana getirmek için fevkalâde faaliyete başlamışlardır. Bakû'ya gönderdikleri Mustafa Suphi ve arkadaşları vasıtasıyla Türkiye Komünist Merkezi Umumisini ihdas ettirdiler. Tamamen Bolşevik efkârına (ideolojisine) kazanılan saf ve gayrı saf adamlardan sahilin her noktasına çıkardıkları gibi dahilen de Eskişehir ve Ankara'ya kadar göndermişlerdir. Bunların maksatları memlekette bir inkilâbı içtimai (sosyal devrim) vücuda getirmektir. Bu halde, memleket doğrudan doğruya 3. Enternasyonal'e yâni Rusya'ya merbut (bağlı) olacağından Bolşevikler hiçbir taahhüt (söz) ve muavenete (yardım) lüzum kalmaksızın bizi kendilerinden ayrılmış bir hâle getirmiş ve garplılarla siyasi pazarlıklarında daha kuvvetli bir vaziyet elde etmiş olacaklardır. Memleketimizin fikir ve inkilâp taraftarı olan veya bu perde altında türlü türlü maksatlar peşinde koşan adamları da bu mehaliki (tehlikeleri) farketmeksizin Bolşevik teşkilatını teşkil etmektedirler (kolaylaştırmaktadırlar.)» (M. Sencer. Türkiye'de Siyasal Partilerin Sosyal Temelleri. s. 103-104)

Ve Kemalistlerin bu «tehlike»leri kuvvetli hissettikleri bu dönemde, bir yandan da çok tehlikeli bir süreç daha oluşagelmektedir: Çerkez Ethem hareketi, savaşın da itkisiyle giderek derinleşmekte, Yeşil Ordu aracılığı ile Türkiye Komünist Parti'sinin etkisi altına girmektedir. Şimdi, biraz da bu olay üzerinde duralım.

Bilindiği gibi, Çerkez Ethem güçleri, ilk önce Marmara isyanlarını bastırmışlar, daha sonra Sakarya isyanlarını sindirmişler ve böylelikle padişaha bağlı Hilafet Ordu'sunun ezilmesinde en bü-

---

* Ş. S. Aydemir'e göre burada bir de «paşalar» sözü geçmektedir. Bkz: **Tek Adam.** Ş. S. Aydemir. c. II, s. 392.

yük başarıyı göstermişlerdir. Yani Çerkez Ethem güçleri, Anadolu Kurtuluş Hareketi'nin doğuşunda en etkili ilk etkendir. Başlangıçta, herhangi bir sosyal görüşü olmıyan, daha çok Çerkez Ethem ve arkadaşları için savaş mükemmel bir okuldur. Bu okulda öğrenilen bir çok şey vardır: Kemalistlerin tepeden inmeciliği, Kemalistlerin feodal ve yarı-feodal eşraf ve büyük toprak vekilleri ile ittifakları, bu ittifakın doğal sonucu olan halk düşmanlığı, v.s., v.s.

İşte böyle bir süreçin sağladığı nicel birikim, Çerkez Ethem ve doğal sonucu olan Yozgat isyanı —olayların gelişimini, burada, ünlü Kemalist Ş. S. Aydemir'den özetle aktaralım *— :

«18 Haziran 1920'de Ege cephesinde Yunanlılarla çatışmalar başlamıştı. Fakat ondan daha önemli ve tehlikeli bir olay vardı. Bu sefer de Yozgat başkaldırıyordu! Yozgat'ta Çapanoğulları, hani şu her şeyin altından çıkan Çapanoğulları Ankara'ya karşı ayaklanmışlardı...

«Çapanoğulları sözü, Anadolu'da halk dilinde eski Ayânlar devrinden beri bir fitne sembolü olarak atalar sözü halinde yaşar. 1920' de Çapanoğulları gene sahnedeydiler...

«... Asiler Yozgat'ı ellerine geçirmişlerdi. Ayancıoğulları harekete geçmişlerdi. İsyan, Sivas tarafından Yenihan, Karaman, Çamlıbel, Boğazlıyan, kuzeyde Tokat, Zile, Ankara'nın doğusunda Alaca taraflarına yayılıp gidiyordu. Hatta belki Keskin, Kırşehir ayaklanacaktı ve anlaşıldığına göre, şimdi Ankara'nın bir banliyösü olan Elmadağ (küçük Yozgat) baştan çıkmak üzereydi.

«İsyan bölgesine gönderilen, hepsi de derme çatma ordu kalıntıları olan nizamiye birlikleriyle, bazı Milli müfrezeler, ya hiçbir başarı sağlıyamamışlar, ya tamamen dağılmışlardı...

«... Ethem, Eskişehir'den kuvvetlerini Salihli cephesine nakletmekle meşguldü. Bunlardan 2000 kadarını da göndermişti. Fakat Ankara'dan gene ısrarla dâvetler aldı. Muhakkak Ankara'ya gelmeliydi. Kuvvetlerinin Yunan cephesine sevki de durdurulmalıydı. Hulâsa Ankara onu gene Çağırıyordu...

«... Ethem, Ankara'ya gelişinin üstünden daha bir saat geçmeden, Ziraat Mektebinden Mustafa Kemal Paşa, Fevzi Paşa ve İsmet Beyle (İnönü) beraberdir. Durumu konuşmaktadırlar... Önce İsmet Bey konuyu şöyle açıklar :

«— Bizim, Yozgat ve civarındaki isyanı kökünden söndürmeye maalesef bir kuvvetimiz kalmamıştır. Bu hakikatleri acı da olsa, aramızda itiraf etmeliyiz. Evet, Yozgat cihetindeki gaile ehemmi-

---

* Ş. S. Aydemir'den bu aktarışı yaparken, çok ilginç olan bazı yorumlarını, gerçek bir devrim düşmanlığının, gerçek bir halk düşmanlığının sindiği yorumlarını, buraya almaya gereksiz buluyoruz. Ancak; okurun, bu yorumları, Ş. S. Aydemir'in kitabından okumasının ibret verici olacağına inanıyoruz. Bu nedenle de bu kitabı okura sağlık veririz.

yetsiz sağlıyabilir. Fakat kıtaatınız gibi maneviyatı yerinde olan bir kuvvet için...

Hatıralarında naklettiği doğruysa (!!) Ethem'in sözleri şunlardır ve bu sözler, vazifeye çağrılan bir sivil takip müfrezesi kumandanının, hem vazife konusunun, hem konuşma tonunun sınırlarını artık aşmaktadır : (!!?) *

«— Hayret ediyorum ki; Sivas'ta Heyet-i Temsiliye ve Ankara'da Büyük Millet Meclisi sıfatiyle içtima ve teşekkül olanalı bir seneyi geçtiği halde, bu müddet zarfında koca Anadolu'da, harekât-ı milliyemiz namına neden esaslı bir hareket görülmedi? Niçin merkezimizi takviye etmediniz? ve sonra en mühim ve esas olan, cephelere ait şimdiye kadar bir himmet ve muavenet eserine dahi şahid olmadık. Nihayet bizleri düşman cephesinden gerilere ayrılmaya ve sırf gerilerde size düşer vazifelerle bizi işgale mecbur bıraktınız...

«... Şimdi görüyorum ve sizde itiraf ediyorsunuz ki, Orta Anadolu'da bir köşede, hiçbir ecnebi ile ve İstanbul hükümetiyle irtibatı olmayan Yozgat isyanını bile söndürmekten acizsiniz...»

Bütün bu konuşmalar boyunca Çerkez Ethem'i hiç ses çıkarmadan dinlerler, Kemalist yöneticiler. Ve Çerkez Ethem isyanı bastırma görevini yükümlenir. İsyanı çarçabuk bastırır da... Fakat işte tam bu noktada, Çerkez Ethem ve arkadaşları, önemli bir gerçeği somut olarak karşılarında görürler: Kemalist-eşraf dayanışması. Bunun nasıl olduğunu, yine Ş. S. Aydemir'den —saptırıcı yorumlarını yine kendisine bırakarak— izleyelim :

«... Fakat asıl mesele; Çerkez Etem'in işlerini bitirip, Yozgat'a dönmesiyle başlar. Yozgat'ta ve başlarında Etem'in Binbaşı Tevfik Beyin bulunduğu harb divanı suçluları cezalandırırken, Yozgat mutasarıfını da kabahatli bulur. Hatta asıl kabahat, yapılan şikayetlere rağmen onu vaktinde değiştirmeyen Ankara Valisi Yahya Galip Beyde görülür. Yahya Galip, derhal Yozgat'a mahkemeye sevkolunmalıdır! Çerkez Ethem'in Dahiliye Vekâletine, bu konuda, kesin müracaatı Ankara'da telaş yaratır. Yahya Galip, Mustafa Kemal'in Ankara'ya gelmesinde ve orada yerleşmesinde en vefalı hizmet gören bir zattır. Onu Çerkez Ethem'e nasıl teslim etmeli? Gerçi Mustafa Kemal, Ethem'e : «Vali-i Sâbık Yahya Galip Bey hakkındaki emir ve iş'ârınız kendisinin derhal sevki lazım geldiği hakkında Dahiliye Vekaletine emir verilmiştir.» diye bildirir, ama bir takım tertiplere başvurulur. Ankara valisi vazifeden alınır. Bir hasta raporu uydurulur...»

---

* Görüldüğü gibi, Kemalist Ş. S. Aydemir - bir zamanlar Sovyetler Birliğin'de «Suyu Aramış» Adam - bir halk hareketi liderinin sözlerinin tonuna böyle karşı çıkabilmektedir. Kimin için ve neye yaranmak içindir, bu haddini bilmezlik? Bu geçmişi unutmuşluk?

Bütün bu kaçamaklar ve sahtecilikler hakkında, Çerkez Ethem ise, hatıralarında şöyle yazmaktadır :

«Hususi telgraf ve muhaberelerden çıkardığımız mânaya ve sonradan tahakkuk ettiğine göre Mustafa Kemal Paşanın bütün telâşı, Yahya Galip Beyi ve mevkuf Galip Beyin ifadesine müracaat edecek olan Salâhiyettar ve âdil divan-ı harb heyetinin, sonradan kendisine (Mustafa Kemâl Paşayı) da sorgu altına alacağını bildiği ve hep mesuliyetin tabiatiyle kendisine terettüp ve teveccüh edeceğinden korktuğu için olduğu anlaşılmıştı. Yozgat'ta bulunan bazı kimseler, bu hususta, heyeti en ince teferruatına kadar aydınlatmışlardı.»

Ve tüm bu olayların sonunda Çerkez Ethem'in, «Ankara'ya avdetinde Büyük Millet Meclisi Reisini Meclis önünde asacağım.» sözlerini söylediği belirtilmektedir. (Çerkez Ethem ile ilgili bu bölümdeki alıntılar, Ş. S. Aydemir'in **Tek Adam**, c. II, 358-359-360-361-362-368-369-370'den alınmıştır.)

Pekiyi, eşraf —sivil-asker bürokrat ittifakının doğal bir sonucu olan Yozgat isyanını bastırdıktan ve bu gerçeği gördükten sonra Çerkez Ethem ne yapmıştır?

Kemalist Ş. S. Aydemir, bu olaydan sonra, Çerkez Ethem'in, «Mısır'ın Çerkez Sultanları devrinde olduğu gibi, kölelikten sergerdeliğe yükselenlerin duydukları şeylere kendini kaptırdığını» söylemektedir. Oysa, bir başka Kemalist Doğan Avcıoğlu; Çerkez Ethem'in bu olaydan sonra, Yeşil Ordu içinde eylem gösteren Tokat Milletvekili Nazım ve Baytar binbaşı Salih Hacıoğlu gibi kişiler aracılığıyla Yeşil Ordu'nun Marksist-Leninist kanadı ile bütünleşme sürecine girdiğini yazmaktadır. * Ve yine; D. Avcıoğlu, Yozgat isyanından sonra, Çerkez Ethem'in giderek Yeşil Ordu'nun eylemce komutanı olduğunu ve Bolşevikliğini ilan ettiğini yazmaktadır.

Ve hatta, Çerkez Ethem'in bu dönemde ulaştığı düzeyi şöyle nakletmektedir :

«Bolşevik Ethem, Anadolu'nun en iyi matbaasını satın alıp, bir 'İslam Bolşevik' gazetesi çıkarmaya koyulur. 1920 Ağustosunun sonlarına doğru çıkan gazetenin adı 'Seyyare-i Yeni Dünya'-dır. Gazetenin başında, o günün Bolşeviklerinden gazeteci Arif Oruç vardır. 'Seyyare' sözü bir yandan Ethem'in 'Kuvay-ı Seyyare'sini hatırlatmakta, öte yandan da Yeni Dünya'ya 'Sovyet dünyasına' bağlı bulunduğunu belirtmektedir. Ayrıca Yeni Dünya Mustafa Suphi'nin yurt dışında çıkarttığı gazetenin adıdır. Ethem'in gazetesinin başında, 'dünyanın fukara-i kasibesi (proleterleri) birleşiniz!' sözü yer almaktadır.» (Milli Kurtuluş Tarihi. **D. Avcıoğlu. c. II, s. 573)**

---

* Bkz. Milli Kurtuluş Tarihi cilt. II. s. 570.

Kısacası Çerkez Ethem, Yozgat isyanından sonra, Kurtuluş savaşında, halka ihanet çizgisinde ilerliyen eşraf —sivil-asker bürokrat ittifakını gördükten sonra, Ş. S. Aydemir'in söylediği gibi, «Mısır'ın Çerkez Sultanları devrinde olduğu gibi kölelikten sergerderliğe yükselenlerin duydukları şeylere kendini» kaptırmamış, tam tersine Kurtuluş savaşının gerçek devrimci kanadı olan Marksist-leninist hareketle bütünleşme sürecini girmiştir.

İşte, bir yandan Türkiye Komünist Partisi'nin Yeşil Ordu kanadı ile Kurtuluş savaşında etkin olarak yer almaya başlaması; öte yandan da Çerkez Ethem hareketinin yine Yeşil Ordu kanadı ile Türkiye Komünist Partisi ile bütünleşme sürecine girmesidir ki, Kemalistlerin «pragmatik ve konjonktürel sol»culuklarından tedricen sıyrılmalarının ve gerçek sol'u, Marksist-Leninist hareketi tasfiye için çeşitli girişimlerde bulunmalarının başlangıcı olmuştur. Bu dönem, olayların gelişiminin üçüncü bölümünü oluşturmaktadır. Şimdi bu dönemi izleyelim.

ÜÇÜNCÜ AŞAMA : 1920 YILI SONBAHARI

Kemalistler, kendi kurdukları Yeşil Ordu örgütünün giderek ellerinden çıkmaya başladığını gördükleri zaman, ilk başvurdukları çare; Yeşil Ordu içinde olan ve bir kısmı Kemalistlere yakın olmakla beraber, daha henüz Kemalistlerle bütünleşmemiş kişiler vasıtasıyla «Halk Zümre»si grubu girişimi olur. Ancak, bu tam bir sonuç vermez. Çünkü, bu grupta Kemalistlerin istedikleri ölçüde homojen değildir. İçinde Yunus Nadi gibi kişilerin yanısıra, Tokat Milletvekili Nazım gibiler de vardır. Kısacası, «Halk Zümresi» girişimi de tam sonuca varamamıştır. Bu grup içindeki sağlıklı sol unsurlar, Kemalistlere direnirken, Yunus Nadi gibilerinin başını çektiği diğerleri, Kemalistlerle bütünleşir. Üstelik «Halk Zümresi» girişimi, bir dönem gelir öylesine kontrol dışına taşar ki; Kemalistler daha önceki bölümde gördüğümüz «halkçılık programı» meselesinde olduğu gibi, çeşitli saptırma girişimlerine girerler ve kısmen de muvaffak olurlar. Çünkü, «Halk Zümre»sini oluşturan birçok kişi, kendilerine katılır ve grup içinde kalan çok az sağlıklı unsurlar ileride göreceğimiz gibi, Halk İştirakiyûn Fırkası'nın kuruluşunda yer alırlar. Böylece de «Halk Zümresi» grubu hemen hemen dağılmış olur. «Halk Zümresi» konusunda Kemalistlerin saptırma girişimlerini, bizzat devrin önderi şöyle açıklamaktadır :

«... **izahatımızdan anlaşılmıştır ki, bilâ kayd-ü şart Rus tabiyeti demek olan dahildeki komünizm teşkilatı, gaye itibariyle tamamen bizim aleyhimizdedir. Gizli komünizm teşkilatını her surette tevkif ve teb'it etmek mecburiyetindeyiz. Mecliste âhiren meydana çıkan 'Halk Zümresi' bizim tanıdığımız arkadaşlardır. Bunlar mem-**

lekete bir içtimai inkilabın kısmen olsun lüzumuna kani olanlardır. Bu teşebbüsün mehalikini ihata edememektedirler. Hükümetten ayrı bir zümre yapmaktan vazgeçmek istedik, mümkün olmadı. Fakat şimdi halkçılık programı altında hükümetçe bir program kabul ettik. 'Halk Zümresi' kendiliğinden dağılmış gibidir. Hacı Şükrü Bey gibi birçok arkadaşlar gizli bir tarzda başladıkları Yeşil Ordu teşkilatı ile oynadılar. Bunu tevkif etmelerine kendilerine ihtar ettim. Kendi arzularını suhuletle terviç ettirmek isteyen kimseler hilekârane bir surette komünizm v.s. teşkilatına taraftar olduğumu daima neşr ediyorlar. Fakat yanlıştır. Vaziyetin arzettiğim gibi, şark ve garp ile muayyen bir neticeye varmadan inkilabattan içtirap etmekle bil münasebe Mustafa Suphi yoldaşa da yazdığım veçhile, ne yapılacak ise hükümet vasıtası ile yapmaktır. Bittabi komünizm ve Bolşevizme alenen aleyhtarlığı muvafık görmem.» (Anadolu İhtilali. S. Selek. s. 583)

Görüldüğü gibi birçok yönden Kemalizmin içyüzünü açıklayan bu yazı; «Halk Zümresi» ile ilgili olarak yapılan saptırmalara da yer vermektedir.

Evet, bu girişimde sonuçsuz kaldığına göre ne yapılabilirdi?

Kemalistlerin önderi, ne yapılabileceğini şöyle açıklamaktadır:

«En akla uygun ve doğal tedbir olarak, aklı başında arkadaşlara hükümetin bilgisi altında bir Türkiye Komünist Partisi kurdurmak olacağı düşünüldü. Bu takdirde, memlekette bu fikirle ilgili bütün akımları bir bileşkeye indirgemek mümkün olabilir.» (Milli Kurtuluş Tarihi. D. Avcıoğlu. c. II, s. 714)

Ve yine, Kemalistlerin ünlülerinden ve Yeşil Ordu'nun ilk kurucularından bu konuda şunlar nakledilmektedir :

«Rus Elçiliğinin el altından yönettiği zümreler vardı. Yeşil Ordu'nun faaliyetine son verme kararını kabul etmiyen üyeleri vardı. Çerkez Ethem'in milli kuvvetleri etrafında dönen, bilir bilmez Bolşevik akımları vardı. Bunların hepsini toplamak, akla uygun ve sağlıklı yollara sokmak... önemli bir iş olacaktı.» (Milli Kurtuluş Tarihi. D. Avcıoğlu. c. II. s. 725)

İstiklal Mahkemelerinin ünlü Kılıç Ali'si de şöyle yazmaktadır :

«Bolşeviklik propagandaları gittikçe ehemmiyet kespediyordu. Şarktan, hududumuza girmek tehlikesini gösteren bu tehlikeli cereyanı artık önlemek lazım geliyordu.

«Cereyanı, kanuni yollarla şiddetli hareketlerle önlemek o günün harici politikasına uygun değildir. Fakat vaziyeti ehemmiyetle takip eden Mustafa Kemal Paşa, buna da çare bulmakta gecikmedi. Bütün bu hareketlere cevaben : —biz hariçten gelecek her hangi bir telkine uyarak değil, fakat kendi bünyemizi göz önüne alarak icapediyorsa Fırka'yı kendimiz kurabiliriz, dedi. Ve çok

geçmeden bir muvazaa tertibi olarak ben de dahil olduğum halde, Hakkı Behiç (eski Maliye vekili), İhsan (Bahriye vekili), Refik (mebus-Koraltan), Süreyye Yiğit (mebus) Beylerden bir heyeti merkeziye teşkil ettiler. Hakkı Behiç Bey katibi umumi oldu. Parti, hakimiyeti milliye matbaasında küçük bir odada işe başladı. Hatta o sırada Moskova sefiri tayin edilmiş olan Ali Fuat Paşaya tarafımızdan bir de komünist itimatnamesi verildi. Teşekkülümüz bir müddet yaşıyarak kendinden beklenilen gayeyi temin ettikten sonra, kendi kendisini kapattı.» (Tek Adam. **Ş. S. Aydemir. c. II, s. 399-400)**

İşte, bu düşüncelerle 18 Ekim 1920'de Ankara'da resmi(!) Türkiye Komünist Partisi kurulur. Mustafa Kemal, Çerkez Ethem'e hemen bir mektup yazarak, kendisinin Parti yönetim kuruluna alındığını yazar ve gazetesi Yeni Dünya'nın Ankara'ya taşınmasını ister. Mustafa Kemal'in ilginç mektubu şöyledir :

«Eskişehir'de çıkan Yeni Dünya gazetesinin bundan sonra Ankara'da çıkarılmasını biz arkadaşlar pek uygun bulmaktayız. Üçüncü Enternasyonal'e bağlı Ankara'da bir genel merkez kuruldu. Bu genel Merkeze sen, ben ve Refet Bey dahi alındık. Yeni Dünya gazetesi işte, bu derneğin fikirlerini yayacaktır... Hazırlanmakta olan program, tamamlandığı anda size de gönderilecektir. O zaman okur ve derhal gereken Merkez ve mevkilerle şubeler açılmasına yardım ve yol gösteriliğinizi esirgemezsiniz... Muhterem yoldaş...» (Milli Kurtuluş Tarihi. **D. Avcıoğlu. c. II, s. 588-589)** (Bu muvazza partisinin Enternasyonal'e bağlı olduğu düpedüz yalandır. Gerçi böyle bir istekte bulunulmuş, fakat Enternasyonal tarafından resmen terslenmişlerdir. T.B)

Ve bu Çerkez Ethem'e gönderilen bu mektuptan sonra sahte Komünist Partisinin Genel Sekreteri Hakkı Behiç imzası ile ve «sevgili yoldaş» başlıklı komutanlara şu yazı gönderilmiştir :

«Parti resmen kurulmuş olup, faaliyetini düzenlediğinde ve eskiden kurulmuş bulunan gizli Yeşil Ordu örgütü dahi partiye dönüştüğünden dolayı artık Bolşevizm, komünizm fikir ve ilkeleri üzerinde hiçbir dernek yada kurulun, fotoğraflı kimliği ve yetki belgesi olmaksızın kim olursa olsun bir kişinin faaliyette bulunmasına da izin verilmiyecektir.» (Milli Kurtuluş Tarihi. **D. Avcıoğlu. c. II, s. 589)**

Ayrıca, bu sahte Komünist Partisinin ilginç bir yönü daha vardır. Türkiye'de Bolşevikliğin uygulanamıyacağının ideolojik mücadelesini de yapmak.(!!)

Örneğin, sahte Komünist Partisinin kurucularından ve bu partinin yayın organı olan Yenigün gazetesinin baş yazarı Yunus Nadi, Çerkez Ethem yanlısı Yeni Dünya gazetesi tarafından, Enternasyonal'in bildirisini tahrif ederek çevirip, yayınlamakla suçlanın-

ca ilginç yazıyı yayınlamıştır :

«Dünya devriminin bizim ülkemizde ve bilir bilmez ve her önüne gelenin elinde havai bir oyuncak yapılmak istenmesidir ki, bizim canımızı sıkıyor.

«Rusya, bütün insanlığı emperyalizmin ve kapitalizmin belâsından kurtararak bir devrim yapmak istiyor. Bolşevikler, bu devrimi kendi ülkelerinde uygulamışlardır. İşleri üstünkörü görenler ve kelimelerden okuyanlar, haydi bizde Bolşevik olalım diyorlar. Bolşevik olalım da ne yapalım? Ve daha önce nasıl Bolşevik olalım? Bu bir tarikat mıdır ki, gidip şeyhinden izin alalım?

«Türklük hesabına Bolşevik olup olmamak söz konusu edilemiyecek bir büyük yanlışlıktır. Çünkü, Bolşevik deyiminin ancak Rus toplumsal yaşamında tarihsel bir anlamı vardır. Ben Bolşevik oldum, demek, ben Rus oldum, demekten başka birşey değilken, işin farkında olmıyanlar Türk Bolşevik gazetesi bile yayınlıyorlar.

«Biz de sosyalizm vadisinde devrimciyiz. Fakat taklitçi ve Bolşevik değiliz.» (Milli Kurtuluş Tarihi. **D. Avcıoğlu. c. II, s. 717)**

Sonuç olarak, «sosyalizm vadisinde devrimci»(!!) olan bu sahte komünist partisinin temel kurucuları, yani Türkiye Komünist Partisi katibi umumisi (genel sekreteri) Hakkı Behiç ve TBMM Reisi Mustafa Kemal; Ali Fuat Paşa'ya 31.10.1920 tarihinde gönderdikleri ve «sevgili yoldaş» hitabıyla başlayan yazıda bu konunun içyüzünü bütün açıklığıyla ortaya koymaktadırlar:

«Komünistliğin memleketimizde değil, henüz Rusya'da bile kabiliyet-i tatbikiyesi hakkında sarih kanaatler hasıl olmadığı anlaşılmaktadır. Bununla beraber dahilden ve hariçten muhtelif maksatlarla bu cereyanın memleketimiz dahiline girmekte olduğu ve buna karşı makul tedbir alınmadığı takdirde milletin pek ziyade muhtaç olduğu vahdet ve sükûnu muhil ahvali hudusu da daire-i imkanda görülmüştü. En makul ve tabii tedbir olarak, aklı başında arkadaşlardan hükümetin malumatı tahtında bir 'Türkiye Komünist Fırksı' teşkil ettirmek olacağı düşünüldü. Bu takdirde memlekette bu fikre müteallik bütün cereyanları bir muhasalaya icra etmek mümkün olabilir. Heyet-i müteşebbisesi ve otuz kişiden mürekkep bir merkez-i umumisi meyanında güzide arkadaşlarımızdan Fevzi, Ali Fuat ve Kazım Paşalarla, Refet ve İsmet Beylerin de gizli olarak dahil bulunmasını muvafık gördüm. Bu sayede, bu memleketi tutan ve maksat-ı millimizin kahramanı bulunan arkadaşlarımız bu teşkilata zimethal bulunacaktır ve onların malumat ve teşebbüsatı, cereyan-ı teşebbüsat üzerinde amil olacaktır. Katibi umumi ilan edilen sadık dahiliye vekili Hakkı Behiç Bey tarafından yazılan ilk mektubu şifre ve tahrirat olarak arkadaşlara takdim ettim.

Orada bir nebze malumat vardı. Bugün icratı maddiyemizde kabiliyet-i tatbikiyesi bulunup ve maksat-ı millimizi istihsalde kuvvet bahşolan hususata atf-ı ehemmiyet eylemek tabidir. Sosyalizm ve komünizm prensiplerinden hangileri ve ne dereceye kadar bizce kabili tatbik ve hazım ve şayanı kabul görüleceği Türkiye Komünist Fırkasının propagandasına mukabil, milletin tezahürat-ı fikriyesi ile ve zamanla anlaşılacaktır. Ordunun her vakitten ziyade büyük bir inzibat ile kumandanlarının eli altında bulunmasına son derece dikkat ve ehemmiyet atfolunmalıdır. Komünizm cereyanı nihayet ordunun en büyük kumandanlarında kalmalıdır. Arzu hürmet ederim.» (Anadolu İhtilali. S. Selek. s. 584)

Bütün bunlara ekleyecek kanımızca tek bir söz olabilir : Tez; anti-tezin bütün sonuçları ile zenginleşerek, süratle bir üst senteze ulaşmak yolundadır.

Evet ama, anti-tezin de, tezin bu gelişimi karşısında yeni verilerle gelişmesi kaçınılmazdır. Bu bölümde de bunu göreceğiz.

DÖRDÜNCÜ AŞAMA : 1920 KIŞ AYLARI

Kemalistlerin artık iyice su yüzüne çıkan bu saptırma girişimleri karşısında, gerçek Marksist-leninist hareket de giderek bir derleniş toparlanışa yönelmektedir.

Kemalistler Yeşil Ordu'nun kapatıldığını —yada kendi sahte partilerine dönüştüğü— ilan etmelerine rağmen, bunun gerçekle bir ilgisi yoktur. Gerçekte, gerçek Komünist Partisi (Mustafa Suphi ve arkadaşlarının kurdukları) ve Yeşil Ordu örgütü artık birleşecek kadar birbirlerine yakınlaşmışlardır. Çerkez Ethem ve arkadaşları içinde durum böyledir. Ayrıca; başını Tokat Mebusu Nazım'ın çektiği «Halk Zümresi» içindeki sağlıklı unsurlarda böyle bir birleşmeden yanadırlar.

Kemalistlerin kurdukları sahte komünist partisi, bu birleşme çabalarını hızlandırır. Bu, birleşme çabaları sonunda, 7 Aralık 1920' de (Türkiye Halk İştirakiyûn Parti)'si resmen kurulur. Partiyi oluşturanlar :

— Türkiye Komünist Partisi (Mustafa Suphi ve arkadaşlarının kurduğu),

— Yeşil ordu

— Çerkez Ethem ve arkadaşları,

— Tokat Mebusu Nazım'ın başını çektiği «Halk Zümre»sinden geri kalanlardır.

Kemalistlerin kurduğu sahte komünist partisi ile hiçbir bağının olmadığını ilan eden, Üçüncü Enternasyonal'e bağlı olan bu Partinin programında, özetle şunlar bulunmaktadır :

«Esas umdesi, Rusya Şûraları Sovyet esasları üzerine arayı

umumiye ve nisbiye ile (genel ve oransal çoklukla) halk hükümetlerini teşkil ve ilk intihaplarda mütegallibe ve burjuvayı hakkı intihaptan (seçim hakkından) mahrum ve fıkara-i kasibenin* (proletaryanın) diktatörlüğünü vazı (koyup) ilan ederek, şahsi ve hususi mülkiyetleri ilga ve vesaiti istihsaliye (üretim araçları) ile alatı sayi amel (iş-emek araçları) ve her nevi kabili istimal ve istihlak (kullanılabilir ve tüketilebilir) eşyayı millileştirerek mecburi say (zorunlu çalışmayı) ile istihsalatı tanzim (üretimi düzenleme) ve müsavi hisselerle (eşit paylarla) ihtiyacat ve istihsalatı (ihtiyaç ve üretimi) tevzin (dengeleme) refah ve saadeti umumiyeyi (genel refah ve mutluluğu) temin etmektir.» (Türkiye'de Siyasal Partilerin Sosyal Temelleri. **M. Sencer. s. 108-109)**

Hareketin vardığı yeni aşama, son derece kritik bir aşamadır. Bir yandan; devrin önderi, bu Partinin Eskişehir amelesini ayaklanmaya sürüklemek istediğini bildirmektedir,** öte yandan Çerkez Ethem güçleri artık Kütahya'daki ana karargahına çekilmiş ve Ankara'ya karşı bir harekata girişmek hazırlıkları içindedir.*** Öte yndan, Ankara'da yayınlanan «Yeni Hayat» dergisi de, örgütün ideolojik sözcülüğünü yapmaktadır.

Kısacası hareket, Kemalistler için giderek büyük bir tehlike niteliği kazanmaktadır. İşte tam böyle bir anda, Mustafa Suphi ve arkadaşlarının Anadolu'ya geleceklerinin haber alınması, Kemalistleri çabuk ve kesin davranmaya itecektir; çünkü; eğer harekete geçemezlerse; Türkiye Marksist-Leninist hareketi, hem ulaştığı düzeyde hem de Mustafa Suphi ve arkadaşlarının gelişi ile, her an patlamaya hazır bir barut fıçısına dönebilecektir.

Ancak, Kemalistler yine de ihtiyatlıdırlar. Çünkü; Marksist-leninist hareketi Anadolu'da kesinlikle tasfiyeye kalkışma girişimlerinin Sovyetler Birliği'ni kendi aleyhlerine çevirebileceklerini düşünmektedirler. Fakat işte tam bu noktada, dış konjonktürde lehlerine gelişir. Batılı emperyalist güçler ile Kemalistler arasındaki köprüler tekrar kurulmaktadır: Londra Konferansı * dönemecine ulaşılmıştır. Artık, Batı —henüz resmen olmasa da— Kemalistlerin varlığını kabul etmektedir. Bu durumda da, Sovyetler Birliği'nden çekinmenin bir gereği yoktur. Hem, nasılsa daha 1919'larda «gerekirse Türk milletinin Bolşeviklere karşı savaşacağını» bizzat Mustafa Kemal söylememiş midir? Kısacası, artık, «pragmatik ve

---

* M. Sencer'in kitabında bu söz fırkai kasibenin (kazanan partinin) diye geçmektedir. Yanlıştır.

** Bkz: M. Sencer. **A. g. e.** s. 105

*** Bkz: **Milli Kurtuluş Tarihi.** c. II, s. 604

* Bu kadar çok sık sözünü ettiğimiz Londra Konferansından, yazımızın bu bölümünde söz etmiyoruz. Çünkü, bu konu; yazımızın bundan sonraki bölümü ile ilgili. (T.B)

konjonktürel sol»culuğa kesinlikle gerek yoktur. «Sol»culuğu gerekli kılan konjonktür değişmiştir, o halde «sol»culukta artık yararsızdır, gereksizdir, üstelik tehlikelidir de... Bu durumda da harekete geçmenin tam zamanıdır. İşte, yazımızın son bölümünde bu kanlı hareketi yakından görmeye çalışacağız.

BEŞİNCİ AŞAMA : 1921 YILI BAŞLANGICI

Daha önce de belirttiğimiz gibi; Kemalistlerin Türkiye Marksist-leninist hareketini kesin tasfiye edişlerinin «3 lü» bir operasyon ile olduğunu söylemiştik. Bu «3 lü operasyon»un ilk bölümü, Çerkez Ethem Kuvvetlerinin imhası olmaktadır. Böylece, Anadolu'da gelişen Marksist-leninist hareketin dayanabileceği silahlı güçler yok edilmiş oluyordu.

Operasyonun 2. bölümü; Anadolu'da, o güne kadar legal çalışan Halk İştirakiyun Fırka'sının önde gelen kişilerinin tevkifi; ve «operasyon»un en son bölümü de, Mustafa Suphi ve arkadaşlarının Karadeniz'de kahpece öldürülmesi olmuştur.

Şimdi bu «3 lü operasyonu» kısaca görelim : Çerkez Ethem güçlerinin imhası, 29 Aralık 1920'de başlamış, 8 Ocak 1921'de sona ermiştir. Kemalistlerin önderi ve arkadaşları bu imha işinde o denli karar vermişlerdir ki; cephelerden geri çekilip Refet Bele ve İsmet İnönü emrine verilen askeri birlikler, Çerkez Ethem'in karagahının bulunduğu Kütahya'ya girdikleri tarih, 29 Aralık 1920 olduğu halde, 30 Aralık 1920'de Meclis'te bu konu ile ilgili yapılan gizli oturumda, bu mebuslardan gizlenmiş, hatta içlerinde Celal Bayar'da olmak üzere bir grup mebusun, Çerkez Ethem'i «kendi rızası ile çarpışmaksızın, Seyyar kuvvetlerin başından çekilmeye razı etmesi için Kütahya'ya gitmesi için karar bile alınmıştır.» Yani, Ordu, Çerkez Ethem'i çarpışmadan kendi rızası ile bir tarafa çekilmeye ikna etmek için heyet gönderilmiştir!!

Ayrıca, 6 Ocak'ta başlıyan Yunan taarruzunun da, Çerkez Ethem hareketinin «hiyanetini» tescil ettirmekte, Kemalistlere çok yararı olduğunu bir diğer Kemalist S. Selek şöyle anlatmaktadır :

«... **Ethem'e karşı girişilen hareketin onbir gündür gizli tutulmasındaki sebep, Yunan taarruzu ile artık ortadan kalkmış bulunuyordu. Bu hareketi Yunan taarruzuna bağlıyarak henüz bir tehlike olmak durumunu muhafaza eden Ethem'in hiyanetini Meclis önünde tescil eylemek ve Ethem taraftarı milletvekillerini susturmak güç bir iş olmaktan çıkmıştı.»** (Anadolu İhtilali. S. Selek. s. 479)

Ayrıca yine, S. Selek, Bu «hıyanet»(!) konusunda şunları yazmaktadır :

«**Birinci İnönü Muharebesine sebep olan Yunan ileri hareketini, askeri incelemelerde dahil olmak üzere bütün yayınlar; Çerkez**

Ethem'in takındığı isyankar tutuma bağlamaktadırlar. 'Nutuk'da ve resmi kaynaklarda da durum böyle gösterilmiştir. Hatta bazı yazarlar, Türk ulusunun Ethem ile çatışmış olmasından faydalanmak üzere Yunanlıların taaruza geçtiklerini ispat etmek için bir takım açıklamalara sapmışlardır. Bu arada Yunanlılarla Ethem'in anlaşmış olarak aynı zamanda harekete geçtikleri iddiası bile ileri sürülmektedir. Bunlar, tamamen yanlıştır. Olayın cereyan ettiği sırada, karşı tarafın ne maksatla, ne yapmak istediğini kesinlikle bilme mümkün olmayacağından ancak tahmin edilebilir. Biraz da, Ethem'e karşı girişilen hareketi haklı göstermek amacıyla o gün yapılan tahmindeki yanlışlık bir gerçekmiş gibi bugüne kadar sürüp gelmiştir.

'Ethem Olayı'nı Yunanlılar, şüphesiz ki biliyorlardı. Uşak'taki Yunan Kolordusu kumandanlığı ile Ethem'in temas kurduğu da bilinmektedir. Fakat, Yunanlılar taarruza daha önceden karar vermişlerdi. Ve sebebi şu idi;

Kral Konstantin için, Yunan davasını ve Venizelos'u destekliyen Lloyd George ile Clemenceau'nun teveccühünü ve desteğini kazanmaktan başka çıkar yol yoktu. Bu yol ise, Türklere karşı harbi devam ettirmek ve bunda en az Venizelos kadar azimli davranmaktan ibarettir. Öte yandan, büyük Yunanistan davasına inanmış olan Venizelistlere de hoş görünmek zorunluğu, kralı aynı yola itiyordu. Uzun zamandır tahtından uzakta, sürgün hayatı yaşıyan Konstantin taraftarları 14 Kasım 1920 seçimlerini kazanınca iktidara büyük bir hırsla sarıldı. İtilaf devletleri 3 ve 8 Aralık 1920 tarihli notaları ile, Kralın Atina'ya girmesini önlemek istemişler ve aksi takdirde Batı Anadolu'da Yunanistan'a verilen mandanın geri alınacağını, her türlü mali yardımın kesileceğini ve Doğu'da hareket serbestliğini ele alacaklarını bildirmişlerdi. Yeni hükümet ve kral bu tehdide aldırmadılar, fakat iktidarda kalmak için de birşeyler yapmak gerekiyordu.

Yunanistan Anadolu ordusu kurmay başkan yardımcısı general Sariyanis, bu taaruz hakkında şöyle demektedir: '1920 seçimlerinden sonra İzmir'deki kumandanlığa getirilen general Papulas, Atina'ya bir seyahat yaparak hükümetle temas etti. Bu seyahatten dönüşünde, o zaman ki başkan Rallis tarafından, hükümetin Venizelos siyasetini takip eylediğini İngiltere'ye ispat için Anadolu'da bir taaruz hareketi yapılması lüzumunun kendisine tebliğ edilmiş bulunduğunu bize bildirdi.'

Aynı konuda general Papulas da şunları yazıyor: 'Kral'ın Yunanistan'a dönüşü sebebiyle yapılacak karşılama merasiminde ordu temsilcisi olarak bulunmak üzere Atina'ya gitmiştim. Merasimden iki gün sonra başbakana şu teklifi yaptım: Düşmanın teşkilat ve harp kabiliyeti hakkında ordu tarafndanı toplanan ve büyük bir

kısmı müphem olan bilgiler, dolayısıyla bu bilgilerin doğruluk derecesini tahkik etmek üzere bir keşif taaruzu yapılması lüzumludur. Taaruz sonunda, karşımızda düşmanın yalnız gayri muntazam kuvvetleri bulunduğu anlaşılırsa silah altındaki kuvvetlerimizi azaltmakta mümkün olur.'

Yunan harp karargahında taaruz meselesi görüşülürken bu konuda ne düşündüğü sorulan Sariyanis, işgal bölgesini genişleteceğini, halbuki işgal edilmiş olan bölgenin savunulması için eldeki askerin ancak yettiğini söylemiş ve bunun üzerine keşif taaruzu yapılmasına karar verilmiştir.

Fakat, bizim için bu ayrıntılar önemli değildir. Önemli olan ve kesin bir şekilde anladığımız husus şudur ki, yeni iktidarın Venizelos'un siyasetini güttüğünü İtilaf devletlerine göstermek ve bu vesile ile Türk kuvvetleri hakkında keşifte bulunmak, bu taarruzun tek sebebidir. Yine açıkca belli olmaktadır ki, bu Yunan taaruzunun keşfinden öte bir hedefi yoktur.

Yunan taaruzunun 'Ethem Olayı' ile doğrudan doğruya bir ilgisi bulunmadığı ve mahdut hedefli bir hareket olduğu aşağıdaki gerçeklerle daha çok açıklığa kavuşmaktadır :

1 — Ethem'e karşı hareket 29 Aralık 1920 tarihinde başlamıştır. Ethem'in bu tarihten önce Yunanlılarla bir teması olduğu tespit edilmiş değildir. Yunanlıların taaruza 21 Aralıkta karar verdiği, karar verdikleri general Papulas'ın ve Sariyanis'in beyanlarından anlaşılmaktadır. Olaylar da ayrıca bu hususu doğrulamaktadır. Nitekim, Bursa cephesindeki Türk tümeninin (24. tümen) aldığı 1, 2 ve 3 Ocak 1921 tarihli keşif raporları, Bursa bölgesindeki Yunan kuvvetlerinin taaruz hazırlıkları yaptığını ve Bursa'ya yeni kuvvetlerin geldiğini tespit etmektedir. Bir taaruz hazırlığının iki gün önceki olaylara bağlanması mümkün değildir.

2 — Birinci İnönü Muharebesini Yunanlılar yenilgi veya başarısız bir hareket olarak kabul etmiyorlar. Bunun için taaruza bir bahane aradkları yok. Böyle de olmasa, 'Ethem Olayı' ile bu taaruzun bir ilişiği bulunsaydı, bundan bahsetmemekte veya gizlemekte ne gibi bir fayda umabilirler?

3 — İnönü mevzilerine yapılan taaruza, Bursa ve İzmit bölgesindeki Yunan kuvvetlerinin hepsi değil ancak bir kısmı katılmıştır. Kesin bir sonuç alınmak istenseydi, Ethem ile ilişiği olsun veya olmasın, bütün kuvvetlerini harekete geçirmeleri gerekirdi.

4 — Uşak'taki Yunan kolordusu, bu harekete ancak bir gösteriş olarak katılmış ve biraz ilerledikten sonra durmuştur. Ethem'in temas kurduğu bu kolordu 30-40 kilometre kuzeyinde bulunan Ethem'e yardım edecek yerde yalnız Doğu ve Güneydoğu yönünde harekete geçmiştir.

5 — Türk kuvvetleri İnönü mevzilerini terkedip geri çekildikle-

ri halde Yunanlılar ertesi sabah taaruza devam etmiyerek, geldikleri yere, geri çekilmişlerdir.» (Anadolu İhtilali. **S. Selek. s. 463-464-465-466)**

Çerkez Ethem kuvvetleri ezildikten ve «hainliği»(!!) böylece tescil edildikten sonra, sıra, Ankara'ya Halk İştirakiyun Fırkasının temsilcilerinin tevkifine gelmişti. Bunlardan Salih Hacıoğlu 11 Ocak 1921'de Ziynetullah Nuşirvan ise, 27 Ocak 1921'de tevkif edilmiş ve Ankara İstiklal Mahkemesinin bu konu ile ilgili kesin bir karar alması 9 Mayıs 1921 gününe kadar uzamıştı.

Biz, olayların kronolojik sırasını bozmamak için bu karar üzerinde en son olarak duracağız ve önce Mustafa Suphi ve arkadaşlarının öldürülmesi olayı üzerinde duracağız.

Mustafa Suphi ve arkadaşlarının Anadolu'ya gelişlerinin tarihi 28 Aralık 1920 olmaktadır. İlk geldikleri kent Kars olmaktadır. Trenle Kars'a gelen Mustafa Suphi ve arkadaşları, burada K. Karabekir tarafından resmi törenle karşılanır. Şereflerine ziyafetler verilir. Bundan sonraki durak Erzurum olacaktır.

İşte, buradan itibaren, Kemalistlerin planları işlerliğe sokulacaktır. Bu plan, «güdümlü halk tepkisi» olmaktadır. Kitabından çok yararlandığımız D. Avcıoğlu, kitabında Mustafa Suphi ve arkadaşlarının öldürülmesi olayının başlığını şöyle koymuş : «Mustafa Suphi Rus Elçisinin kolunda geliyor.» Acaba buda, «güdümlü halk tepkisi» gibi çok ince(!) psikolojik bir şartlama formülü olmasın? Yani; halk, Mustafa Suphi ve arkadaşlarına suni olarak kışkırtılacak —tıpkı, bugün birçok yerde örneklerini gördüğümüz gibi— güvenlik kuvvetleri olaylar karşısında «aciz»(!) kalacak ve böylece halkın Mustafa Suphi ve arkadaşlarını, dolayısıyla komünizmi istemediği gösterilecektir. Ve plan gerçekten de yürürlüğe konur. Erzurum'da, Bayburt'ta «güdümlü halk tepkisi» işlerliğe sokulur. Halk; Mustafa Suphi ve arkadaşlarının geçtiği yollarda «içten» tepki gösterir(!!!). Güvenlik kuvvetleri «aciz»(!!) kalır... Ve en nihayet, Mustafa Suphi ve arkadaşları Trabzon'a gelirler, fakat şehre sokulmazlar, şehrin dışında zorla bir motora bindirilip Karadeniz'e açılmaya zorlanırlar. Ve az zaman sonra da, «Mustafa Suphi ve arkadaşlarını ortadan kaldırmak için Ankara'dan mektup aldım» diyen, aşağılık katil Yahya Kahya'nın motoru, Mustafa Suphi'lerin motoruna yanaşır ve başta Mustafa Suphi olmak üzere Türkiye Marksist-Leninist hareketinin ilk büyük önderleri kahpece katledilirler.

Ve böylece; Ankara'danbaşlayan Kazım Karabekir'den geçen, Erzurum Valisi Deli Hamit'te düğümlenip, pis ve aşağılık bir satılık katilde sonuçlanan cinayet planı sona erer.

Mustafa Suphi ve arkadaşlarının, Kemalistler tarafından yokedilmesinin kısa hikayesi bu olmaktadır. Bu bölüme son vermeden

önce, Ahmet Cevat Emre'nin olayı nasıl değerlendirdiğini görelim:

«Erzurum'dan itibaren bizim yoldaşlarımıza karşı gösteriler başlamıştı... Göstericiler arasında burjuvazi tarafından parayla elde edilmiş ve polis örgütü tarafından komünistlere karşı yöneltilmiş cahil kişiler çoktu. Bunlar, bizim yoldaşlara saldırarak taşlamışlar ve parça parça etmeye kalkışmışlardır. Yolda, bizim yoldaşlara kimse ekmek ve atları için yem satmıyor, hükümet ise, Bolşevikleri koruma rolünü takınmaya çalıştığını göstermek istiyordu. Komünistleri savunma için hükümetin tedbir aldığı yalandı. Bizim, güvenilir kaynaklardan aldığımız haberlere göre, polisler, halkı dükkanları kapamaya teşvik ettikleri gibi, savunmasız kalmış olan yoldaşlarımızı taşlamak için halkı kışkırtmışlardır...

Rusya Şuralar Cumhuriyeti temsilcisi, yoldaşlarımızı karşılamak istemiş, fakat vali buna engel olarak, temsilcinin evinden çıkmamasını emretmiş, aksi halde, halk tarafından parçalanacağını bildirmiştir. Rus temsilcisinin, olayı Moskova ve Ankara'ya haber vermesi ve bizim yoldaşların cellatlar elinden alınmasına çalışması gerekti

Burada (Rusya'da) ise, bu soruna dair henüz bir haber alınmamıştır. Fakat artık susmakta olanak dışıdır. En iyi ve cesur arkadaşlarımızdan 16 yada 17'sini yitirdik. Bizimle hem fikir olup o cellatların cezalandırılmasını istemelisiniz:» (Milli Kurtuluş Tarihi. **D. Avcıoğlu. c. II, s. 644)**

Anadolu kurtuluş hareketinin devrimci kanadının böyle imha edildiğini gördük. Ancak, yine bu «üçlü operasyon»un bir bölümü olup, son kararın, Ankara İstiklal Mahkemesi tarafından 9 Mayıs 1921 günü verildiği Halk İştirakiyun Fırkası'nın durumunu görelim. Önceden belirttiğimiz gibi, Ziynetullah Nuşirvan ile Salih Hacıoğlu bu kanlı ay içinde tevkif edilmişler, fakat mahkemenin kararı ancak 9 Mayıs 1921'e kalmıştır :

«Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümetini devirerek milletin arzusu hilafına bir hükümet tesisine sai olmak cürümünden maznunu aleyhim künyeleri yukarıda yazılan olan Ethem, Tevfik, Reşit, yüzbaşı İbrahim, jandarma yüzbaşısı Sami, Erkanı harp yüzbaşısı Halil, polis Artin, Manyaslı Şevket, Çerkez Ahmet, Kütahya mıntıka komutanı binbaşı Abdullah ve Mülkiye kaymakamı Lütfü'nün işbu hükümet devirme cürmünü irtikaplarından ve sonra düşman tarafına firarları anlaşılmasına binaen, cümlesinin idamlarına ve menkul ve gayrimenkul mallarının haczine... Gizli komünist partisi teşkili suretiyle yine hükümeti devirmek cürmünü irtikap teşebbüsünde bulundukları anlaşılan Tokat Mebusu Nazım'ın tevkif edildiği tarih olan 12 Nisan 1921'den ve Baytar binbaşı Hacıoğlu Salih Efendinin 11 Ocak 1921'den ve matbuat müdürlüğü memurlarından Ziynetullah Nuşirvan'ın da 27 Ocak 1921'den itibaren ce-

za kanununun 46. maddesi delaleti ve hıyaneti vataniye kanununun 12. maddesi mucibinde 15'er sene müddetle küreğe konmalarına ve diğer maznunlardan Bursa mebusu Şeyh Servet Efendi ile Afyon mebusu Mehmet Şükrü Bey ile diğerlerinin mesuliyetsizliklerine karar verilmiştir.» (Anadolu İhtilali. **S. Selek. s. 573)**

Böylece de, Anadolu'da Marksist-leninist hareket geçici bir süre içinde olsa tasfiye edilmiş olmakta idi... Ve bu mahkeme kararının hemen ertesi günü (10 Mayıs 1921) Birinci Grup, resmen ortaya çıktı. Bunun arkasından da İkinci Grup oluştu. Anadolu hakim sınıf ve tabakalarının temsilcileri olan bu iki grup; bundan sonra, sınıf içi hakimiyet kavgalarında birbirlerini yemeğe başlayacaklar, fakat her zaman bir noktada birleşeceklerdir: «Memleket dahilinde yenilik adı altında milli ahlak ile bağdaşamıyacak taklitçi eğilimlere yani sol akımlara karşı durmak»ta. **(Anadolu İhtilali.** S. Selek. s. 593)

Artık, tez; anti-tezin bütün sonuçlarıyla zenginleşmiş bir üstsenteze ulaşmıştır. Olayların diyalektik gelişimi böyle olmuş ve böyle sonuçlanmıştır. Ve yazımızı Lenin'in diyalektik üzerine söylediği şu sözlerle noktalıyalım :

> **«Gerçek diyalektik bireylerin hatalarını haklı göstermez. Fakat kaçınılmaz dönüm noktalarını inceler ve bütün somutluluğu içersinde, gelişme sürecini inceliyerek bu dönüm noktalarının kaçınılmaz olduğunu kanıtlar. Diyalektiğin temel ilkelerinden birisi de şudur: Soyut gerçek diye birşey yoktur, gerçek daima somuttur...»** (Bir Adım İleri, İki Adım Geri. **V. İ. Lenin. s. 269)**

—— «0» ——

DİSK'in demokrasi ve özgürlük mitingi

Beşinci Kongresinden sonra, yeni bir dinamizm kazanan DİSK, faşizme karşı demokratik eylemleri etkin bir biçimde sürdürüyor. Geçtiğimiz ay içinde, önce İzmir'de, İstanbul'da yapılan **«bağımsızlık, demokrasi, barış ve toplumsal ilerleme doğrultusunda demokratik hak ve özgürlükler için»** mitinglere, binlerce işçi, emekçi, ilerici ve devrimci katıldı. İstanbul'da yapılan ve DİSK'in bildirdiğine göre 100 binin üzerinde işçi, emekçi, ilerici ve devrimcinin katıldığı son miting, son olaylarda iyice billûrlaşan «provokasyon mihraklarının» oyunlarına sahne oldu.

İstanbul mitinginde, işçi sınıfının tüm ekonomik ve siyasi eylemlerinde prokovasyonlarına «alıştığımız» Maocuların yanında; Maocuların provokasyonlarına katılan, diğer, «maceracı gruplar» da mitinge katılan işçilerden gereken dersi aldılar.

DİSK AJANSI'nın, İstanbul mitingi ile ilgili olarak yayınladığı basın bültenini aynen yayınlıyoruz.

DİSK'in, bağımsızlık, demokrasi, barış ve toplumsal ilerleme doğrultusunda demokratik hak ve özgürlükler için BÜYÜK İSTANBUL MİTİNGİ, 20 Eylül 1975 günü saat 15.00'te Taksim Alanında yapıldı. Kabataş, Şişhane ve Şişli olmak üzere üç buluşma merkezinde biraraya gelen DİSK üyesi işçiler, değişik noktalardan saat 14.45'te Taksim alanına girdiler. 14 Eylül'de Spor ve Sergi Sarayında yapılan DİSK Genel Temsilciler Meclisi toplantısı sonunda İstanbul Miting Tertip Komitesi'nin kararlarına uygun bir şekilde saat 15.00'te Taksim Alanı, 100.000'in üzerinde işçi, emekçi, ilerici ve devrimciyle dolmuştur.

DİSK'in düzenlediği Demokratik Hak ve Özgürlükler İçin Mücadele Mitingine DİSK üyesi sendikaların dışında, bazı «bağımsız» sendikalar, Türk-İş üyesi birçok işçi, TÖB-DER, Teknik Elemanların örgütü TÜTED, TÜM-DER ve İlerici Kadınlar Derneği yanında, daha birçok meslek kuruluşu katılmıştır. İlerici demokratik kitle örgütlerinin mitingi desteklemeleri, Türkiye işçi sınıfının sı-

nıf ve kitle sendikal örgütü olan DİSK'in demokratik güçbirliği çağrısının benimsendiğini ve yayılmakta devam ettiğini göstermiştir.

Taksim alanını doldurmuş onbinlerin **«Bağımsız Türkiye», «Genel Grev Hakkımız, Söke Söke Alırız»** haykırışları arasında, **«Emperyalizme, faşizme ve sömürüye karşı halkımızın biricik umudu işçi sınıfımıza selâm»** diyerek konuşmasına başlıyan Miting Tertip Komitesinden ve Maden-İş Genel Sekreteri Mehmet Ertürk; Türkiye'nin emperyalizme bağlılıktan doğan tablosunu çizmiş ve «günümüzdeki baskıcı-terörcü şartların, dışa bağımlı işbirlikçilerin ve onların iktidarının içine düştüğü aczlerin bir sonucu olduğunu» belirterek, «acil görevin işçi sınıfının birliğini güçlendirmek olduğunu» söylemiş, **«faşizme, emperyalizme ve sömürüye karşı mücadelenin kısa vadedeki hedefinin işçi sınıfı öncülüğünde tüm ulusal ve demokratik güçlerce ileri bir demokrasi ortamının yaratılması, uzun vadede ise hedefin sosyalizmi gerçekleştirmek olduğunu»** belirtmiştir.

«Faşizme Hayır, Demokrasiye Evet», «141 ve 142'ye Hayır», «NATO'ya CENTO'ya ve İkili Anlaşmalara Hayır», «Eşit İşe, Eşit Ücret», Yaşasın İşçi Sınıfının Birliği» yazılı pankartları yükselten işçiler, birlik ve mücadeleden yana kararlı tavırlarını bir kez daha dosta, düşmana ilân etmişlerdir.

Alanı dolduran onbinlerce örgütlü işçinin, **«İşçiyiz Haklıyız, DİSK İçinde Güçlüyüz», «DİSK'te Birleşme ve Bütünleşme İçin İleri», «İşçiyiz Güçlüyüz, Devrimde Öncüyüz»** sloganlarını haykırırken konuşmasına başlıyan DİSK Genel Sekreteri İbrahim GÜZELCE, «Dünya demokratik güçlerinin ve özellikle sosyalist sistemin her alandaki başarıları, emperyalist sistemin ve tek tek ülkelerdeki ona göbeğinden bağlı işbirlikçi yönetimlerin sonunu yaklaştırmaktadır», **«Bugün ulusal ve demokratik güçler her zamankinden daha fazla omuz omuza gelmek ve açıkça bir tırmanış içinde bulunan faşist tehlikeye karşı aşılmaz bir duvar örmek zorunda bulunuyorlar»** demiştir.

Bu arada, Miting sorumlusu ve görevlisi arkadaşların çeşitli uyarılarına rağmen, bozguncu ve DİSK'in saptadığı sloganların dışına çıkan, şovenist nitelikteki pankartlarını indirmemekte ısrar ederek, işçi sınıfının disiplinli ve sorumlu mücadelesini bozmaya uğraşan maocu ve adına «cepheci» denen işçi hareketine ters unsurların çıkarmaya yeltendikleri karışıklık ve mitingi sabote niyetleri binlerce işçi tarafından kısa sürede etkisiz hale getirilmiş, disiplin sağlanmış ve DİSK Genel Sekreteri, konuşmasını, «işçi sınıfının birlik ve bütünlüğünü bozan ters akımlara karşı uyanık olunması, bu unsurlarla etkili bir şekilde mücadele edilmesi gereklidir» şeklinde sürdürmüştür. Konuşmasının bu bölümünde binlerce kişi **«Maocu Köpekler»** ve **«Faşizme Karşı Mücadelede İşçi Sınıfı Ön Safta»** slo-

ganlarını haykırmıştır.

DİSK Genel Sekreteri, **Faşist komandoların, özgürlüğe cihad açanların yapamadığını, bu bozguncuların, maocuların yapmaya çatıştıkarını söylemi, DİSK işçi sınıfımızın, birliğini sağlamış öncülüğüyle ve tüm demokratik güçlerin aktif katkılarıyla aydınlık günlere elbirliğiyle varılacağına inanır.»** diyerek sözlerini bitirmiştir.

Kitlelerin DİSK'e büyük güvenini belirten sevgi gösterileri arasında en son DİSK adına konuşan Genel Başkan Kemal TÜRKLER, **«Emperyalist tekellerle ortaklık kurmuş bir avuç parababasının, faşizmin özlemine karşı, halkımız bağımsızlık, demokrasi, barış ve toplumsal ilerleme istiyor»** demiş ve **«İşçi sınıfımız, 12 Mart döneminde görüldüğü gibi, kendi çıkar ve özlemlerine, demokrasiye karşı tertiplere girişmiş olan Faik Türün'ü seçmeyecektir»** ve **«Faik Türün, olsa olsa Türk işçisinin karşısına hesap vermek için çıkabilir»** diye sözlerini sürdürmüştür. Tüm emekçileri, ilerici güçleri **«MC iktidarını ve onu oluşturan kuruluşları zayıflatmaya, bu yasa dışı azınlık iktidarının ömrünü kısaltmak amacıyla birlikte Anayasal mücadeleye»** çağırmıştır.

DİSK Genel Başkanı konuşmasının sonunda, **«Solda bazı partilerin kurulmuş bulunması bölünmüşlük izlenimini yaratmıştır. Eğer emekçi halkımızın, Türk işçisinin, köylüsünün geleceğini düşünüyorsanız, işçi sınıfının bilimi doğrultusunda bir düzen kurulmasını istiyorsanız birleşiniz, sizleri birliğe davet ediyorum»** demiş, **«Faşizme, emperyalizme karşı demokrasinin, emekçi halkın zafere ulaşacağını»** belirtmiştir.

Onbinlerin **«Bağımsız Türkiye»**, **«Kahrolsun Faşizm»** ve **«Hükûmet İstifa»** haykırışları arasında, DİSK «Demokratik Hak ve Özgürlükler İçin Mücadele Mitingi» sona ermiştir.

DİSK'İN BÜYÜK İŞÇİ MİTİNGİ ÜZERİNE BİR GÖZLEM

«DİSK başta olmak üzere tüm ilerici örgüt, kuruluş ve kişilerin demokratik güçbirliği hızla gerçekleşme yolundadır» (DİSK Genel Başkanı Kemal TÜRKLER'in yazılı basın demeci, **DİSK Haber Ajansı**, 14 Ağustos 1975, sayı. 975/66).

«DİSK, bağımsızlık, barış, demokrasi ve toplumsal ilerleme doğrultusundaki demokratik hak ve özgürlükler için verilen mücadelenin ön saflarındadır» (DİSK Genel Sekreteri İbrahim GÜZELCE'nin yazılı basın demeci, **DİSK Haber Ajansı**, 13 Eylül 1975, sayı. 975/81).

1 — DİSK yöneticilerinin, daha önceleri (yukarıda) belirtmiş oldukları gibi, DİSK, bağımsızlık, demokrasi, barış ve toplumsal ilerleme doğrultusunda acil olarak saptadığı demokratik hak ve özgürlüklerin korunması ve genişletilmesi mücadelesini geliştirmiş ve güçlendirmekte devam etmiştir. 20 Eylül Mi-

tingi bu gerçeğin bir kez daha doğrulanmasıdır.

2 — Demokrasi ve özgürlük mücadelesinin öncü gücünün işçi sınıfı olduğu ve işçi sınıfımızın devrimci sendikal örgütü DİSK'in bu mücadelenin ön saflarında yer aldığı açıkça yeniden görülmüştür.

3 — DİSK'in, «Demokratik Güçbirliği Çağrısı»nın benimsendiği ve somut pratikte güçlendiği, kitlelere malolduğu görülmüştür.

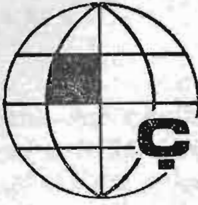
4 — İşçi hareketini ve işçi sınıfımızın birliğini, giderek ilerici güçlerin demokratik güç birliğini bölücü, zayıflatıcı ve böylece gerici büyük sermaye güçlerinin faşizm doğrultusundaki girişimlerine hizmet edici nitelikteki maocu ve benzeri ters akımlar, işçi kitleleri tarafından Taksim alanında çok açık bir şekilde mahkûm edilmiştir. Bu gibi bozguncu ve parçalayıcı davranışların işçi sınıfından gereken dersi aldığı ve alacağı ortaya çıkmıştır.

5 — Taksim mitinginden, işçi sınıfımızın birleşme, bütünleşme ve DİSK'te örgütlenme mücadelesi güçlenerek çıkmış ve DİSK, kendi olanaklarına dayanarak sağladığı disiplinle, onbinleri alanda toplaması, attığı sloganlar ve bir kez daha kanıtladığı sorumlu ve mücadeleci tavrıyla işçi sınıfımızın tek gerçek sendikal örgütü olduğunu ortaya koymuştur.

6 — DİSK'e en gerçek ve bilim dışı sözlerle saldırmakta ustalık kazanmış günlük gazetelerden, genel olarak DİSK'i görmemezliğe kalkışanlara kadar, basının hiçbir bölümü 20 Eylül Mitingine karşı: a) kayıtsız kalamamış, b) bu mitingi ve DİSK'i açıkça karalayıcı bir tutum içine girememiştir. Ancak, basın, İzmir Mitinginin yansıtılmasında da yaptığı gibi, İstanbul Büyük İşçi Mitingini de küçültücü bir tavra girmiş ve katılanların sayısını 100.000 yerine 20 ile 40 bin arasında göstermiştir. Diğer yandan, DİSK Mitinginin görüntü verilmeden ve çok kısa bir şekilde TRT'de yansıtılması kasıtlı karşılanmış ve DİSK Hukuk Dairesi gerekli girişimlerde bulunmak üzere hazırlıklara başlamıştır.

7 — Diğer yandan, ilerici ve demokratik güçlere demokrasi dersi vermekte iddialı olduğunu zanneden Babıâli'nin yüksek tirajlı bir gazetesinin (22 Eylül 1975 tarihli sayısında), DİSK'in 20 Eylül Demokratik Hak ve Özgürlükler İçin Mücadele Mitingi sabote etmeye kalkışmış ve hiçbir temsil gücü olmayan maocuların liderlerinden biriyle, mitingten hemen sonra röportaj yapmış olması acaba sadece bir rastlantı mıdır.

(**DİSK AJANSI,** 22 eylül 1975, İstanbul)

çeviriler

burjuva özgürlüklerinden tekelci devlet kapitalizmine(*)

ÜRÜN'ün bu sayısının «çeviri» sayfalarını, Amerikan burjuva Devrimi'ni ve günümüzde Amerika'yı konu alan yazılara ayırdık. Şu sıralarda, Amerikan Devrimi'nin İkiyüzüncü yıldönümü kutlanmakta. ABD işçi sınıfı ve onun Marksist-Leninist öncüsü, bu İkiyüzüncü yıldönümü konusundaki tavırlarını belirtmeye önem vermektedirler. ABD'nin iç ve dış politikasının tartışıldığı önemli bir arena halini alan bu kutlama konusunda, ABD'li Marksist-Leninistlerin görüşleri, Türkiyeli sosyalistlere önemli açıklıklar getirecektir kanısındayız.

John PITTMAN

Türkçesi : Metin DÜZ

Amerika Birleşik Devletlerinin bağımsız bir devlet olarak doğuşuna yol açan olaylar bundan iki yüzyıl önce, Büyük Britanya'nın kuzey Amerika'daki sömürgelerinde meydana geldi. Ama, W. Foster'in yazdığı gibi, 19 nisan 1775'de Lexington'da atılan ilk kurşunların (1) yankısı bütün dünyada duyuldu. Başlayan Amerikan devrimci savaşı, Amerika kıtasının çerçevesini aşan sonuçlar getirdi. (2)

Amerikan devriminin ilerici açıdan önemi ne olmuştur? ABD'li komünistlerin ve onların yanı sıra diğer ülkelerin marksistlerinin, bu ikiyüzüncü yıldönümü konusundaki tavırlarını açıklamağa önem vermelerinin sebebi nedir?

Amerikan devriminin uluslararası alandaki önemine dikkati çeken Karl Marx, «ilk insan hakları bildirgesinin açıklandığı ve 18. yüzyıl Avrupa devrimine ilk itişin verildiği, büyük, demokratik bir birleşik cumhuriyet fikrinin ilk kez» Büyük Britanya'nın Amerika'daki sömürgelerinde «ortaya çıktığını... yazıyordu(3).

Karl Marx, aynı zamanda, «burjuvazinin hakimiyeti çağının başlangıcını gösteren»(4) bu devrimin sınırlı nitelikte olduğunu, başta köleliğin kaldırılması olmak üzere, önderleri tarafından öne sürülen demokratik ilkeleri tutarlı bir şekilde uygulama yeteneğinden yoksun bulunduğunu da belirtiyordu. Marx ve Engels, devrimin geleneklerinin ve burjuva demokrasisinin vaadlerinin, kapitalizmin gelişmesi sırasında bozulup ihanete uğrayacağını öngörmüşler, bunun neden ve nasıl meydana geleceğini açıklamışlardı.

Lenin, bu marksist tezleri geliştirip somutlaştırdı. «yeryüzünün en ilerlemiş ülkeleri arasında (bile), burjuva demokratik devriminin sorunlarının **burjuva demokratik** yönde **sonuna kadar** çözümlenmiş olduğu **bir tek ülke** bulunmadığını» ortaya koydu.

Lenin, burjuva demokratik devrimle sosyalist devrim arasında bir Çin seddi olmadığını söylerken, burjuva demokratik kazanımların pekiştirilmesine, bu kazanımların sosyalist ilişkilerin elverişli bir şekilde kullanılmasında muzaffer proletarya

---

(*) Bu yazı, ABD Komünist Partisi M. K. Siyasal Komite üyesi J. Pittman'ın, **La Nouvelle Revue International** dergisinin 1975/7 sayısında yayımlanan yazısının çevirisidir.

tarafından bir sıçrama tahtası olarak kullanılmasına büyük bir önem veriyordu. Lenin, devrimci Rusya'daki tecrübelere dayanarak, burjuva demokratik devrimiyle sosyalist devrim arasındaki ilişkiler konusunda şu kanunu ortaya çıkardı: «Birincisi (burjuva demokratik devrimi) ikincisi (sosyalist devrime) dönüşür. İkincisi, gerçekten, birincisinin sorunlarını çözümler. İkincisi birincisinin yapıtlarını sağlamlaştırır. İkincisinin birincisini ne ölçüde aşmayı başaracağını mücadele ve sadece mücadele belirler»(5).

Tarih bu bu kanunu tamamen doğrulamıştır. Burjuva demokrasisinin «kaleleri»nde tekelci devlet otoritarizmi ve anti-demokratik eğilimler güçlenirken, bugün sosyalist topluluğa dahil ülkelerde, büyük burjuva devrimlerinin idealleri bütünüyle gerçeğe çevrilmiş ve fersah fersah aşılmıştır. Örneğin, bundan iki yüz yıl önce Bağımsızlık Bildirgesinde ve ABD Anayasasında sözü edilmiş olan çok sayıdaki demokratik hak ve Özgürlükleri savunmak için mücadele etmek, bugün hâlâ bütün önemiyle Amerikan halkının önüne çıkan bir görevdir.

Amerikan işçi sınıfı ve onun marksist-leninist öncüsü bu mücadelenin en ön saflarında yer alıyorlar. Onlar öteki ülkeler komünist partilerinin ve bütün ilerici insanlığın dayanışma desteğine sahipler. Komünist partileri ve ilerici insanlık için, Bağımsızlık Bildirgesi Amerika'ya özgü bir olay değil, İngiliz devriminin ve Fransız ansiklopedistlerinin ileri fikirlerinin derin izlerini taşıyan, «devrim yapmanın halkın doğuştan hakkı olduğunu çekinmeksizin ilân eden»(6), dünya çapında tarihsel önemi olan bir belgedir.

Bu sebepten ötürü bugün, Amerikan devriminin ikiyüzüncü yıldönümü, bütün işçi ve ilerici güçlerin demokratik hedeflere ulaşmak amacıyla yürüttükleri mücadelenin en güncel sorunlarıyla mantıksal bir şekilde bir araya gelmektedir.

Şu sırada, ABD'de, devletin kuruluşunun ikiyüzüncü yıldönümü geniş ölçüde kutlanıyor. Şenlikler resmen 1 mart 1975 tarihinde başladı ve 31 aralık 1976'da sona erecek. Şenlikler için hazırlanan programda, devrimci savaşın bazı olaylarının canlandırılması da yer alıyor. Şenliklerin en ilgi çekici olayı, Bağımsızlık Bildirgesinin 4 temmuz 1776'da Filadelfya'da imzalanmasının iki yüzüncü yıldönümünün kutlanması olacak.

Amerikan devriminin ikiyüzüncü yıldönümünün kutlanması için, 1973 aralığında ABD Kongre'sinde kurulan komisyonda, daha çalışmaların başlangıcından itibaren, şenliklerle ilgili programın içeriği konusunda görüş ayrılıkları çıktı. Bu olayın, yurtsever konuşmalarla, askersel geçit törenleriyle, şenlik fişekleriyle, sergilerle ve benzeri şeylerle tamamen resmi ve biçimsel bir şekilde kutlanmasını tercih eden ve gerek Amerikan hükümetinin, gerekse eyalet ve kent yöneticilerinin çizgisini dile getiren görüş ağır bastı.

Ama daha sonra, şenliklerin, halkın Bağımsızlık Bildirgesinde açıklanmış olan ilke ve hedeflere bağlılığını sağlamlaştırması ve güçlendirmesi gerektiğini savunan diğer bir görüş gittikçe daha fazla taraftar toplamağa başladı. Bugün ise, bu görüş ayrılığı ciddi bir anlaşmazlık halini almıştır. Kutlama töreniyle Amerikan gerçeğinin güncel sorunları arasında bağ kuran demokratik kamuoyu, ikinci konumu gittikçe daha etkin bir şekilde desteklemektedir.

Böylece, Amerikan devriminin ikiyüzüncü yıldönümünün kutlanması, ABD'nin iç ve dış politikasının tartışma konusu yapıldığı önemli bir arena halini almaktadır.

Bu durum, 20 nisan 1975 günü, şenliklerin birinci aşamasının kapanış töreni sırasında özellikle

görülmüştür. Bu tören, Britanyalı birliklerle sömürgeli müfrezeleri arasında, Massachusetts eyâletinde, Concord kenti önünde cereyan etmiş olan muharebenin iki yüzüncü yıldönümüne ayrılmıştı (bu, bağımsızlık savaşındaki ilk muharebedir); törene katılan 1000.000 kişiden 30.000'i «İkiyüzüncü yıldönümünü halka bırakın» sloganı etrafında birleşerek bir gösteri düzenlediler. Şenliklerin resmi düzenleyicilerinin soğuk harbi canlandırma çabalarına karşılık, göstericiler, ABD tekellerini ve hükümetin askersel giderleri artırma politikasını şiddetle kınadılar.

Bununla birlikte, ABD yönetici çevreleri çizgilerini sürdürüyorlar. Onların indinde bu şenlikler, kumpanyalara ve firmalara kâr sağlayan bir kaynaktır ve ekonomik bunalımın sonuçlarını hafifletmeye yarayabilir. Federal hükümet, kent ve eyalet yöneticileri, çok sayıda örgüt, her türden yüzlerce girişim için milyonlarca dolar harcamaktadırlar. Nitekim, sadece Filadelfya kentinde, özel faaliyetler ve kamu hizmetleri için 372,4 milyon dolar harcanması öngörülmektedir.

Adı geçen çevreler, bağımsızlık savaşı şeflerinin devrimci demokratik demeçlerini, halkın, bu son zamanlarda Watergate olaylarıyla iyice gözden düşen, ABD'deki iki partili seçim sistemi karşısında duyduğu hayal kırıklığının artmasını önleyici şekilde yorumlamağa çalışıyorlar.

Hakim sınıf, ikiyüzüncü yıldönümünü, halkın amerikan tekelci devlet kapitalizminin hedeflerini bütünüyle desteklemesi yolunda kullanmayı tasarlıyor. Yeryüzündeki yeni güçler oranına, Amerikan emperyalizminin Hindiçini'de bozguna uğramasına, Washington'un politikasının dünyanın diğer bölgelerinde de başarısızlığa düşmesine aldırmayan, aşırı-tutucu askersel, sınai, malî ve siyasal çevreler, iflâs etmiş olmasına rağmen kaba kuvvet politikasına yapışıyorlar, uluslararası alandaki siyasal yumuşamayı askersel yumuşamayla tamamlamayı amaçlayan tedbirleri kösteklemeğe yelteniyorlar. Ama, Amerikan halkı, bu konuma gittikçe daha fazla karşı çıkıyor.

Kitlelerin direnişini kırmağa çalışan yönetici çevreler, Amerikan devriminin ikiyüzüncü yıldönümü üzerinde oyunlar çeviriyorlar, bu devrimin sadece askersel yanları üzerinde durup, sınıfsal içeriğini karanlıkta bırakmaya, Bağımsızlık Bildirgesinin bugün hâlâ tüm güncelliğini koruyan pek çok ilerici ve demokratik maddesini hafife almaya çabalıyorlar.

DİP NOTLAR :

(1) İlk çarpışma, Concord kenti civarındaki Lexington kasabası yakınında, iki Britanya alayı ile sömürgelilerden ve partizanlardan oluşan yerel milis arasında oldu ve Britanyalıların bozguna uğramasıyla sonuçlandı (derginin notu).

(2) Savaş 1775'den 1783'e kadar sürdü ve Büyük Britanya'nın ABD'nin bağımsızlığını tanıdığı bir antlaşmanın imzalanmasıyla sona erdi. Bu, bir kurtuluş savaşıydı. Amerikan burjuva demokratik devriminin zafere ulaşmasıyla sonuçlandı (derginin notu).

(3) K. Marx ve F. Engels, **Eserler** (rusça baskısı), c. 16, s. 17.

(4) a.g.e. s. 18.

(5) Lenin, **Bütün Eserleri**, c. 33, s. 45 ve 46.

(6) W.Z. Foster, **Amerika'nın Siyasal Tarii Denemesi** (rusça baskısı), s. 170.

amerikan devriminin sınıfsal niteliği(*)

Herbert APTHEKER

Türkçesi : Metin DÜZ

Halihazırda, Amerikan devrimiyle ilgili, görünüşte biribirlerine zıt iki görüş, Birleşik Amerika'daki kitle bildirişim araçlarında, akademik çevrelerde ve yayım dünyasında geniş ölçüde yaygın durumdadırlar.

«Amerikan devriminin kızları» nın([1]) görüşüne dayanan birinci anlayış, bu devrimin tek tikelliğinin (particularité), gerçekte bir devrim olmadığı olduğunu, bu bir devrim olara alınsa bile bunun tutucu bir devrim olduğunu kabul etmektedir. Burjuva tarihçisi Boorstin ve daha pek çok başka yazar, yapıtlarında bu görüşü ustalıkla savunmaktdırlar. Bu anlayış resmi bildirilere de girmekte, Birleşik Amerikanın ikiyüzüncü kuruluş yıldönümünü kutlama törenlerini hazırlamakla görevli hükümet komisyonunun çalışmalarındaki zihniyeti belirlemektedir.

Diğer görüş ise, Amerikan devriminin gerek anlayış gerekse gerçekleştirilme bakımından mükemmel olduğunu, olduğunu, insanlığın başarılarının tümünün en iyi kısımlarını dile getirdiğini ve bu devrimden elde edilen deneyimlerin pekalâ günümüzde de uygulanabileceğini savunur. Bu görüş, çağdaş toplumun ve Birleşik Amerikaya egemen olan politikanın atalarını belirttiği ölçüde ilericidir. Ama, 18. yüzyılda cereyan etmiş olan bu olayı bütün zamanlar için ideal bir model yapmağa çalışarak, tarihi tahrif etmekte ve toplumsal ilişkilerin değişmezliği konusunu haklı çıkartmağa yeltenmektedir; zira bu görüş, özellikle, burjuvazi ve o dönemdeki köle sahipleri gibi üretim araçlarını ellerinde bulunduran sınıfların Amerikan devriminde oynadıkları rolü olduğundan başka göstermektedir. Devrime bu şekilde bakılması, sınıfların farklılaşmasının ve sınıflararası mücadelelerin 18. yüzyıl Amerika'sında oynadıkları rolü olduğundan küçük gösterir, hatta köle emeğini, kızılderili nüfusun kitle halinde öldürülmesini ve bu büyük suçları haklı çıkarmağa çalışmak için kullanılan tiksinç ırkçılığı bilmezlikten gelir.

Amerikan devrimine bu çarpıtılmış görüş açısından, eleştiri zihniyetinden yoksun bir şekilde bakan en azılı tutucular ve gericiler, günümüzde devrimci dünya görüşünün, fiiliyatta anti-amerikan olduğunu ve hakiki Amerikalılara yabancı kaldığını iddia etmektedirler.

Yakında ölen N. Butler gibi gericiler bu görüşlerin en tipik örneklerine sahiptiler. Kolombiya üniversitesinin eski başkanı olan N. Butler, 18. yüzyıldaki devrimin mükemmel bir toplum yarattığını, yada en azından öyle bir toplumun örneğini verdiğini öne sürüyordu. Hatta, söylediklerine bakılırsa, adı geçen dev-

---

(*) Bu yazı, Amerikan Marksist Araştırmalar Enstitüsü yöneticisi, H. Aptheker'in, **La Nouvelle Revue International** dergisinin 1975 /7 sayısında yayınlanan yazısının çevirisidir.

rim, böyle bir rejimde ortaya çıkabilecek yetersizliklerin de üstesinden gelinmesini sağlayacak bir yöntem yaratmıştı. Bu sebepten ötürü, hem bu cennette yaşayıp hem de devrimci fikirlerle beslenmekten vazgeçmeyenler, ya delidirler yada herhangi bir yabancı düşman devletin ajanı!

Günümüzde Birleşik Amerika'da, özellikle goşistlerin ve siyasal çocukluk hastalığının diğer kurbanlarının arasında dolaşıyor. Bu görüş, devrimi saçma bir aldatmaca, anlamsız, iki yüzlü ve demagojik bir şey gibi alıp, kısa yoldan ve kesinlikle reddediyor. Bu görüş şüphesiz ki bu kişilerin dar görüşlülüğünün ve düşünce yoksunluğunun bir kanıtıdır. Gerçekten de, aşırı solun görüşleriyle ilgili herşey gibi, böylesi konumlar da, yönetici sınıfın devrim konusu etrafında patırtılı bir reklâm yürütmesine ve devrimin «kutlanması»nı elde kalmış malları satmak için bir bahane olarak kullanmasına yardım etmeyi amaçlamaktadır.

Birleşik Amerika'nın kurulmasına yol açan devrim, üç ana faktör arasındaki karşılıklı etkileşimin ürünü olmuştur. Bunlardan birincisi, sömürgeci iktidar ile sömürgeliler (kolonlar) arasındaki çelişiklerdir. İkincisi, sınıfsal farklılaşmaları dile getiren, sömürgelerin bünyesindeki çelişkilerdir; zaten bu çelişkilerin siyasal alanda her patlayıcı bir durum meydana getirişlerinde Büyük Britanya iktidarından halk güçlerine karşı **statüko**'yu korumak için yararlanılmıştır. Üçüncü faktör, kuşaktan kuşağa daha hissedilir bir duruma gelen, Amerikalı ile İngiliz arasındaki farktır, yani yeni bir ulusun ve dolayısıyla özgün bir ulusal bilincin oluşmasıdır.

Bu faktörler arasındaki diyalektik karşılıklı bağımlılık, her bir faktör üzerinde etkisini göstermiş ve onları yoğunlaştırmıştır. İki iki faktör üçüncüsünün oluşumuna katkıda bulunurken, üçüncü faktör de ilk ikisinin biçimlenmesine yardım etmiştir.

Devrimin (Amerikan devriminin, ç.n.) özgüllüğü, Lenin'in, niçin onun «o pek nadir rastlanan, gerçekten devrimci, kurtuluş devrimlerinden birisi»(2) olduğunu söylediğini açıklığa kavuşturur.

Amerikan devrimi, yakın çağlar tarihine bir başarı olarak geçen, sömürgeci hakimiyetine karşı ilk başkaldırmadır. Bu devrim, halkın silahlı mücadelesinin, zamanın kara ve denizdeki en büyük askersel gücüne karşı utkusu olmuştur. Bu devrim, ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkını, gerek teoride gerekse pratikte doğrulamış, bütün insanların eşit haklara —Bağımsızlık Bildirgesinde saptanan haklara— sahip olduklarını herkese ilan etmiştir.

Şüphesiz ki, bu belgeyi kaleme alanlar kadınları değil, sadece erkekleri hesaba katıyorlardı; üstelik de hesaba katılanlar, ücret karşılığı hizmet görenler, köleler yada renkli derili kişiler değil, refah içindeki beyazlardı. Ama, Bildirgedeki fikirler, son derece sınırlı nitelikte olmalarına rağmen, zamanın dünya koşullarında, ileri doğru atılmış hatırı sayılır bir adım meydana getiriyorlardı. Üstelik de, bildirgedeki terimlerin genişliğinden ötürü, içerisinde yer alan anlayış, başka zamanlarda ve başka sosyal koşullarda, daha derinlemesine, insanların ihtiyaçlarında, düşüncelerinde, arzularında ve yeteneklerinde eşit haklara sahip olmalarının vazgeçilmezliği yüce fikrini de içeren bir şekilde yorumlanmıştır.

Devrim ve devrimin getirdiği hükümet mekanizması, halkın egemenliği anlayışını öne sürdü. Daha önce de belirttiğimiz gibi, Bildirge'yi kaleme alanlar, «insanlar» kavramı ile sadece beyaz derili ve zen-

gin erkekleri kastediyorlardı Bununla birlikte, daha o zamanlar, pek çok kişi halk egemenliği kavramını tamamen değişik bir şekilde yorumluyordu. Hatta, halk egemenliği fikri bile yepyeni birşeydi, zira eskiden, Egemenlik Hükümdar'a özgü bir nitelikti. (ne kadar önemli ve büyük olduklarını göstermek saygı uyandırmak için, bu kelimeler büyük harflerle yazılırlardı). Bu anlamda «halk egemenliği» teriminin kendisi, dilde bir yenilikti, yada böyle olduğu kabul edilmezse birbiriyle çelişen kavramlardan oluşan bir bileşimdi. Bu ilkenin bütün alanlarda eksiksiz uygulanması, 18. yüzyıldan bu yana tarihin esas sorunu olarak varlığını sürdürmektedir.

Amerikan devriminin temelinde, devletin hedefinin yurttaşlarına (burada uyruk değil de yurttaş denilmesine dikkati çekeriz) «yaşama, özgürlük ve mutluluğu isteme» hakkını sağlamak olması gerektiğini belirten siyasal teori yer alıyordu.

Bu son cümle, John Locke([3])'un, devletin «dirimi, özgülüğü ve mülkiyeti» savunması gerektiğini belirten sözüne oranla çok anlamlı bir değişikliği dile getirmektedir. Şüphesiz ki Amerikan devriminin «babaları» da, özel mülkiyetin korunmasını devletin görevi olarak görüyorlardı; bu onlar için zaten bir postülat idi. Locke'un anlayışının, devlete 17. yüzyıldaki devrimin taraftarlarının ilân ettiklerinden daha geniş ve daha insancıl hedefler gösterilmesini mümkün ve hatta istenir kılacak şekilde değiştirilmiş olması önemle kaydedilecek bir husustur.

Amerikalı devrimciler, ancak yukarıda belirtilen görevleri yerine getirebilecek bir devletin devlet olarak kabul edilebileceği, böyle olmayan bir devletin yozlaşarak tiranlık haline geleceği gerçeğini ısrarla belirtiyorlardı. Devrimciler, bu durumda, böylesi bir devleti hakiki görevlerini yerine getirebilecek şekilde değiştirmenin, tiranlığın kurbanı olan ülke halkı için sadece bir hak değil aynı zamanda bir ödev olduğunu belirtiyorlar ve pratikte de bu şekilde davranıyorlardı. Eğer böylesi dönüşümler devrimsiz gerçekleştirilemiyorsa, devrim yapmak ülkede yaşayanların hakkı ve ödevidir.

Amerika'daki devrimin taraftarları, monarşinin ve babadan oğula geçen soyluluğun halk egemenliğiyle ve devletin insanların mutluluk arzularını savunma göreviyle bağdaşmadığı ve insanların eşitliği fikrine ters düştüğü sonucuna vardılar. Bu sebepten ötürü, baş kaldıran bütün sömürgelerde ve merkezi idarede, cumhuriyetçi bir hükümet biçimi kurdular; eski devlet makinesini «kırdılar» ve yerine başkasını, yepyenisini koydular.

Amerikan devriminin amaçladığı iki esas yapımın anayasada yer almış olmasına özellikle dikkat etmek gerekir. Bu iki esas yapım, Britanya İmparatorluğuna karşı bağımsızlık ile cumhuriyetçi hükümet biçimidir. Bu iki esasın anayasada yer alması, Amerika Birleşik Devletlerini bağımsızlığından yoksun bırakma girişimlerinin de, ülkedeki cumhuriyetçi rejimi yıkma girişimlerinin de, aynı ölçüde, bir büyük ihanet olarak görüldüğü anlamına gelmekteydi. Amerikan devrimi, silahlı mücadeleden muzaffer çıktı, ama daha sonra, ulaştığı başlıca kazanımlar bütün bir kuşak boyunca tehdit altında kaldılar.

Oysa devrimler bir kez zafere ulaştıktan sonra, bağımsızlık ve cumhuriyetten de oluşsa, bağımsızlık ve sosyalizmden de oluşsa temellerine zarar verilmesini kabul etmezler. Birleşik Amerika anayasası bütün devletlerde cumhuriyetçi hükümet biçimini güvence altına alır ve böylece aynı zamanda, monarşik bir rejim kurma «özgürlüğü»nün bulunamıyacağını da belirtmiş olur.

Sömürge devletinin yapılarının «yıkılması», daha ayrıntılı olarak incelenmesi gereken bir sorundur.

1760 yıllarından itibaren, devrim süreci geliştikçe, haberleşme komiteleri, «Özgürlüğün Oğulları (yada Kızları)», «Neptün'ün oğulları» (kentlerdeki devrimci harekette önemli bir rol oynamış olan deniz ulaşımı personeli), vb.. gibi, yasaların onaylamadığı ve hatta bazen yasa dışı olan örgütlerin ortaya çıktığı görüldü.

Bu örgütlerin hepsi bir haberleşme, propaganda ve özellikle de örgütlenme şebekesi vazifesi gördüler. Giderek, gerek biçim gerekse içerik bakımından yeni olan bir yönetici kuruluşa —Kongreye—, daha sonra da Kıta Kongresi'ne dönüştüler(4). Bu meclislere atanma usullerinin basitliği, tesadüfi birşey değildir; bu meclislerin somut eylemlerde bulundukları ve demokratik nitelikte olduklarını ifade eder. Bu meclisin liderine sadece «başkan» deniliyordu, oysa devrim hareketindeki bazı sağcı unsurlar «Zatı Şerefleri» veya «Majesteleri» gibi daha tumturaklı unvanlar kullanmasını önermişlerdi.

Zamanın en büyük kenti olan Filadelfiya'da yapılmakta olan Kongre toplantılarının yeri de tartışma konusu oluyordu. Devrim hareketindeki tutucu kanat, Kongre'nin, o zamana kadar kralın memurlarının konut olarak kullanmış oldukları, sömürge devletine ait binalarda toplanmasında ısrar ediyordu. Ama bu öneri, devrim hareketinin en radikal kanadının desteğine sahip bulunan dülgerlerin diretmeleri sonucunda reddedildi. Kongre, dülgerlerin atölyesindeki salonda toplandı (o zamandan beri bu salonun adı büyük harfle yazılır). Günümüzde, pekçok Amerikalı bu salonun bir zamanlar şehirdeki dülgerlerin (bunun yanı sıra makinistlerin ve öteki zanaatkarların da) toplanma yeri olduğunu bilmemektedir.

Halk egemenliği fikri güç kazandı; zira devrim, nüfusun çoğunluğunun iradesini dile getiriyor, nüfusun çoğunluğunun gücünü gösteriyordu. Kesin veriler bulunmamasına rağmen, herşey, nüfusun en az % 70'inin devrim mücadelesini aktif ve bilinçli bir şekilde desteklediğini kanıtlamaktadır. O zamanlar, siyasal bakımdan etkin çevrelerin büyük kısmı, «sıradan kişilerden» oluşuyordu; boykotları düzenleyenler, ülkeyi kralın memurlarının elinden kurtaranlar, devrimin silahlı kuvvetlerini meydana getirenler de, bu sıradan kişilerden başkası değildi.

Hatırı sayılır güçte bir partizan hareketi, tarihte ilk defa olarak Amerikan devrimi sırasında gelişmiştir; bu hareket, liderleri olan F. Marion'un T. Sumter ve diğerlerinin şanlı isimlerinden ayrı ayrı tutulamaz. Devrimci güçler, yurtsever bir halk savaşında doğal olarak kullanılan partizanca mücadele yöntemlerini geniş ölçüde kullandılar. Washington ve Greene'in(5) orduları, düşmanla bir askeri çatışmaya düşmemek için vuruyorlar ve hızla geri çekiliyorlardı.

Bu iki komutanın birlikleri, bazen, Trenton örnağindeki gibi, buzlu suları geçerek, veya Stony Point'teki gibi, dağlara tırmanarak «imkansız» olanı gerçekleştiriyorlardı. Cumhuriyetçi ordu, sömürgelilerin Kızılderililerden aldıkları askeri yöntemlerden yararlanıyor, ağaç gövdelerinin ve kayalıkların arkasına gizlenme sanatını uyguluyordu; erlerin ve subayların kişisel inisiyatifleri iyice teşvik ediliyordu. Savaştan onlarca yıl sonra Britanyalı soylular, Amerikalıları, tavırları bir insana yakışmayan «kalleş düşmanlar» olarak nitelemeğe devam ediyorlardı; çünkü Amerikalılar, Avrupalı hükümdarların ordularının kurallarına uygun bir şekilde döğüşmemişlerdi.

Britanyalılar kıyı şeridi üzerindeki baş kaldırmış sömürgelerin başlıca önemli kentlerinin hepsini ellerine geçirmişlerdi ve o zamanlar Britanya filosuna karşı koyabilecek

bir güç yoktu. New York, Filadelfiya ve Charleston düştü. Britanya birliklerinin, ülkenin içerisine doğru ilerlemesi hem gittikçe artan ikmal güçlükleri, hem de nüfusun büyük ve etkin nefreti tarafından köstekleniyordu.

Britanya birlikleri en önemli askersel başarılarını, ülkenin güneyinde kazandılar ve buradaki toprakların büyük bir kısmını ele geçirmeyi başardılar. Bu bölgelerde nüfusun yaklaşık olarak % 35'i derhal özgürlüklerini isteyen kölelerden oluşuyordu. Ama devrimin yöneticileri köleliği kaldırmayı reddettiler; bunun üzerine köleler, kendi geleceklerine sahip çıktılar. Devrim ordusuna katılmanın özgürlüğü sağladığı durumlarda, köleler er oluyorlardı (devrim ordusunun saflarındaki böyle gönüllülerin sayısı 5000'den aşağı değil). Çoğu zaman köleler, güneydeki plantasyonlardan köleliğin bulunmadığı başka bölgelere kaçıyorlardı (1775 ile 1783 arasında 100.000 kaçak)

Bu koşullarda, cephedeki ordunun komutanlığı, Londra'ya, köleliğin kalkmasından yana olduğunu ilan etmesini tavsiye etti, bu durumda devrimin güneyde bir ay içersinde ezileceğini belirtti. Londra bu öneriyi reddetti, çünkü, bir yandan en zengin köleciler arasında pek çok «tory» (Amerikan Devrimi sırasında Büyük Britanya ile işbirliği yapanlara verilen ad, ç.n.) vardı; öte yandan da İngiliz Batı Hindistanı'nda (Bahama adalarını ve Karayib denizindeki başka adaları içeren İngiliz sömürgesi, ç.n.) 750.000 civarında köle bulunuyordu, buradaki kölelerin kurtuluşu için bir hareket patladığı takdirde karşı koymak epeyce güç olurdu.

Sömürge topraklarında yaşayan 300.000 Kızılderili de benzeri bir durumdaydı. Kızılderili kabilelerinin bölünmüş olmasından, birleşme yeteneksizliklerinden yararlanan Amerikalılar ve Britanyalılar, bazı kızılderili tabakalarının desteğini sağlamayı, diğerlerini ise zararsız hale getirmeyi becerdiler. Böylece, yerli nüfusun bir kısmı bir tarafı, diğer kısmı ile öteki tarafı tuttu; bazıları ise mücadeleye katılmadılar bile. Her halükârda, birlik olmadan ortak bir stratejinin başarıya ulaşmasını sağlamak, olanaksızdı. Devletin yerli nüfusa olan düşmanlığı, devrimden sonra Kızılderili kabilelerinin felaketlere uğramalarına yol açtı.

Bu iki örnek, genç ve tarihsel bakımdan ilerici nitelikte olmasına rağmen, 18. yüzyıl burjuvazisinin burjuva demokratik amaçlarının son derece kısıtlı nitelikte olduğunu, gayet iyi gözler önüne sermektedir.

Uluslararası alanda devrimin etkisi, geçmişte görülmemiş kadar büyük oldu. Sömürgelerdeki protesto hareketi, 1760'lardan, yani devrimin ilk aşamalarından itibaren, Büyük Britanya'daki **statüko**'ya karşı yürütülen genel hareketin bir parçası oldu. Bu sebepten ötürü, sömürgelerde yaşayanlar, Britanyalılarla eşit haklara sahip olmak için eylemlere giriştiklerinde, kral onların taleplerini reddetti. Bunun tek nedeni onların İngiliz değil de sömürgeli olmaları değil, aynı zamanda, kralın kendisinin de söylediği gibi, gibi, «Boston'un ayak takımına boyun eğildiği takdirde, Londra'nınkinin de kontrol altında tutulamayacağı» idi.

Üstelik de, pek doğal bir şekilde, Büyük Britanya'daki yönetici sınıfın çıkarına olan ticaret politikasına son verilmesi istekleri, sadece sömürgelerdeki tüccarlardan ve tarım işletmecilerinden değil, aynı zamanda denizcilerden ve işçilerden, hizmet görenlerden ve hatta kölelerden geliyordu. Bu tabakaları da hoşnutsuz kılan pek çok sebep vardı. Bu tabakaların hoşnutsuzluğu, askerlerin

evlerinde ve civarlarında konaklamalarına, Britanyalı askerlerin sömürgelerde yaşayan işçilerden çok daha düşük ücretlerle işe alınmalarına, «sıradan» halkın zorla kralın ordusuna ve donanmasına alınmasına karşı çıkmalarında görülüyordu.

Bu halk kitlelerinin örgütlü direnişi, Amerikan Devriminin esas özelliği olmuştur. Öte yandan, halk kitlelerinin baskısına boyun eğmek, kralın iktidarı, soylular, Britanyalı yönetici çevreler ve onların sömürgelerdeki taraftarlarının çoğu için, «uygarlığın» ölmesi demekti.

Kanadalılar karşı-devrimci bir rol oynamayı reddettiler. Bu, savaşın sonucu açısından önemli oldu. Britanya tahtını, en iyi birliklerini Boston yerine Dublin'e yollamak zorunda bırakan İrlanda'daki devrimci olaylar da, kendi açılarından önemli oldular. Fransız devriminin arifesinde, Avrupa'da yaygınlaşan devrimci hareketin, daha o dönemde, Fransa'lı, Hollanda'lı, Polonya'lı, Almanya'lı, Danimarka'lı, İsveç'li ve Macaristan'lı gönüllüleri devrim davasına Amerika'da hizmet etmeleri için etkileyip teşvik ettiği belirtilmeden geçilemez. Öte yandan Amerikalı devrimcilerin diplomatik alanda elde ettikleri başarılar da, öncelikle Fransa ile Büyük Britanya, Büyük Britanya ile İspanya ve Hollanda ile Büyük Britanya arasındaki rekabet sayesinde olanak kazanmışlardır.

18. yüzyıldaki Amerikan devrimi, zamanın sömürgecilik zincirinin halkalarından birini koparmayı başarmıştır. Amerikan devrimi, monarşiye karşı fiilen bir zafer kazanmış ve halk egemenliği anlayışına dayanan, cumhuriyetçi bir hükûmet biçimi kurmuştur. Amerikan devrimi, «evlat ilkliği» hakkı, «freeholder»lerin ve «copyholder»lerin topraklarından alınan vergi(6) gibi son feodalizm kalıntılarına son vermiştir. Amerikan devrimi, borçtan ötürü hapse girmenin kaldırılmasına yardımcı olmuş ve sözleşmeli köleliği ortadan kaldırmıştır. Amerikan devrimi, kilise ile devleti birbirlerinden ayırmış, öğretim sistemini yaygınlaştırmış, kadınlara bazı haklar tanınmasına yardımcı olmuş, birkaç bin kölenin özgürlüğe kavuşmasını ve köleliğin Kuzeyde kaldırılmasını sağlamış, uluslarar arasındaki köle alışverişindeki yasaklamalara bazı ilerlemeler getirmiştir.

O zmanki devrimcilerden bazıları, daha fazlasını istiyorlardı. Özellikle kitle örgütleri, halka daha geniş siyasal haklar verilmesi için ve gerçek kılan, halk kitlelerinin yeni güvenceler getirilmesini, ekonomideki tekelci eğilimlerin etkisinin sınırlandırılmasını ve eğitim sisteminin geliştirilmesini talep ediyorlardı. Kadınlar ve bazı erkekler, kadınlara karşı takınılan insanlık dışı tavıra ve aralarındaki eşitsizliğe dikkati çekiyorlardı. Özgür siyah nüfus pek çok dilekçede köleliğe son tohum halindeyken yok edilmediği verilmesini talep ediyor, henüz takdirde, köleliğin, cumhuriyet geliştikçe habis bir ur gibi dal budak saracağı, gelecekte ulusun varlığını dahi tehdit edeceği konusunda uyarıda bulunuyordu.

18. yüzyıldaki devrimde hegemonya üretim araçlarını ellerinde bulunduran sınıflardaydı. Bu da, adı geçen sınıfların «demokrasi» ve «özgürlük» kavramlarını, «atılım» dönemlerinde bile niçin bu kadar dar bir açıdan yorumladıklarını göstermektedir. Bu dar görüşlülük ve sınırlılık, kapitalizmle aynı zamanda doğan ırkçılığın, gerek kapitalizm gerekse kölecilik tarafından pekiştirilen, erkeğin kadına üstünlüğünün teori ve pratiğinin kökünü meydana getirirler. Mülk sahibi sınıflar, her şeyden önce, toplumdaki seçkin durumlarını korumak için çaba sarfediyorlardı. İşte bu sebeptendir ki,

Federalist Parti lideri Alexander Hamilton şu şekilde uyarıda bulunuyordu: «Halk, efendim, halk büyük bir hayvandır»; John Adams(7) «zengin», «yetenekli» ve «soylu» sözcüklerini eş anlamda kullanmak hevesindeydi. Birleşik Amerika'nın ilk baş yargıcı olan John Jay ise, «Ülkeyi ona sahip olanlar yönetmelidir» vecizesini bir aksiyom olarak öne sürüyordu; Thomas Jefferson bile kent nüfusunu, «domuz sürüsü» olarak niteledi. Gerek bu kişiler gerekse temsil ettikleri sınıflar için, özgürlük demek, sınırlama bulunmaması demekten ibaretti ve özgürlük, hiç de ekonomik bir sorun olarak değil, sadece siyasal bir sorun olarak görülüyordu. İşlerinin tıkırında gitmesini sağlayan ekonomik sistem, çıkarları çerçevesi içerisinde, «özgürlük» anlamına geliyordu. Kendilerine uygun bir hükümetin görevinin, bir yandan tiranlığın (yani monarşinin), bir yandan da, halk kitlelerinin kendi kendisini yönetmesi anlamına kullandıkları «anarşi» ve «kaos»un üstesinden gelmek olduğu kanısındaydılar.

Oysa, 18. yüzyılda bile, devrimin zafere ulaşmasını sağlayan ve devriminin yarattığı herşeyi mümkün ve gerçek kılan, halk kitlelerinin eylemlerinden ve gücünden başka birşey değildi. Devrimci cumhuriyetçilerin zaferini belirleyen bu başarılar, 1781 yılında Washington'a teslim anlaşmasını imzalamak için York-Town'a gelen lord Cornwallis'in beraberindeki İngiliz orkestrasının tören sırasında, «Dünya tersine döndü» havasını çalmasına sebep oluyordu.

İngilizler böyle yaparak, isyan etmiş bir halka teslim olmanın, bir hükümdarın paralı askerlerinin bir diğerininkileri yenmeleri şerefine yüzyıllardır uygulanagelen törene hiç de benzemediğine dikkati çekmek istiyorlardı.

Çok daha yüksek bir demokrasi biçimi olan sosyalizm için verilen devrimci mücadeleyi yöneten Lenin, Amerikan halkının dünyaya «feodal köleliğe karşı bir devrimci savaş örneği»(8) verdiğini belirtmişti.

«Amerikan işçilerine mektup» unda Lenin, bu devrimci savaştaki en ilerici, en ileri şeylerin hepsinin, 18. yüzyıldaki sınıf kardeşlerinin beyinlerinin, tecrübelerinin, ter ve kanının ürünü olduğunu yazıyordu. Bugün de, yeryüzündeki ve Birleşik Amerika siyasal hayatındaki en iyi şeyler, her renk ve milliyetten kadın ve erkek işçilerin örgütlü gücünde ve bilincinde toplanmış bulunuyor.

Biz Birleşik Amerika'dakiler için, devrimin insanlık tarihinde, sömürge boyunduruğundan ve yabancı bir ulusun boyunduruğundan ve yabancı bir ulusun boyunduruğundan kurtulma yolunda, ırkçılığa ve «seçkinciliğin» (elitizm) her türüne karşı zafere doğru, işçi sınıfının kurtuluşu yolunda çok önemli bir dönüm noktası olmuş olması, onun ikiyüzüncü yıldönümünün kutlanmasına derin bir anlam kazandırmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nin doğuşunu ilan eden Bağımsızlık Bildirgesindeki ileri fikirler de dahil olmak üzere, devrimci mücadelesinin «tamamlayıcı bir ürünü olan»(9) burjuva demokratik devriminin hedeflerini başarıya ulaştırmakla kalmayıp, bütün emekçilerin, tüm insanlığın gerçek kurtuluşunu da güvence altına alan, proletaryadan başkası değildir.

DİP NOTLAR :

(1) Gerici bir kadın örgütü (derginin notu).
(2) Lenin, **Eserleri**, c. 28, s.57.
(3) John Locke (1632-1704) : İngiliz filozofu, aydınlatıcısı ve siyasal düşünürü; K. Marx, onun, burjuva toplumundaki hukuk anlayışının feodal toplum karşısındaki klasik sözcüsü olduğunu söyler (derginin notu).
(4) Kıta Kongresi tek meclisten oluşuyordu; varlığını, 1789 yılına kadar, devrim ve Konfederasyon dönemlerinde sürdürmüştür.
(5) George Washington, 1775'den 1783'e kadar süren Kuzey Amerika Kurtuluş savaşında, ordu başkomutanı ve Birleşik Amerika'nın ilk Cumhurbaşkanı idi. Nathaniel Greene ise, general idi ve Washington'un yardımcılığını yapıyordu (derginin notu).
(6) Copyhold: İngiltere'de, Orta Çağ'da ve Yeni Çağ'ın başlarında köylülükte görülen, başlıca feodal toprak mülkiyeti biçimi. Freehold: babadan oğula geçen, feodal, serbest toprak mülkiyeti; Copyhold'un aksine, freehold kralın mahkemelerinin teminatına sahipti ve serbestçe el değiştirebilirdi. Evlat İlkliği: en büyük erkek evladın mirasta bazı ayrıcalıklardan yararlanma hakkı (derginin notu).
(7) Federalisttir, 1797 ilâ 1801 arasında Birleşik Amerika Cumhurbaşkanlığı yapmıştır (derginin notu).
(8) Lenin: **Eserleri**, c. 28, s. 58.
(9) **A.g.e.**, c. 33, s. 46.

ABD'deki ekonomik çelişkiler(*)

Victor PERLE
Türkçesi : Metin DÜZ

ABD, bir ekonomik bunalımlar karmaşasının mengenesinden çırpınıp duruyor. Bu karmaşa, aşırıüretim bunalımından, enflasyon bunalımından ve Amerikan emperyalizminin yeryüzündeki mevzilerini tartışma konusu yapan bunalımdan oluşuyor.

İçinde bulunulan fazla üretim bunalımı, 1930'lardaki «büyük çöküntü»den bu yana, ABD'de görülen en büyük bunalımdır. Bu her iki bunalım da yeni olaylardır. Günümüze kadar, ABD yönetici sınıfı, kitlelerin yaşam düzeyini aniden düşürmek, servet ile sefalet, birkaç kişinin göz alıcı lüksüyle on milyonlarca insanın ızdırapları arasındaki çukuru daha da derinleştirmek suretiyle, bu bunalımlar karmaşasının bütün yükünü işçi sınıfının, zencilerin ve nüfusun diğer ezilen katmanların üzerine yıkmayı becermişti. Ama emekçilerin örgütlü direnişi büyüyor. Bunalımdan doğan sorunların etrafındaki sosyal mücadele, Amerikan siyasal yaşamının başlıca faktörlerinden birisi olma yolundadır.

ABD'deki ekonomik bunalımlar, kapitalizmin genel bunalımının derinleşmesinin yeni bir aşamasında meydana gelmekte ve bu genel bunalımın bir parçasını meydana getirmektedirler. İçinde bulunulan aşamanın ayırdedici niteliklerinden birisi de, gelişmekte olan ülkelerin, giderek, kendi doğal zenginliklerinin denetimini ele geçirmeleri ve onlara el koymaları, kendi topraklarından çıkan ham maddelere dünya piyasasında hakkaniyetli bir fiyat sağlamaya kararlı bulunmaları olgusudur. Böylece, çağdaş emperyalizmin yeni-sömürgeci yapısının temelleri, gelişme yolundaki ülkelerdeki petrol, boksit, demir cevheri ve öteki ham madde yataklarını işleten, ABD denetimindeki çok uluslu şirketlerin hakimiyeti sarsılmış olmaktadır.

Fazla-üretim bunalımının 1974 yılında birden harlanması, ABD kapitalizminin bir önceki 1970-1971 bunalımının temelinde yatan ve giderek daha da keskinleşen çelişkileri çözümleme girişimlerinin başarısızlığa uğramasından sonra meydana gelmiştir. 1973 ekimindeki Yakın-Doğu savaşı, daha sonra da yabancı petrol şirketlerinin millileştirilmesi ve petrol fiyatlarının ardarda artırılması —ki bunda başlıca rolü tekellerin manevraları oynamıştır— ABD'deki devresel bunalımın gidişini daha da karmaşıklaştırmış ama mahiyetini değiştirmemiştir. Aşağıda, fazla-üretim bunalımını ve enflasyonun ilerleyişini gözler önüne seren bazı sayılar bulacaksınız (bu sayılar 1974 aralık ayının sonuna kadardırlar. Perakende satış fiyatlarının dışındaki bütün göstergeler, mevsimlik fiyat değişiklikleri göz önünde tutularak hazırlanmıştır).

(*) Bu yazı, Amerikalı iktisatçı V. Perle'nin, **La Nouvelle Revue International** dergisinin 1975/4 sayısında yayınlanan yazısının çevirisidir.

EKONOMİK GÖSTERGELER	1973 aralığındaki en yüksek düzey	1974 aralığı	% olarak değişiklik
Gayrı safi milli hasıla (milyar dolar olarak. 1958 kuru ile)	845,7 (son üç ay)	803,7 (son üç ay)	— 5
Mamûl madde üretimi (1967=100)	127,5	118,2	— 7,3
Yapımına başlanılan özel konut sayısı (bin olarak)	2 540 (şubat 1972)	868	— 65,8
3 nüfusa bakan ve bir tarım alanında çalışmayan işçinin, vergiler ve çeşitli kesintiler çıkartıldıktan sonra eline geçen haftalık ücret (dolar olarak. 1967 kuruna göre) ...	97,50 (1972 ekimi)	89,16	— 8,6
İşsiz sayısı (bin kişi olarak)	4 364	6 535	+ 49,7
Perakende fiyat göstergesi (1967=100)	138,5	155,4	+ 12,2

Yararlanılan kaynaklar : **Surveyof Current Business**'in aralık 1974 ve **Business Statistics**'in 1973 sayısı(İki yıllık yayım — ABD Ticaret Bakanlığı). **Presse release of U.S. Commerce and Labour Departments and Board of Governors of Federal Reserve System.**

1974 yılının çok büyük bir kısmı boyunca, üretimdeki düşüş anlamsızdı ve düzensiz bir şekildeydi. Fazla-üretim bunalımının en derin evresi yılın son üç ayında ortaya çıktı ve çok şiddetli bir gerilemeyi ve işsizliğin çok yüksek derecede artmasını da beraberinde getirdi. Bu derin evre bu yıl da sürüyor. Nitekim, First National City Bank'ın **Monthly Economic Letter**'inde, «1974 olaylarının, sürekli bir ekonomik gerilemeyi» alınan hiçbir tedbirin önleyemeyeceği kadar «çok ve iyi programladığını» okumaktayız.

İçinde bulunulan fazla-üretim bunalımı, yepyeni ayırdedici özellikleri taşımaktadır.

İlk olarak, bir yandan üretim düşerken, bir yandan da enflasyon sadece sürmekle kalmamakta, giderek hızını daha da artırmaktadır. 1974 yılında, perakende fiyatlar 1973'deki artış oranını (% 8,8) önemli ölçüde aşarak, % 12,2'lik bir yükselme göstermişlerdir. Bu da, satılmamış mal stokları halinde verimsizleşmiş sermayelerin değerinin düşürülmesi sürecini yavaşlatıp bozmaktadır; oysa bu süreç ekonominin normal devresel bir yeni atılım kazanmasının zorunlu koşuludur.

İkinci olarak, ikinci dünya savaşını izleyen geçmiş bunalımların aksine, şimdiki bunalım, sanayileşmiş kapitalist ülkelerin tümüne aynı anda yayılmıştır. Daha önceleri, bazı ülkeler bunalım içersindeyken diğerleri refah evresinde bulunurlardı. İçinde bulunulan bunalım, başlıca kapitalist devletlerde ortaya çıkmakla kalmamış, 1974'ün son üç ayında her yerde en sivri noktasına ulaşmıştır. Sermayenin son derece uluslararasılaşması, on milyarlarca doların bir ülkeden ötekine kitleler halinde ve hızla göçmesi, uluslararası ticari ilişkilerin önemi-

nin büyük ölçüde artması, kozmopolit hale gelmiş bir tekelci devlet kapitalizmindeki mali ve ekonomik kuruluşların üreyip çoğalması gibi olgular, kapitalist dünya ekonomisinin bütünü üzerinde son derece sıkıcı bir etki göstermeğe başlamaktadırlar.

Üçüncü olarak, OPEC üyesi ülkelerin kararlaştırdıkları eylem ve diğer gelişme yolundaki ülkelerin aldıkları kararlı tedbirler, mübadele fiyatlarını, bir fazla-üretim bunalımı içerisinde bulunan ABD ve diğer emperyalist merkezler için çok daha az elverişli duruma getirdi. Bu olay, ekonomik devrenin gidişini önemli ölçüde değişikliğe uğrattı; zira tekeller, yeni bir atılıma hazırlanırlarken, gelişme yolundaki ülkelerden gelmekte olan ham maddelerin fiyatlarının düşürülmesinden özellikle destek almayı alışkanlık haline getirmişlerdi.

Dördüncü olarak, ikinci dünya savaşından sonra geliştirilen, ekonominin devlet tarafından düzen altına alınmasına değgin keynesçi ve yeni-keynesçi yöntemler, artık güven vermez olmuşlardır. Geçtiğimiz son iki yıl için yaptıkları öngörülerin hepsinde baştan aşağı yanılmış olan burjuva iktisatçılarının, tamamen iflas ettikleri bugün artık tartışma götürmemektedir. Enflasyonla mücadele için istihdamın azaltılması gerektiğini söyleyen dar görüşlü ve edepsiz yöntem artık işlemez duruma gelmiştir. Geçmişte burjuvazi, emekçilerden, daha yüksek fiyatlarla daha yüksek bir işsizlik düzeyi arasında, «seçim yapmalarını» isteyebiliyordu. Şimdi ise, her ikisini birden, hem de çok daha yaygın ölçülerde, istiyor.

Öte yandan, daha önceki devresel bunalımları niteleyen olaylar da daha ciddi bir duruma gelmişlerdir. 1970-1971 bunalımında önemli bir rol oynayan mali çelişkilerin üstesinden gelinememiştir. Faiz oranları daha da artmıştır ve nakit para eksikliğinin şirketler için yarattığı güçlükler bir önceki bunalımdakinden daha ciddi bir durumdadırlar.

Varlığı milyarlarla okunan Franklin National Bank çökmüştür; Consolitade Edison gibi bir dev, veya Lockheed ve Pan American World Airways gibi pek tanınmış firmalar, iflas etmekten, hükümetin yaptığı para yardımları sayesinde kurtulabilmişlerdir. Daha ufak şirketlerin yaptıkları hileli iflaslar artmıştır, verilip de geri alınamayan kredilerin meydana getirdiği zarar, 1930' lardan beri görülmeyen oranlara varmıştır. New York'da gökdelenler yapmayı üstlenen şirketlerin batması yüzünden, yüz milyonlarca dolar yitirilmiştir. 1974 yılı sonunda, borsadaki hisse senetlerinin sürümü, yakın bir geçmişte ulaşılan en yüksek düzeye oranla, ortalama % 50 civarında düşüş göstermiştir.

ABD'nin dünya sanayisindeki ve ticaretindeki payı ve doların değeri aralıksız düşüyor. Doların yerine başka paraları hesap birimi olarak koyma eğilimi belirginleşiyor; altının fiyatı ve stratejik önemi daha da yükseliyor.

Kapitalist dünyayı sarsan bunalımlar karmaşasının, Ekonomik Yardımlaşma Konseyi (COMECON, ç.) üyesi ülkeler topluluğunu hiç de etkilemediğini, bu ülkelerin ekonomisinin, sosyalist planlama ve yardımlaşma sayesinde ilerlemeye devam ettiğini belirtmek gerekir. Kapitalist sistemin içersinde bulunduğu bunalım, ekonomik güçler oranında meydana gelmekte olan değişmenin sosyalizmin çıkarına hızlandırılmasına etkili bir şekilde katkıda bulunmuştur. SSCB'nin üretim hacmi ve Sovyet halkının yüksek yaşam düzeyi göz önünde tutulursa, bu ülkenin ABD'ye karşı yürüttüğü yarışmada kazandığı başarıların daha da vurucu olduğu görülür.

Ekonomik bunalımlar, her zaman, kitlelerin yaşam düzeyindeki

genel bir düşüşü ve hayat koşullarının bozulmasını da beraberlerinde getirmişlerdir. Ama, 1930'ların başlarındaki çöküntünün karanlık yılları dışında, ABD'de şimdiye kadar hiçbir zaman, işçilerin gerçek ücretlerinin bu son iki yıldaki kadar şiddetli bir düşüşe uğradığı görülmemişti. Bu düşüş % 9 oranında olmuştur. Tekeller, 1973-1974 kışı başında yapay bir benzin ve fuel-oil sıkıntısı, bir yıl sonra da bir şeker ve doğal gaz sıkıntısı yaratarak, enflasyonun gidişini daha da hızlandırmışlardır. Ve şimdi de Ford yönetimi, büyük petrol, kömür ve elektrik şirketlerine yeni on milyar dolar sunabilmek için, ülkenin enerji üretiminde kullanılan ürünleri temin etmesini etkileyen güçlükleri ve kısıtlamaları sürekli hale getirmeye niyetleniyor.

İçinde bulunulan bunalım, Amerikan işçilerini öteki sanayileşmiş kapitalist ülkelerdeki işçilerden daha sert bir şekilde etkiledi. Bu, belli başlı Amerikan sendikalarının yöneticilerinin boyun eğme politikasının ve işçi sınıfının siyasal bir kitle örgütü bulunmayışının sonucudur.

Görüldüğü gibi, Amerikalı işçilerin enflâsyonunun erittiği ücretlerin yükseltilmesi için mücadele etme ve işten çıkartmalara karşı koyma olanakları daha kısıtlıydı, dolayısıyla, işlerini yitirdiklerinde daha az tazminat aldılar. Ford yönetiminin işsizlik ödeneğini ve muhtaçlara yapılan yardımı kısıtlamasını önleyemediler. Hükümetin para, besin ve öteki yardımlarla ilgili programının kolu kanadı kırpıldı. Bu amaçla yapılacak harcamaların toplam tutarı azaltılmadı, azaltılan, ihtiyaçlardaki artış ve fiyatlardaki yükseliş göz önünde tutularak yapılacak olan yardımın gerçek değeri idi.

Böylece bunalım, on milyonlarca kişiye insafsız ıstıraplar getirdi. Açlık, sadece, tarımla uğraşan Güney gibi, süreğen kötü beslenmenin hüküm sürdüğü bölgelerde değil, kuzeydeki büyük kentlerde de yaygın bir olay halini aldı. Sık sık, % 50 veya daha fazla oranlarda zamma uğrayan elektrik parasını ödeyemeyen yüzbinlerce aile ışıksız kaldı. Çok sayıda aile fuel-oil'den yoksun bırakıldı ve pek çok fakir kişi, kelimenin gerçek anlamıyla soğuktan donarak yada soğuk almaktan ileri gelen hastalıklar sonucunda öldü.

İçinde bulunulan bunalım, siyah nüfusu insafsız bir şekilde etkiliyor. Daha bunalım patlak vermeden önce, eski başkan Nixon'un ırkçı politikası, patronları ve bankaları siyahlara uygulanan ekonomik ayırımı artırmaya teşvik etmişti. Siyah ailelerin beyaz ailelere oranla geliri, 1970 yılında % 61,3 iken 1973'de % 57,7'ye düştü(1). Ama siyah aileler daha kalabalık olduklarından ve siyahlar, satın aldıkları şeye çoğu zaman daha fazla para ödemek zorunda bulunduklarından, siyahların gerçek geliri, 1973 yılında, beyazlarınkinin yaklaşık olarak % 45'inden ibaretti.

Beyaz kargaşacıların Boston'lu siyah okul öğrencilerine karşı günlerce sürdürdükleri şiddet hareketlerini bastırmayı yada kınamayı reddeden Başkan Ford, Nixon'un ırkçı politikasını sürdürmek niyetinde olduğunu gösterdi. İş bulmada eşit olanaklara sahip olunmasıyla ilgili yasanın 1972 yılında onaylanmasından sonra, Yüksek Mahkemenin siyah işçileri ezen ayırıma son vermeğe davet eden kararları, fiiliyatta kağıt üzerinde kaldılar. Hatta bazı büyük sendikaların yöneticileri, ırkçı bir politikanın yürütülmesi için patronlarla aktif işbirliğine girdiler.

Bu koşullarda kapitalistler, kendilerine özgü böl ve yönet yöntemini siyah işçilere karşı sakınmadan uyguladılar; siyah işçiler, «işe en son alınıp ilk önce çıkarılanlar» oldular. Ve bu durumda, «kıdemlinin

ayrıcalığı»ndan, zaten geçmişte ayırımın kurbanı olmuş siyah işçilerin zararlarına bir şekilde yararlanmayı da unutmadılar. Ve eğer bir işletme, işçilerinin dörtte birine veya yarısına yol veriyorsa, bunun dörtte üçünü yada onda dokuzunu siyah işçilerin meydana getirdiğinden emin olabilirsiniz. Böylece, pek çok siyah topluluğu, bütünüyle, başlıca gelir kaynaklarından yoksun bırakıldılar.

1974 yılında işsizlik beyaz işçiler arasında % 2 artarken, siyah ve diğer renkli derili işçiler arasında % 4,2 arttı; böylece işsizlik oranı % 12'ye, yani beyaz işçiler arasındaki işsizlik oranının iki misline çıktı. Sadece siyahlar arasındaki işsizlik % 13,3'ü buldu. 1973 aralığından 1974 aralığına kadar, 16 ila 19 yaş arasındaki «siyah ve diğer» gençlik arasındaki işsizlik oranı % 28,7'den, % 37,8'e yükseldi(2). Enflâsyonun geçen yıl içerisinde hızlanması, tekellerin hakimiyetinin, yapay fiyat artışlarını önlemek için şimdiye kadar konmuş olan sınırlamaları işlemez hale getirecek kadar güçlendiğini göstermiştir.

Çiftçilerin ürünlerini satış fiyatıyla, tüketicilerin bu ürünleri satın almak için ödedikleri fiyat arasındaki fark, şimdiye kadar hiç bu kadar hızlı artmamıştı. Tüketim eşyası üreten tekeller, şimdiye kadar, hiç, bir yandan üretimi azaltıp işçileri sokağa atarken, bir yandan da fiyatları bu kadar umursamazlık ve edepsizlikle şişirmemişlerdi. Kamu hizmetlerindeki her türlü fiyat artışının, verecekleri izne bağlı bulunduğu federal makamlar, şimdiye kadar hiç bu kadar «anlayışlı» görünmemişlerdi. Bir yıl içerisinde, sanayide kullanılan ham maddelerin fiyatı % 17 oranında düşerken, imalat sanayiinde ve perakende ticarette şimdiye kadar eşi görülmemiş kârlar gerçekleştirilmiştir(3).

Böylece, geçmişte benzeri görülmemiş bir durum meydana gelmiştir: bir yandan üretim azalırken öte yandan da tekellerin kârları çoğalmıştır. Tekellerin kârları, gelir vergisi yükseltilmeden önce, % 28 oranında artarak, 1973'ün son üç ayında 122,7 milyar dolar iken, 1974' ün üçüncü üç ayında 157 milyar doları bulmuştur(4).

Bunalımın geçen yılın sonunda insafsız bir şekilde ağırlaşması, herşeye rağmen, tekellerin kârlarında belirli bir azalmaya yol açmıştır. Kârların çeşitli şirket ve faaliyet dalları arasında çok eşitsiz bir şekilde bölüşülmesi, artık-değerin gittikçe daha büyük bir kısmına bankalar tarafından faiz şeklinde el konması, kaçınılmaz bir biçimde, bu yıl bir iflaslar dalgasının meydana gelmesine, bazı işletmelerin diğerleri tarafından yutulmasına, fabrikaların ve mağazaların kapanmasın sebep oldu.

Kâr oranının düşmesini önlemek isteyen patronlar, emeği insafsız bir şekilde yoğunlaştırdılar; bu davranışları, genellikle işçilerden gelen hiçbir direnişle karşılaşmadı, çünkü işçiler işlerini yitirmekten korkuyorlardı ve sendikaları da onlara yeterince destek olmuyordu. Bu da yeni işten çıkarmalara ve işsizliğin artmasına yol açtı. Sadece 1975 ocağının ilk haftasında, ilk defa işsiz kalıp da bir ödenek almak için başvuranların sayısı rekor düzeye ulaştı: 970.000 kişi. Bu hızla gitseydi, ülkedeki ücretlilerin yarısından fazlası bir yıl içerisinde işsiz kalırdı. Belediye memurları arasında da işten çıkartmalar başladı.

Bu olayın genelleşmesi çok ciddi sonuçlara yol açabilir. Çünkü, emekçilerin sırtındaki vergi yükünü daha da ağırlaştırmakla birlikte, bürokrasi aygıtı, bir yandan da, kitlelerin satın alma güçlerinin ekonomik bunalımlar sırasında azalmasının etkilerini hafifleten bir çeşit «amortisör» vazifesi görüyordu.

Tekelci devlet kapitalizminin, bunalımın yarattığı olaylar karmaşa-

sıyla mücadele için uygulamaya koyduğu politika beklenmedik değişikliklere uğramakta ve yönetici sınıf bünyesinde, şu veya bu sorun üzerinde şiddetli anlaşmazlıklar çıkmasına yol açmaktadır. 1974 ekiminde Başkan Ford, federal sosyal yardım programlarının küçültülmesi, kredilerin kısıtlanması, vb., yoluyla «enflâsyona karşı mücadele»nin öncelik taşıyan bir görev olduğu kanısındaydı. Bir «gerilemenin» varlığını dahi kabul etmiyor ve dolayısıyla böyle bir gerilemeyi yavaşlatmak yada ortadan kaldırmak için tedbirler almayı da reddediyordu.

Ama, bunalım derin evresine girdikten sonra, «gerilemeye karşı mücadele» derhal ön plâna çıktı. Gerçekte ise mücadele, enflâsyona yada gerilemeye karşı değil, tekelci sermayenin çıkarlarını savunmak amacıyla, işçi sınıfına ve nüfusun ezilen tabakalarına karşı yürütülüyordu. Bu mücadele sırasında, bunalımın çeşitli belirtilerinin baskısıyla taktik değişiklikleri yapıldı.

Tekelci sermayenin üst çevrelerinde, durum konusunda ateşli tartışmalar yapıldıktan sonra, hükûmetin politikasının merkezinde bulunması gerekenin ne enflâsyon ne de fazla-üretim olmadığı görüldü. Hükümetin politikasının merkezinde yer alması gereken, emperyalistlerin sahtekârca «enerji bunalımı» diye göstermeye çalıştıkları, ABD emperyalizmin yeryüzündeki ekonomik mevzilerini sarsan bunalımdı, yeni-sömürgeciliğin bunalımıydı.

Başkan, Birliğin durumuyla ilgili yıllık mesajında en önemli yeri «enerji programı»na ayırdı. **New York Times**'a göre bu programda yer alan başlıca hükümler ve Ford'un onu onaylatmak için gösterdiği ısrarın ekonomiden ziyade dış politikayla ilgili düşüncelerle açıklanabileceği şüphe götürmez. Yine gazetenin yazdığına göre, Dışişleri Bakanının, gerek bu programın genel niteliği gerekse bazı somut yanları üzerinde belirleyici bir etkisi olmuştur.

Mali oligarşinin en gerici ve en saldırgan çevrelerinin isteklerini yerine getiren Ford yönetimi, ekonomik programını, başta Arap devletleri olmak üzere, petrol ihracatçısı ülkeleri karşısına alan bir politika ekseni etrafında oluşturdu. Bugün ABD, petrol çıkartan ülkelerin, bu petrolün işlenmesini ve dağıtımını denetleme isteklerine, bazı tüketici ülkelerin kendi petrol politikalarını özgürce saptama girişimlerine karşı çıkmaktadır. ABD emperyalizminin indinde bütün bunlar, petrol tekellerinin aşırı-kârlarına ve daha uzun vadede de çokuluslu şirketlerin deniz aşırı imparatorluğunun bütününün çıkarlarına (bu şirketler amerikan sermayesine bağımlıdırlar ve yıllık ciroları 300 milyar doları bulur) yönelik ciddi bir tehdittirler.

ABD emperyalizmi, petrol ihracatçısı ülkeleri karşısına alma politikasıyla, tehlikeli bir hasım olarak gördüğü ulusal kurtuluş hareketini bozguna uğratmak umudundadır. Arapları baş düşman olarak göstermekte, böylece İsrail'in sürdürdüğü fetih savaşlarının desteğini kazanmayı amaçlamaktadır. ABD'nin içerisinde ise, siyonist yanlısı güçlü tekelci sermaye çevreleri bu yönelimin en gözü dönmüş savunucularıdır. Bunların adamları, Ford yönetiminin kilit mevkilerini ellerinde tutmakta ve bu konuda ancak Rockefeller ailesinin çıkarlarını temsil edenlere ödün vermektedirler.

Bu politikanın savaştan yanalığı, ifadesini, Ford ve Kissinger'in hoyratça savurdukları, petrol üreten ülkeleri, ordularına istila ettirme tehdidinde ve Hint Okyanusuyla Basra körfezinde askersel üsler kurmak için geçmiştekinden çok daha ısrarla yürütülen çabalar da bulunmaktadır. Siyasal alanda da, petrol üreten ülkeler karşısında emperyalist devletlerin tek bir cephe meydana getirmeleri ve ABD emperyalizminin, yeni-sömürgeci saldırısı sonu-

cunda, düştüğü tecritten kurtarılması için defalarca tekrarlanan boş girişimler, bu stratejiyi dile getirmektedirler.

İktisadi politika da bir savaş perspektivine yöneliyor; 1976 yılı askersel bütçesindeki askersel kredilerin bu yılki askersel kredi miktarını 16 milyar dolar aşması öngörülüyor; bu, barış zamanı için rekor düzeyde bir artıştır. NATO ülkelerine ve bazı Yakın Doğu devletlerine silah satmak için dev bir kampanya açılmıştır.

«Bağımsızlık projesi» adını alan hükümet plânı, çabaların büyük kısmının petrol ithalatının giderek azaltılmasına ve ülkedeki enerji kaynaklarının işletilmesine ayrılmasını öngörüyor. Bu amaçla yönetici sınıf, ABD'nin bağımsızlığını sözümona tehdit eden tehlikeyi uzaklaştırmak için halkı fedakârlıklarda bulunmaya çağırıyor. Öte yandan da, ülkedeki enerji kaynaklarının geliştirilmesini teşvik amacıyla, devletin, petrol tekellerine ve diğer tekellere on milyarlarca dolarlık para yardımında bulunması öngörülüyor.

Başkan, ithal malı da olsa, ülkede üretilmiş de olsa, petrolü daha ağır koşullarla dayatmayı, petrol ürünleri ve doğal gazla ilgili her türlü fiyat sınırlamasını kaldırmayı, üstelik de, iç platoda olduğu gibi, daha yoğun bir şekilde işletilmeleri gerekçesiyle, devlete ait toprakları petrol ve kömür tekellerine bırakmayı özellikle amaçlıyor. Eğer bu plâna petrol ithalini kısıtlayan açık hükümler eklenmezse, ki Ford böyle hükümlere karşı olduğunu belirtmiştir, adı geçen plân ülkeyi sadece kendi toprağından çıkartılan petrolü tüketmeye teşvik edebilecek hiçbir şey içermemiş olacaktır.

Buna karşılık, tekellere azami kâr sağlamak amacıyla halkı fedakârlık yapmaya zorlama bakımından, bu plânın çok etkili olduğu tartışma götürmez. Kongre'deki uzmanlar, öngörülen tedbirlerin uygulanmasının, hayat pahalılığının yılda 50 milyar dolar artmasına sebep olacağını hesaplamışlardır. ABD Komünist Partisi Genel Sekreteri Gus Hall, gerek bu plânı gerekse «enerji bunalımı»nın tümünü, «tekellerin şimdiye kadar gerçekleştirdikleri en iyi iş» olarak nitelerken(5) pek haklıydı.

Başkanın planının bazı kısımlarına Kongre'de karşı çıkan demokratların büyük kısmı, bu plânın temel hedeflerini ana hatlarıyla benimsemişler ve petrol üreten Arap ülkeleri karşısında, Ford'dan da daha savaştan yana bir tavır takınmışlardır. A.F.L./C.İ.O.'yu yöneten, George Meany adındaki azgın şoven için de aynı şeyler söylenebilir.

Başkan Ford, kişisel gelirlerden alınan vergilerde 16 milyar dolarlık bir indirim yapılmasını öneriyor, bundan özellikle zengin vergi yükümlüleri yararlanacaklardır; bunalım dolayısıyla halkın gelirlerinde meydana gelen insafsız azalmayı dengelemek için, öngörülen tek tedbir işte budur. Ford'un petrol ürünlerinin fiyatlarına yapılmasını önerdiği zam, halktan, gelir vergisindeki indirimin getirdiğinden çok daha fazlasını götürecektir.

Öte yandan Başkan, işi olmayanlara iş bulmayı, yoksulların, yaşlıların, işsizlik ve enflâsyon kurbanlarının yardımına koşmayı amaçlayan hükümet programlarında yapılacak her türlü artışa kesinlikle karşı çıkmaktadır. Hatta daha da ileri giderek yürürlükte bulunan programları budamakta ve Kongre'den, bu programların daha da kısıtlayabilmesini sağlayacak bir yasanın onaylanmasını istemektedir. Ama iş büyük tekellerden alınan vergilerin önemli miktarda azaltılmasına gelince, hiç de tereddüt etmemektedir. Hükümetin kendi öngörülerine göre, vergilerin azaltılması, «büyük iş çevreleri»ne para yardımları yapılması ve askersel gi-

derlerin artırılması, gelecek mali yılda bütçenin 50 milyar dolar gibi astronomik bir açık vermesine yol açacaktır.

Bütünüyle ele alındığında, Ford idaresinin programı, şüphesiz enflâsyonu daha da artıracak ve çöküntüyü daha da derinleştirecektir. Bu program, daha sonra, kâr oranını ve yatırımların artması sonucunda ekonomide yeni bir atılım sağlayabilecek midir? Kitlelerin tüketim düzeyinin kesintisiz düşmesi bunu şüpheli kılmaktadır(6).

Kitlelerin, bunalımının yıkıcı etkilerine karşı verdikleri mücadele ülkede gelişiyor. Enflasyon ve işsizliğe karşı oluşturulan geniş bir ulusal koalisyon, 1974 kasımında 40'a yakın kentte gösteriler düzenledi. Bu gösterilerde fiyatların 1970 düzeyine indirilmesi ve hükümetin işsizlere iş bulması istendi. Yine bu koalisyon, yukarıdaki talepler doğrultusundaki bir dilekçe için geniş bir imza toplama kampanyası açtı, böylece yeni taraftarlar kazandı; şimdi de, nisan ayında Washington'da yapılacak büyük gösterinin hazırlıkları ile meşgul. Gittikçe artan sayıda emekçi, bunalımın üzerlerine yıktığı yükün hafifletilmesini istemek için başkente gitmekteler.

Ticaret emekçileri sendikalarının, otomobil ve uçak sanayisi birleşik sendikasının, bazı siyah hareketlerinin ve Vietnam'a müdahaleye son verilmesini askersel kredilerin halkın ihtiyaçları için harcanmasını isteyen barış savaşçılarının düzenledikleri gösteriler özellikle dikkati çekici oldu.

Kendilerini kaydettirip işsizlik ödeneğinden yararlanmak için kuyruğa girenler arasında geniş bir ajitasyon uygulandı. İlerici sendikalı ve sendikacılardan oluşan gruplar yerel eylemler düzenlediler. İşçi hareketinin ve siyahların kurtuluş hareketinin bazı kesimleri ile yirmiyi aşkın Kongre üyesi, 1976 yasası diye adlandırılan, iş bulma ve tam istihdam konusunda eşit olanaklar sağlanması ile ilgili Hawkins yasasının çıkartılması için birlikte mücadeleye girdiler.

Komünist Partisinin ortaya attığı başlıca sloganlar şunlardır :

— çiftçilerin ürettiklerinin dışındaki bütün malların fiyatının % 20 oranında düşürülmesi;

— bütün Amerikalılara yeterli besinin sağlanması;

— işsizlere sendikaların elde ettiği ücret düzeyinde ücret ile iş sağlanması, belediyelere ait yapılarda bir konut sağlanması, tıbbi yardım sağlanması, öğretim sağlanması, besin sağlanması ve halen on milyonlarca kişinin yoksun bulunduğu herşeyin sağlanması;

— siyah Amerikalılara ve nüfusun diğer ezilen kategorilerine, iş ve ücret konusunda eşit koşulların geciktirmeksizin sağlanması;

— yıllık gelirleri 25.000 doların altında bulunan ailelerin her türlü vergiden bağışık tutulması;

— devletin zenginlere ve tekellere yaptığı para yardımlarının kesilmesi, bunların vergi ödemekten kurtulmak için çevirdikleri her türlü dolaba derhal son verilmesi;

— askersel bütçeden büyük ölçüde kesinti yapılması;

— enerji üreten sanayi işletmelerinin, demokratik bir denetim altında ulusallaştırılması;

— ticaret ve kredi konusunda, SSCB ve bütün sosyalist ve gelişme yolundaki ülkelere yapılmakta olan ayırıma kayıtsız şartsız son verilmesi.

Partimiz, bu ekonomik taleplerin dışında, Yakın-Doğu ve Vietnam'da barışın sağlanması ve silahsızlanma için mücadele çağrısında bulunan bir dizi anti-emperyalist sloganı da kullanmıştır.

ABD ekonomisi konusunda pek

karanlık öngörülerde bulunmak için pek çok sebep vardır.

Hükümet sözcüleri de dahil olmak üzere, burjuva iktisatçıları, karamsarlıklarını gizlememektedirler. **Fortune** dergisinde, mamul madde üretimi göstergesinin 1975'in ilk altı ayı boyunca 5-6 puanlık bir düşüşe daha uğrayarak, yılın ortasında en düşük düzeye varacağı öngörülmektedir(7). % 8 ilâ % 10 arasında, azami düzeyde bir işsizlik oranı öngörülmektedir. **Business Week** dergisine göre, bu, «son çeyrek yüzyılda rastlanan en derin ve en uzun gerilemedir» ve derin evresi «başdöndürücü bir düşüş»le belirlenecektir. Bu konuda dergi şöyle devam ediyor: «Bu düşüşün önünün, 1975'in ikinci yarısından önce alınması konusunda fiilen hiçbir umut yoktur»; ve hatta daha sonra meydana gelebilecek her türlü düzelme de «zayıf ve işsizlik oranında bir azalmaya yol açmaya kesinlikle yetersiz nitelikte» olacaktır(8).

Yapılan öngörülere göre, önümüzdeki yıllardaki düzelme yavaş ve tamamlanmamış olacaktır. Kongre'nin birleşik ekonomi komisyonunun vardığı sonuçlara göre, yüksek işsizlik oranı, «içinde bulunduğumuz on yılın sonuna kadar ülkede hakim faktör olacak gibidir»(9).

1975'in başlarında, gerileme, donatım üreten sanayiyi, demir-çelik ve kimya sanayisini etkilemeğe başladı. Bu kesimlerde üretimin büyük ölçüde düşmüş olması, fazla stokların azalması hafif bir düzelme sağladığında tüketim malları üretiminde meydana gelmesi mümkün olan artışın etkilerini sıfıra indirecektir.

Soğuk harb sırasındaki antisovyet politikayı yeniden başlatmayı amaçlayan ABD'nin en gerici çevreleri, S.S.C.B. ile imzalanan ticaret ve ekonomi anlaşmasını sabote ettiler; Çekoslovakya ile yapılan ticareti engellediler ve sosyalist ülkelerle yapılan alış-verişi köstekle meye yönelik bir dizi yasal ve idari tedbiri dayatmak istediler.

Petrole ambargo konma kararı alındığı takdirde savaş açacağına dair tehditler savuran Amerikan emperyalizminin kendisi, Küba, Vietnam Demokratik Cumuriyeti ve Kore Demokratik Halk Cumuriyeti'ne 14 yıldır ticari ambargo uygulamaktadır. ABD böyle yapmakla, Batı Avrupalı ve Japon rakipleri karşısında sosyalist ülkeler pazarında dezavantajlı duruma düşüyor. Halbuki sosyalist ülkeler pazarı en çok gelecek vaadeden ve en hızlı gelişen pazardır.

ABD resmi çevrelerinin petrol ihraç eden ülkelere olan düşmanlığı, ülkeyi, iddialı ekonomik kalkınma programları hazırlamakta olan ve anlaşma yapmaya yatkın bulunan bu ülkelerle imzalanabilecek sözleşmelerin büyük kısmından ve bu sözleşmelerin on milyarlarca doları bulabilecek tutarından yoksun bırakıyor.

Ülkede rahat durumda bulunan tek sanayi dalı silah sanayisidir. Ama bu dalın da, ekonominin sivil dallarında kısa veya uzun vadede işlerini yitirecek olan işçilerin onda birinden daha fazlasını istihdam edemiyeceği öngörülmektedir. Böylece, ABD emperyalizminin politikası doların giderek zayıflamasına yönelmiştir ve bu politika doların öteki belli başlı paralar karşısında fiilen değer kaybetmesini hızlandırmaktadır.

Yeni bir savaşlar devresi gerçekten başlarsa ve ABD silahlı kuvvetleri bu savaşlara doğrudan doğruya sokulursa, şüphesiz ki ekonominin gelişmesi, barış zamanında devrenin gidişini belirleyenlerden çok daha güçlü faktörler tarafından belirlenecektir. Bir başka olanağı daha göz önünde tutmak gerekir, bu da, ekonomik bunalımın şiddetli evresini derin ve uzayıp giden bir çöküntünün izlemesidir. Zira mali gerilimler ve doların bunalımının yeniden şiddetlenmesi, 1975 yılında, belirli bir zaman aralığı boyunca, bir

düzelmeye tanık olunsa da, bu düzelmeyi yeni bir gerilemenin izleyeceğini ve ekonomik devre eğrisinin en düşük noktasına ulaşacağını düşünmemize olanak vermektedirler.

Gelecekteki olayların gidişi, ekonomi ile siyaset arasındaki karşılıklı etkileşim tarafından olduğu kadar, en az aynı ölçüde, emekçilerin örgütlenmesi ve yeni bir atılım göstermesi kaçınılmaz olan emekçi kitle mücadelelerinin doğru bir şekilde yönlendirilmesi tarafından da belirlenecektir.

Şüphesiz ki, devresel bunalım ve onu izleyecek olan çöküntü er geç sona erecektir. Bir ekonomik canlanma, hatta refah dönemi başlayabilir. Ama, zaten bir önceki devrede aşikar bir hal almış olan, ekonomik gelişme hızının uzun vadeli yavaşlaması olayı daha da belirginleşecek ve istihdamda sürekli bir azalma eğilimi kendisini daha çok hissettirecektir. ABD emperyalizmi ticari alanda daha çok ödün verecek, çokuluslu şirketlerin yatırımla ilgili mevzileri yıpranmağa devam edecektir.

Ford ve Kissinger «Amerikanın yeryüzündeki liderliği»ni, soğuk harb zamanından kalma bu masalı ne kadar göklere çıkartırlarsa çıkartsınlar, bu «liderlik»'ten arta kalanlar da parça parça olup gideceklerdir. Öteki kapiatlist ülkeler gittikçe daha bağımsız bir dış politika ve ticaret politikası yürütecekler, bu da doların ve ABD mali sermayesinin yeryüzünde oynadığı rolün azalmasına yol açacaktır.

ABD'de hükümran olan, sömürü ve ırkçılık üzerine kurulu sistem, kapitalizmin genel bunalımının ekonomik çelişkilerini çözümleme yeteneğinden yoksundur. ABD'de sağlıklı ve halktan yana bir ekonominin kurulabilmesi için, sosyalizm her zamankinden daha kaçınılmaz olmuştur. Bu arada emekçiler, kitle mücadelesini başlatarak kendilerini ekonomik bunalımların kötü etkilerinden koruyabilirler ve kapitalistlerden önemli ödünler koparabilirler. Halktan yana ilerici işçi ve halk örgüt ve hareketlerinin taleplerinin zafere ulaşması için, Komünist Partisinin programı, emekçileri kitle mücadelesine çağırmaktadır.

DİP NOTLAR :

(1) ABD Ticaret Bakanlığı: **Current Population Reports,** no: 93, Tablo 1, s. 4; no: 46, tablo 7, s. 17.

(2) ABD Çalışma Bakanlığı, Yayın: **The Employment Situation,** aralık 1974, Tablo A-1.

(3) **Business Week,** 20 ocak 1975, s. 2.

(4) Aralık 1974 tarihli **Survey of Current Business,** Tablo 6, s. 13.

(5) 23 ocak 1975 tarihli **Daily World.**

(6) Burjuvazi, Ford programının sınıfsal niteliğinden pek memnun olmakla birlikte, bir yandan da taşıdığı iç çelişkileri belirtmekte, burjuvazinin her bir kesimi burada kendi zararına olan yanları ortaya çıkartmaktadır. Bu konuda, mali yorumcu John Gerrity şunları yazıyor: «Başkan, ekonominin, muhtemelen petrol ve gaz sanayileri dışındaki, bütün kesimlerinin, nüfusun bütün katmanlarının, vergileri ve fiyat listelerini değişikliğe uğratmayı amaçlayan plânlarına kararlı bir şekilde karşı çıktığını bilmezlikten mi geliyor?... Vergilerin, petrol ve gazdan alınan gümrük resimlerinin

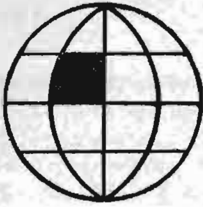
artırılması, kaçınılmaz bir şekilde fiyatlarda yeni bir yükselmeye yol açacak, bu da aile bütçelerini ve sanayideki üretim maliyetlerini artırarak enflasyonu daha da besleyecektir... Özellikle, Güney Vietnam'a yapılan yardımı artırıp sosyal yardım, besin yardımı ve diğer yardım programlarında kısıtlama yapma niyetinde olduğundan, kendisiyle Kongre arasındaki anlaşmazlığın derinleşmesine ve yeni yeni alanlara yayılmasına aldırmıyan Başkan, politik yok oluşa, dönüşü olmayan bir gidiş bileti almak istere benziyor» (27 ocak 1975 tarihli **Money Manager,** s. 1-57).

([7]) 1975 ocak tarihli **Fortune,** s. 9.

([8]) 3 şubat 1975 tarihli **Business Week,** s. 66.

([9]) 29 ocak 1975 tarihli **The Wall Street Journal.**

———0———

dünya işçi sınıfı partileri üzerine bilgiler

AVUSTURYA KOMÜNİST PARTİSİ

Avusturya Komünist Partisi, 3 Kasım 1968'de, komünist gruplar ve birlikler temeli üzerinde kurulmuştur. Bugün 20.676 üyesi vardır.

1958 yılı Şubat ayında Parti konferansı, «Avusturya'nın sosyalizme doğru yolu» başlıklı bir program (1961'deki 18. Kongre tarafından onaylanmıştır) kabul etmiştir. Partinin son kongresi olan 22. Kongre, Ocak 1974'te toplanmıştır. Bu Kongre, emekçilerin çıkarları için Parti'nin mücadelesinin bir bilançosunu çıkarmış ve yeni görevler saptamıştır.

Parti, ikametgah bölgelerine ve iş yerlerine göre oluşmuştur, işletmelerde ve ikametgah bölgelerinde örgütlere sahiptir. En yüksek organı, kongredir. Kongreler arasında, Partinin Çalışması Merkez Komitesi tarafından yönetilir.

Parti üye sayısını arttırmak ve üyelerini gençleştirmek için çabalarını arttırmaktadır. 1973 yılında kabul edilmiş yeni üyelerin % 50'den fazlası 30 yaşından küçüktür; % 68,7'si emekçi ve % 5,4'ü öğrencidir. Kadınlar, üyelerin % 42,7'sini oluşturmaktadırlar.

Son zamanlarda Parti, emekçilerin çeşitli demokratik örgütlerinde, özellikle de, 1968-1969 dönemine göre, komünistler tarafından yönetilen «sol blok» için elde edilen oyların % 41,5'dan ve seçilenlerin sayısının % 50'den daha fazla arttığı işçilerin ve memurların işyeri etkisini arttırmştır.

TEORİ VE ARAŞTIRMA MERKEZLERİ

Parti, militanlarının ve aktif üyelerinin ideolojik ve siyasal bilgi düzeylerini yükseltmek için etkin bir çalışma yürütmektedir; 21. Kongreden itibaren haftalık 15 seminer, ikişer haftalık dört seri kurs ve bir yıllık eğitim okulu örgütlenmiştir.

Katılanların çoğunluğu, Avusturya Komünist Gençlik Örgütünün ve Komünist Öğrenciler Birliğinin üyeleridirler. 1973 yılında, parti okullarına devam edenlerin % 50'den fazlası, işletmelerde çalışan militanlar ve aktif üyeler olup, bunların % 90'ı 30 yaşından küçüktür. Bu yıl içinde 4 teorik konferans yapılmış ve yüzlerce kişi bu konferansa katılmıştır.

PARTİ BASINI

Partinin merkez organı, günlük VOLKSSTİMME'dir («Halkın Sesi»); teorik organ ise, aylık WEG UND ZİEL'dir («Yol ve Amaç»).

İSRAİL KOMÜNİST PARTİSİ

Parti, 1919 Martında kurulmuş, önce Filistin Sosyalist İşçi Partisi ismini taşımıştır. 1921 yılında Filistin Komünist Partisi ismini almıştır. Bugünkü adını, İsrail Devleti'nin Mayıs 1948 yılında kurulmasından itibaren taşımaktadır.

Ekim 1920'deki 2. Kongresinden itibaren, Partinin yapısı, Yahudi ve Arapların tek bir devrimci örgüt halinde birleşmesine dayanmaktadır. Parti, bölgesellik ilkesine ve iş yeri esasına göre örgütlenmiştir. Taban örgütleri olan hücreler, komünistlerin iş yerlerinde ve ikamet yerlerinde oluşturulmaktadır.

Dört yılda bir toplantıya çağrılan kongre, partinin en yüksek yönetici organıdır. Kongre, Merkez Komitesini ve Kontrol Komisyonunu seçer; Siyasi Büro ve Sekreterya, Merkez Komitesi tarafından seçilir.

1972 yılında toplanan son kongre (17. Kongre) Parti'nin sosyal yapısı hakkında yeterince açık bir bilgi vermektedir: % 65 işçi, % 7 memur, % 19 serbest meslek üyesi, % 4 ev kadını, % 2 köylü, % 3 öğrenci; üyelerin % 20'si 30 yaşından küçük, % 27'si 30-40 yaş arasında, % 29'u 40-50 yaş arasında, % 17'si 50-60 yaşları arasında ve % 70'i 60 yaşından büyüktür; parti üyelerinin % 16'sı kadınlardan oluşmaktadır. Yahudi ve Arapların sayısı, hemen hemen eşittir.

Parti'nin 17. Kongresinde alınan kararlarda; İsrail birliklerinin işgal edilmiş bütün Arap topraklarından geri çekilmesi için, Orta-Doğu'da haklı ve kalıcı bir barış için mücadele, Parti'nin temel hedeflerinden biri olarak kabul edilmiştir. Kongre, çalışanları, ülkenin bütün barışçı güçlerini tek bir barışçı cephe halinde birleşmeye çağırmıştır. Kongre, aynı zamanda Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun ve Güvenlik Konseyinin kararlarına dayanan bir barış programı onaylamıştır.

Kongre, demokratik ve anti-emperyalist bir cephenin oluşturulması için, kararını belirtmiş ve bunun oluşturulmasının temeli olacak olan ayrıntılı bir programı kabul etmiştir. Bunun gerçekleştirilmesi, İsrail toplumunu daha yüksek bir aşama düzeyine doğru, sosyalizme doğru yolunu açacak koşulların yaratılmasını sağlıyacaktır.

Komünist Gençlik Birliği, İsrail Demokrat Kadınlar Hareketi, Anti-Hitlerci Cephe Savaşçılarının ve Nazizm Kurbanlarının İsrailli Birliği, İsrail -

S.S.C.B. Dostluk Derneği, Parti yönetimi altında çalışmaktadırlar.

PARTİ YAYINI

ZU HADERECH (Bu Yol): İbranice —Haftalık—

AL-ITTİHAD (Birlik) : Arapça —İki haftada bir—

ARAHİM (Değerler) : İbranice —Üç ayda bir çıkan teorik dergi—

AL-DARB (Yol) : Arapça —Üç ayda bir çıkan teorik dergi—

LAİNYAN : Komünist Gençlik Birliği organı olup, üç ayda bir gençler için İbranice olarak yayınlanır.

AL-GHAD (Yarın) : Komünist Gençlik Birliği organı olup, üç ayda gençler için Arapça olarak yayınlanır.

AL-JADİD (Yeni) : Arapça, aylık siyasi, sosyal ve edebi dergi.

MECLİSLERDE TEMSİLİ

1973 Aralığında Knesseth'e seçimlerde, Parti 4 milletvekili kazanmıştır. Çok sayıda komünist, belediye meclislerine ve yerel köy meclislerine seçilmiştir.

ŞİLİ KOMÜNİST PARTİSİ(*)

Şili Komünist Partisi, 1912 yılında kurulan, Sosyalist İşçi Partisinin 1922 yılında yapılan 4. Kongresinde Üçüncü Enternasyonal'e üyelik için başvurmuş ve Şili Komünist Partisi ismini aldığını ilan etmiştir.

1973 yılı başlarında Parti üyesi sayısı 200 bini bulmaktaydı.

Partinin örgüt yapısı sırasıyla şöyle oluşmaktadır: Parti grupları, mahale yada semt komiteleri, Bölge Komiteleri ve hepsinin üstünde Merkez Komitesi. Parti grupları, alanlarına ve bölgesel bölünme yapısına göre oluştururlar. Parti'nin taban örgütlerinin sayısı 10 bin dolaylarını bulmaktadır.

Ulusal Kongre, Parti'nin en yüksek organıdır. Ulusal Kongre'nin çağırılması her dört yılda bir yapılır. Toplantıya çağırılan Ulusal Kongre, Merkez Komitesini seçer; Merkez Komite ise, Siyasi Büro'yu, Sekreteryayı, Merkez Komitesi Genel Sekreteri ve sekreter yardımcılarını seçer. Merkez Kontrol komisyonu ve bu komisyonu oluşturan kadroları da Merkez Komitesi seçer.

Parti'nin sosyal bünyesi; Üyeler arasında işçi kökenlilerin oranı % 65'dir; üyelerin diğerleri köylülerden, entellektüellerden, ticaretle uğraşanlardan ve esnaftan meydana gelir.

PARTİ BASINI

«EL SİGLO» (Yüzyıl) adlı günlük gazete; «LOS PRİNCİPİOS» (İlkeler) Merkez Komitesinin teorik yayın organı-

---

* Bu, bilgiler; özellikle örgüt yapısı hakkındaki bilgiler, darbe öncesine aittir.

dır. Ayrıca çeşitli yerel Parti yayınları vardır.

TEORİ VE EĞİTİM MERKEZLERİ

1967 yılında başkent Santiago-du-Chili'de Marksist Araştırmalar Enstitüsü kurulmuştur. Bu Enstitü'nün başka bazı kentlerde de şubeleri bulunmaktadır. Ayrıca Merkez Kadrolar Yetiştirme Okulu ve Bölge Okulları vardır.

Halk Birliği, koalisyon yönetimini oluşturan partilerden birisi de Şili Komünist Partisi'dir.

Halk Birliği koalisyonu; 1970 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde bütün oyların % 36.2'ni almış; 1973 Martında yapılan Parlamento seçimlerinde ise, sol güçler, bütün oyların % 43.39'unu kazanmışlardır. Şili Komünist Partisi, Mart ayında yapılan seçimlerde, oyların % 17'14'ünü kazanmış olup, Meclis'te 25 milletvekili Senato'da ise 9 senatörle temsil edilmektedir. 1973 yılı Nisan ayından itibaren, Halk Birliği koalisyonunda komünistler 3 bakanlık ve 3 bakan yardımcılığı görevi almışlardır.

ŞİLİ KOMÜNİST PARTİSİ : FAŞİST DİKTATÖRLÜĞE KARŞI EN GENİŞ BİRLİK

Şili Komünist Partisi, 11 Ekim'de —darbeden bir ay sonra— «Şili Halkına Bir Çağrı» yayınlamıştır. Bu bildirinin tam metnini yayınlıyoruz. (*)

11 Eylül askeri darbesi, ülkeyi tarihte eşi olmıyan bir terör ve vahşet ortamı içine sokmuştur. Bütünüyle demokratik hareketin ve özellikle işçi hareketinin ezilmesindeki azgınlık ve gaddarlığın, ne ülkemizde nede Latin Amerika'da eşi enderi yoktur. Bunun için başvurulabilecek tek örnek, 1965 yılında Endonezya'daki hükümet darbesi ile girişilen katliamdır.

Askeri cuntanın tek bir eylemi yoktur ki, halk yönetiminin savunduklarını mutlak bir inkarı olmasın. Bu kişiler (cuntacılar, ç) demokrasiden söz ediyorlardı. Ve (şimdi, ç) diktatörlüğü empoze ediyorlar. Özgürlükten söz ediyorlardı, oysa, toplama kampları açıktır. İnsan kişiliğinden söz ediyorlar, oysa usulüne, gereğine bakmadan kısa yoldan yapılan idamlar, her günlük işleri oldu. Üni-

* Bu bildirinin kaynağı; 15.10.1973 tarihli **L'Humanité** gazetesidir.

versitelerin ideolojik çoğulculuğunu ve özerkliğini savunduklarını iddia ediyorlardı, oysa, onları askerileştirdiler.

Kısacası, bu tip bir rejimi belirleyen her türlü cinayet ve yolsuzluklarla beraber faşist bir diktatörlük ülkemizde kuruldu.

Darbenin planı, işlerliğe sokulması, hayvani yöntemleri yabancı kökenlidir. Bütün bunlar, İTT ve Kennecott ile doğrudan bağlantılı CIA bürolarında günyüzü görmüştür. Bu konuyla ilgili olarak, Pentagon'da ve Beyaz Saray'da özel bir çalışma grubu oluşturulmuştur.

Faşist cunta, ulusal yada yurtsever bir zihniyetin zerresini temsil etmemektedir.

Faşist cunta, özü gereği, yurtseverliğin karşısındadır ve bağımsız bir ulus olarak Şili'nin çıkarlarına tecavüz etmektedir.

Faşist cunta, emperyalizmin ve iç-gericilerin hizmetinde, (bunların, ç.) basit bir faşist uzantısından başka birşey değildir.

Bizzat darbe günü Şili kıyılarının karşısında, Kuzey-Amerika gemilerinin ve uçaklarının katıldığı, «Unitas» askeri manevraları yapılmıştır.

Askeri cunta, oluşmasından, hemen birkaç saat sonra, Anayasaya ve Parlamentoya dayanarak sıkıyönetim kararı ilan etmiştir. Bundan sonra ise, «yeni bir emre» kadar kongrenin askıya alındığını ilan etmiştir. Bu «yeni bir emir»in beklenmesi gereksizdir. Çünkü, az sonra, her iki yasama kurumu da kapatılmış ve milletvekilleri ve senatörlerin görevleri hükümsüz ilan edilmiştir. Eskiden, her fırsatta ve haksız olarak yasama iktidarını «savunma» için büyük gürültü yapanlar, bu kez tek söz söylemediler. Bu baskıyı uysallıkla kabul eden Senato başkanı Bay Frei'nin ve Meclis başkanı Bay Pareto'nun durumu işte budur.

Cunta, 24 Eylül günü, Parlamento gibi genel seçimlerle seçilmiş belediye meclislerinin feshedildiğini bildirdi. Belediye yetkilileri bundan sonra, cunta tarafından «seçileceklerdir».

Faşist cunta, bundan sonra, hiç istisnasız, bütün üniversitelerin rektörlerini askerlerden atamaya karar verdi. Faşist cunta, aynı şekilde, yüksek öğretimden bütün marksist profesörleri elimine etmeye ve marksizmi üniversiter eğitimde yasaklama kararı aldı. Üniversite özerklik ölmüştür.

En tam faşist stilde, kitle halinde tutuklamaları düzenlendi. Bütün siyasal özgürlükler tasfiye edildi. Artık ne toplanma, ne dernek nede yazılı yada sözlü ifade özgürlüğü yoktur.

Cezalandırma operasyonları işitilmemiş bir azgınlık derecesine ulaştı. Sivil halk, çoğunlukla da yoksul halk mahallelerindeki sivil halk, en ilgisiz olanların bile sabrını tüketecek kadar her çeşit eziyete maruz bırakılmıştır. Mesken tecavüzleri artık sayılamamaktadır. İnsanlar kırbaçlanmıştır. Dağ gibi kitap yığınları, Hitlerizmin şaşalı günlerinde olduğu gibi yakılmıştır. Kurşuna dizilenler yüzlerle sayılmaktadır. Sıkıyönetim, ölüm cezası uygulanmasına tam yetki veren bir diğer yasa değerindeki kararname ile tamamlanmıştır.

Emekçilerin yayın organlarına başvurma ve grev hakkı fiilen kaldırılmıştır. Askeri cuntanın, misillemelere girişmeyeceği konusundaki vaatleri gerçeklere kesinlikle uymamaktadır. Bütün sol Partilerin militanlarının, sendika yöneticilerinin, birçoğu hiçbir siyasi partiye bağlı olmıyan basit işçilerin avı gündemdedir. En basit dostlardan, 1973 Ulusal Bilim ödülünü kazanan doktor Asenjo'ya kadar binlerce ve binlerce yurtsever Şilili, tek «suçları» ileri düşüncelere hizmet ettiklerinden yada bu düşüncelere sempati duymaktan ötürü fabrikalardan ve hizmet kuruluşlarından atılmışlardır. Büyücü avı hiçbir sınır tanımamaktadır. 10.000'den fazla Şilili, gerçek toplama kamplarına, Ulusal stadyuma yada uzak adalara hapsedilmiş veya kapatılmıştır.

Blitzkrieg Tekniği

Uluslararası politika 180 derecelik bir dönüş yapmıştır. Bu alanda; Küba büyükelçiliğine silahlı saldırı ve Sovyet, Küba ve Demokratik Alman Cumhuriyeti gemilerine ve mürettebatına, bu ülkelerin teknisyenlerine ve uzmanlarına vede bu ülkelerin diplomatik temsilciliklerinde çalışan yardımcı personele karşı seri halinde provakasyonlar gibi, Şili tarihinde hiçbir zaman görülmemiş olaylar birbiri ardısıra olmuştur. Diğer yandan, bir çoğu, problemlerimizin çözümü için Şili ile işbirliği yapan yüksek düzeyde uzmanlar, diğerleri ise, yasalarımıza uygun olarak ülkemize sığınmış ve bazı durumlarda da bizzat Brezilya ve Uruguay hükümetlerinin başvurmaları ile, şu yada bu kişilerin özgürlüğüne karşılık olarak hapishanelerinden bırakılan kişiler olan bütün bu yabancı kökenli vatandaşlarımıza karşı, bir şoven histerinin zincirlerinden boşandığı görüldü.

Faşist tipte bir diktatörlüğün kuruluşunu ortaya koyan bu olayların birikimi karşısında Hristiyan Demokrasisi ne söylemektedir? Eskiden her türlü anti-demokratik çıkış yoluna karşı olan tavır alışlarına ne olmuştur? İdeolojik ve siyasal çoğulculuğun lehine olan görüşleri ne olmuştur?

İlkelerine sadık kalan, darbeyi ve sonuçlarını kamu oyu önünde reddeden başlarında Radomiro Tomic, Bernardo Leighton, Renan Fuentealba gibi hristiyan-demokratların bazı parlamenterlerinin ve yöneticilerinin ayrı düşüncelerini (hıristiyan-demokrat çoğunluktan ayrı, ç) öğrendik. Bu durum onları onurlandırmaktadır ve biz, bunların, fesat hareketiyle uzlaşan ve açıkça hıyanet eden resmi yöneticilerinden daha çok Hristiyan-demokrat halkın büyük çoğunluğunun düşüncelerini ifade ettiği inancındayız.

Kardinal Raul Silva Henriquez ve Piskoposluk kurulunun sürekli komitesi, diğer şeyler yanında, şunları da ifade eden bir bildiri yayınladılar: «Mücadelede ölenler ve herşeyden önce de 11 Eylül salı gününe kadar Cumhuriyetin Başkanı olan için saygı talep ediyoruz.»

Saygı hiçbir yerde görülmedi. Tam tersine Askeri cunta, tüm gerici kitle haberleşme vasıtalarının yardımı ile, Başkanı gözden düşürmek için rezilce, iğrenç bir kampanyaya girişti. Akbabalar, Başkanın cesedini parça parça yapmaya ve kemirmeye koyuldular. Fakat, ağır şekilde yanılıyorlar. Yurdunu herşeyin üstünde sevmiş ezilenlerin ve sömürülenlerin kurtuluşu için yıllar boyunca mücadele etmiş ve savaşta bir kahraman olarak ölmüş olan, Allende gibi bir adamın anısını halkın yüreğinden hiçbir zaman sökemiyeceklerdir.

Yaşadığımız kara günler geçecektir. Ve Şili'ye bakımını geri veren, emperyalizme ve Oligarşiye karşı dikilen, düşmanın ne koltuklamaları nede tehditleri karşısında direnci kırılmayan, ölünceye kadar dürüst kalan Salvador Allende'nin simgesi, yurtlar ve halkları için herşeylerini vermiş O'Higgins'lerin, Balmaceda'ların, Recaberren'lerin, Pedro Aguirre Cerda'ların ve diğerlerinin yanısıra ülkemizin ve Latin Amerika'nın tarihine kazınmış kalacaktır. Onları değersizleştirmek isteyenlerin ise, buna karşılık bir cüce kadar bile simgeleri olmayacaktır.

Yapılanlar; hiçbir şekilde affedilemiyecek bir barbarlık olan, La Moneda başkanlık sarayının bombardımanıyla başlamak üzere, soğukkanlılıkla ve uzun bir önceden tasarlama ile yapılmıştır. Tomas Moro ve Canaveral başkanlık ikâmetgâhlarının tamamıyle yararsız borbardımanları, fabrikalara ve «poblaciones»lere karşı askeri operasyonlar, cuntanın yasa değerinde kararnameleri, binlerce vatandaşın tutuklanması, daha çok önceden hazırlanmıştı.

«Mercurio»nun itiraf ettiği gibi, «Blitzkrieg» faşist tekniği, yani, diğerleri yanısıra, amacı sivil halk toplulukları arasında panik tohumları ekmek olan bir anda ve bütün cephelerde yıldırım darbesi uygulanmıştı.

Bütün dünya aynı şekilde bilmektedir ki, geçirmekte olduğumuz tehlikeli ekonomik ve mâli güçlüklerin kökeni, payı olsa bile, yönetimin hatalarında değil, fakat, iktidara geçerken miras aldığımız çok büyük miktarda dış borçlarda, ülkenin tarımsal-kırsal gerikalmışlığında, ülkenin enfrasktrüktür (alt-yapı) yoksunluğunda, iki yıl boyunca, bakırın fiyatının düşük kalmasında, dolar devalüasyonunda, A.B.D tarafından ekonomik sabotajda, kredi kanallarının kapanmasında, «ulaştırma grevleri»nin yol açtığı büyük kayıplarda, mâli yasaların finansman kaynakları olmaksızın oylamasında, hayat düzeyinin yükselmesine uygun olarak ücretlerin artırılmasında, v.d. bulunmaktadır.

Emperyalizm ve oligarşi, Başkan Allende'yi ve Halk Birliği'ni, maden çıkarma sanayilerini millileştirme, tarım reformunu derinleştirme, bankaları devletleştirme, ekonomide toplumsal mülkiyet sektörünü oluşturma konusunda affetmediler.

İşte bu nedenden, yönetimi, hangi vasıtayla olursa olsun devirmek istediler. Hiç kimse bunu inkar edemez. Onlar, bu niyetlerini bir çok kez ilân ettiler ve niyetlerini soğukkanlılıkla yürürlüğe koydular. Bu amaca varmak için Şili ekonomisine en kötü zararları vermekte duraksamadılar.

Bahane Olarak Kara Çalma

Ulusal ve uluslararası kamu oyu karşısında kendi kendilerini haklı göstermek gibi boş bir umutla, olabilecek en zırva hikayeyi icadettiler: silahlı güçlerin ya saldırma yada saldırılma alternatifi karşısında olduğunu ve bunun, Halk Birliği'nin para-militer sözde güçlerince silahlı güçlerin başta gelenlerinin öldürülmesiyle başlayacağına inandırmak istediler.

Bu, ayakta uyutucu hikayeye göre, Halk Birliği'nin bu şeytani planı 17 Eylül pazartesi günü yürürlüğe koymaya niyeti varmış. Bu plan, emperyalizmin ve ülkedeki faşist kuklalarının bayağı bir icadıdır. Cinayetlerinin tüm insanlığın vicdanını yaralaması ile dünyanın kendilerine karşı duyduğu büyük tiksinmenin ağırlığı altında bu masalı ortaya attılar.

Bu hikaye, o kadar zırvadır ki; 18 Eylül gazetelerinde bu olay hakkında kendisine başvurulan Pinochet bile, şöyle konuşmuştu : «Böyle bir 'kendi-kendine hükümet darbesi' olmuş olması gerçekten mümkündür.» Dolaşan o kadar çok gürültü var ki... Halk arasına şüphe yada kuşku tohumları ekmek isteyen azgınlaşan o kadar çok insan varki...

Gelecek İçin Mücadele

Fakat bugünkü durum sonsuz olmayacaktır. Ne yalan gerçeğe, ne baskı özgürlüğe, nede faşizm demokrasiye galebe çalamıyacaktır. Uzun zaman geçmeden, ülke, bu geceden ve gerilemeden kurtulacaktır. Halkımızı uzun süre zincirleyebilecek, nede toplumu yenileştirici güçleri ezebilecek hiçbir güç yoktur ve olamıyacaktır.

Yeni yöneticiler halktan korkmaktadırlar. İşte bu nedenle; sıkı yönetim ve sokağa çıkma yasağını kaldırmamakta, terör ekmekte, televizyon ve radyonun tam kontrolünü ellerine almakta, sol basını kapatmakta, sendikal hakları ortadan kaldırmakta, kendileri gibi düşünmiyenleri kovuşturmakta ve marksist partileri yasa dışı ilan etmektedirler. Ve bütün bunlar, sahte demokratların takdisi ve suç ortaklığı ile olmaktadır.

Çalışanlar ve halk kitleleri, yedikleri darbeyi geldiği yere iade edecek ve yurdun geleceğini kendi ellerine almaya, hiç şüphesiz tekrar başlayacaktır.

Her zaman olduğu gibi, kitlelerin örgütlenmesi, birliği ve mücadelesi ve siyasal bilincin artan gelişmesi üzerinde önemle duracağız.

Böyle anlarda, halkın bazı kesimlerinde galebe çalabilen karışıklık ve yılgınlık, geçici ruhsal durumlardır. İşçi sınıfı ve genel olarak halk, gelecekteki sınamalardan ve savaşlardan, daha güçlü olarak çıkacaktır.

Askeri darbe, ayakta, sadece, yerlerde sürünen ve işe yaramaz hale gelmiş olan yargı gücünü ve Cumhuriyetin genel yayıcı gibi çalışan başındaki kuklayı ayakta bırakarak, bütün kurumları tasfiye etti. Askeri darbe, hukuk devletiyle işini bitirdi. Şili, ne Anayasanın ne yasaların bir önem taşımadığı, fakat askerlerin savaş zamanlarındaki ilânlarının geçerli olduğu bir polis devleti oldu. Halkın kanı hoyratça akıtıldı; pratikman tek bir aile yoktur ki, üyelerinden birinin geleceği için ıstırap duymasın.

Fakat, halk tekrar iktidara gelecektir ve şurası muhakkak ki, önceki anayasal durumu tekrar kurmak zorunda olmayacaktır. Yeni bir anayasayı ve yeni yasaları demokratik bir tarzda dikte edecektir; yeni iktidar biçimleri, askeri darbenin yere yıktığından daha üstün bir hukuk devleti yaratacaktır. Böylece, bir hukuk devletinde bütün dini inançlara saygı gösterilecek, bir ideolojik çoğulculuk, bir hümanizm olacaktır, fakat faşizm için, ekonomik suçlar ve kışkırtıcı suçlar için en ufak bir yasal dayanak olmayacaktır.

Onlardan sonra halkın, Şili'nin başına gelenlerin bir daha ol-

maması için, yeni tipte silahlı güçler ve polis güçleri oluşturmak, yada en azından, askeri kurumlardan, jandarma ve güvenlik kuvvetlerinden faşist unsurları temizlemek hedefini saptamak hakkı vardır.

Ülkemizin, yaşamak üzere olduğu acılı deney boşuna olmamalıdır. Birçok kişinin içtenlikle inandığı bir çok sahte değer, tarihin çöplüğünde çürümeye gitmiştir. Bugünkü gibi bir yargı gücünü, yada askeri darbe karşısında tam eylemsizliği ile bizzat kendi ölümüne sebep olmuş bir parlamentoyu yarın kim savunabilir?

Bu problemler ve daha bir çoğu, bu konulan ve diğerleri üzerinde ortak bir ölçüte varmak için, bütün devrimci ve demokratik güçler tarafından düşünce konusu yapılmak zorundadır.

Aynı şekilde, halk yönetiminin hemen hemen üç yılı bulan iktidar döneminde eleştirisel öz-eleştirisel bir değerlendirmesinin yapılması da gereklidir, zorunludur. Bu dönem boyunca büyük şeyler yapıldı, fakat aynı zamanda büyük hatalar da yapıldı.

Komünistlerin Görevi

Ültra-sol'un (aşırı-sol) tavırları ve eylemleri, vede bizzat halk yönetiminin eyleminin şu yada bu anında beliren reformist eğilimler ciddi zararlara yol açtılar. Komünist Partisi; halk yönetimini tam ve kesinlikle desteklemesinin; özellikle, tabandan olmak üzere, diğer bütün demokratik kesimlerle iyi geçim arayışına dört elle sarılmasının; toplumun orta tabakalarına güven verme yolundaki gayretlerinin; ateşi temel düşmanlar —emperyalizm ve ültra-gericilik— üzerinde yoğunlaştırmaya hasredilen eyleminin; sosyalist-komünist birliğinin, işçi sınıfının birliğinin ve Halk Birliği'nin bütün partilerinin iyi geçimini pekiştirmedeki sebatkârlığının; üretimin ve üretkenliğinin artmasını, toplumsal sektör alanındaki işletmelerin oto-finansmanının ve çalışmada daha büyük bir disiplinin, sağlanmasını elde etmek için gösterdiği inatçı tavrın, tamamen doğru bir genel politika oluşturduğuna kesinlikle emindir.

Bununla beraber, eyleminde zayıflıklar ve hatalar olduğunu saf dışı bırakmamaktadır.

Diğer yandan, Komünist Partisi, içinde bulunulan anın, bütünüyle yönetim ve Halk Birliği tarafından yapılan yada özel olarak şu yada bu siyasal kesimde yapılan hataların tartışılması için en uygun olmadığını değerlendirmektedir. Herşeyin kendi zamanı vardır. Şimdiki bu tartışma üzerine ağırlık vermek, halk partileri arasındaki birliği zayıflatabilir; oysa, şimdi temel önemde olan, kesinlikle bu birliği ayakta tutmak ve bu birliği askeri diktatörlüğe

karşı geliştirmek; işçi sınıfının ve halkın göğüslemek zorunda olduğu yeni görevlerin üzerinden birlikçi bir zihniyetle gelmektir.

Bu yeni koşullar içinde, komünist partisi ve Komünist Gençlik birlikleri kendi görevlerini yapmayı bilecektir.

Askeri cunta, bizi, Marksizmi ve Marx, Engels ve Lenin doktrininden yana olduğunu ilân eden bütün örgütleri yasakladı. Ayrıca, bizleri, Şili'ye yabancılar olarak gösteriyor.

Komünist Partisinin 53 yıllık hayatı vardır ve kökenleri, büyük devrimci yönetici ve kararlı yurtsever Luis Emilio Recaberren'in 1912 yılında, Güherçile bölgesinde kurduğu Sosyalist İşçi Partisi dönemine kadar, yâni Birinci Dünya Savaşı öncelerine kadar gitmektedir.

Bundan da öteye, Şili'nin sosyal evrimini biraz tanıyan herkes; tarih içinde ortaya çıkan her sosyal sınıfın arkasında, çıkarlarının ve özlemlerinin ifadesi olarak bir yada birçok siyasal örgütün belirdiğini bilir.

Komünist Partisi, işçi sınıfının siyasal ifadesidir. Marksizm, bu sınıfın bilimsel ideolojisidir. Bunun sonucu olarak, Komünist Partisi hiçbir zaman yokedilemiyecektir, hangi biçimler altında olursa olsun, sınıf mücadelesi var olduğu sürece Komünist Partisi de varolacaktır. Ve Marksizm de, bilimsel ideoloji olarak, bilgi felsefesi olarak, dünyayı yorumlama ve hiç durmaksızın değiştirme doktrini olarak yüzyıllarca ve yüzyıllarca varolacaktır.

Zincirlerinden boşanmış zulümün acılarından ıstırap çeken militanlarımız ve yöneticilerimiz çok sayıdadır. Fakat Komünist Partisi ve şanlı gençlik örgütü ayakta durmayı ve savaş bayrağını cesaretle ellerinde tutmaya bileceklerdir. Partimizin çeliği, bir kez daha yeni ve güç koşullarda sertleşecektir. Bu an için, denizin alçalmasından kısmen etkilenmiş olmakla beraber, bundan daha büyük ve daha çok prestij kazanmış olarak çıkacaktır.

Biz; herşeyden önce, sadık kalmış olduğumuz, sadık kaldığımız ve en sonuna kadar sadık kalacağımız işçi sınıfının çıkarlarını temsil ediyoruz. Biz aynı zamanda, çalışanların çıkarlarının sıkı bir şekilde birleştiği halkın ve yurdun çıkarlarını da temsil ediyoruz.

Bir çok darbe yedik, fakat hepsinin altından kalkacağız.

Pablo Neruda

Bu acı günlerde, hiç şüphesiz Şili'yi kana boğan cinayetlerden etkilenen Pablo Neruda'nın ölümü çıkageldi. Pablo Neruda sadece

bir ozan, çağımızın en büyük ozanı değildi, fakat o aynı zamanda % 100 bir militan Komünistti, Partimizin Merkez Komitesinin üyesi idi. O, ölümsüz dizelerinde, Araucanie'nin kahramanlarının, bağımsızlık kahramanlarının, Recaberren ve Lafferte gibi işçi mücadelesi kahramanlarının, kırlarımızın hayvanlarının ve bitkilerinin, denizin ve uzun kıyımızın taşlarının şarkısıı söyledi. Engin bir kültürün, derin bir zekânın, geniş görüşlerin insanı olarak, şiir sanatını, dünya ölçüsünde, büyük davaların, barış ve sosyalizm davasının hizmetine koydu. O'nun yüreği, hangi iklimde yaşarsa yaşasın, derisinin rengi ne olursa olsun, konuştuğu dil ne olursa olsun insan varlığına açıktı. Fakat herşeyin üstünde, o, halkı için ve toprağı için, yurdu için, vahşi Kuzey için, yağmurlu Güney için, Valparaiso için, Valparaiso'nun tepeleri ve insanları için derin bir şevkat ve aşk besliyordu.

Neruda'nın yurtseverliği ve hepsi böyle ifade etmemekle beraber bütün komünistlerin yurtseverliği, doğal olarak, ozanınki gibi güzeldir.

Ben Şili için çalışıyorum...

Komünistlerin yurtseverliği ve enternasyonalizmi birbirinden ayrılamaz iki unsurdur. O'Higgins yurtsever ve enternasyonalistti. O'Higgins, zamanının en ilerici düşüncelerinden esinlenmişti ve Amerika'nın Bağımsızlığı için mücadelede diğer Amerikan topraklarının yurtseverleri ve devrimcileri ile yakın dostluk bağları ve hatta işbirliği bağları vardı.

Luis Corvalan'ı Kurtaralım

Neruda'nın ölümünden bir kaç gün sonra genel sekreterimiz Luis Corvalan'ın zorbalar tarafından tutuklanması eklendi.

Luis Corvalan, her sınamaya dayanır bir devrimci, mücadeleci hayatı boyunca bir çok kez işkencelerin ve baskıların ızdıraplarını göğüslemiş savaşçı bir yurtseverdir.

Hayatını kurtarma, özgürlüğünü elde etme, O'nu darbecilerin elinden söküp alma zorunluluğunu yüksek bir devrimci görev olarak duyuyoruz.

Cuntanın toplama kamplarında bulunan binlerce devrimci ve demokrat gibi, Luis Corvalanın da fizik sağlamlığını korumak ve özgürlüğünü elde etmek için, bütün demokratların acil seferberliği gündemdedir. Baskıları ve cinayetleri, kitlelerin seferberliği ile durdurmak gerekmektedir!

Dürüst Şili'liler artık ölmemelidirler!

Binlerce kurban verildi! Bu kadar kan dökülmesi yeter!

Büyük şarkıcı Victor Jara'nın, hapishaneler genel müdürü

Litro Quiroga'nın ve isimleri daha henüz bilinmiyen bir çok kişinin katliamı gibi katliamlar artık olmamalı!

Luis Corvalan'ın hayatı korunmalı. Acil özgürlüğü halk tarafından elde edilmeli. Cuntanın, ülkeye empoze ettiği bütün haberler üzerindeki hoyratça sansüre rağmen halk, askeri faşist darbeye karşı bütün dünyanın duyduğu öfkeyi ve tiksinmeyi öğrendi. Bütün dünya halkları Şili'deki faşist cinayetleri mahkum ediyorlar. İnsanlık kan banyosuna ve kıyıma son verilmesini istiyor. Tarihte ender olarak, böyle bir genişlik kazanan, bu, çok büyük dünya dayanışması kavgamızda bizi cesaretlendiriyor, çünkü Şili'nin yalnız olmadığını biliyoruz.

Halkımıza karşı uygulanan teröre son vermek ve yolumuzu yeni devrimci ufuklara doğru açmak zorundayız.

Bu amaçla, şimdiki anın sloganı: halkın en geniş birliğidir!

Yaşama hakkını savunmak ve baskıya ve ölüme son vermek için Birlik!

Çalışma hakkını savunmak ve işten çıkarmalara ve misillemelerle işimizi bitirmek için Birlik!

İşçi sınıfının kazanımlarını savunmak için, halk yönetimi sırasında, ulaşılmış hayat düzeyini korumak amacıyla ücretlerin ve aylıkların yükseltilmesini elde etmek için, sendikal örgütlenmeyi ayakta tutmak için, sömürücülerin, işletmelerin yönetimine geri gelmelerini önlemek için Birlik!

Siyasal özgürlükleri yeniden kazanmak için birlik!

Devrimci değişikler yoluna tekrar girmek için Birlik!

Halkımızın bütün erkeklerinin, bütün kadınlarının, bütün gençlerinin bu birlik içinde yeri vardır. İçlerinden birinin, dün muhalefette bulunmuş olmasının, gericilerin propagandası tarafında aldatılmış olmasının ne önemi vardır. İçlerinden milyoncası faşizmi karşılarında gördüler ve bundan böyle faşizme karşı mücadele etmeye hazırdırlar.

Onlarla beraber, bütün halkla beraber Şili kurtulacaktır.

«Dünya, gece bile dönmesini durdurmaz» diye belirtmektedir kitaplarının birinde Volodia Teitelboim yoldaş. Bu kitabında, Hitler zamanındaki faşizm gecesine atıf yapmaktadır.

Bu gerçekten de böyledir.

Kitlelerin mücadelesi, halkın kesin zaferini bilinçli yaratıcı çalışmada, verimli diyaloğa ve gençliğin başkaldırmasına açık Üniversite salonlarında, yuvaların barışında ve şahinliğinde sağlıyacaktır.

ŞİLİ KOMÜNİST PARTİSİ
SANTİAGO-DU-CHİLİ
17 Ekim 1973

———0———

BOYKOTUN 5. AYINDA NİŞANTAŞI DİŞ HEKİMLİĞİ YÜKSEK OKULU ÖĞRENCİLERİNİN BASIN BÜLTENİ

Sayın Selçuk Uzun
ÜRÜN DERGİSİ

Ülkemizde haberleşme araçlarının, bilhassa basının kimlerin elinde, kimlere hizmet ettiği malumlarınızdır.

Nişantaşı diş hekimliği yüksek okulu öğrencileri olarak yüksek öğrenimdeki gençlerin kişiliğinde hakkımızı aramak için başlatıp şu ana dek alnımızın akıyla sürdürdüğümüz boykotun NEDENLERİNİ kamuoyuna, halkımıza, buda olmazsa sağduğu sahibi namuslu yurtsever unsurlara, başta mücadelemizin onların mücadelesinin bir parçası olduğuna inandığımız işçi-köylü ve tüm ezilen emekçi sınıfına duyurmak isteğimizi, bu objektif gerçeğin yansımasını burjuva basını tarafından sansür edilerek sesini kıstırdı. Hiçe yakın bir haber olarak —ki yozlaştırarak, kendi yoz ideolojilerini katarak duyurmağı lütfen yaptılar. Ve halen manşete haber az gelince yapmaktalar. Bu onların istek ve dilekleriydi.

Ama bizler ülkemizde sadece onların isteklerinin borularının öttüğüne inanmıyorduk. Ve bizlerin destekcisi yiğit yayımcı ve basınında varlığını biliyorduk ve size bunlara dayanarak bu mektubu ve ekte okulun öğrencisi bizlerin dertlerini simgeleyen bildiride yazdık.

Biz, sizlerden sorunumuzun duyurulmasında kamuoyunun, gerçeğin bilip, bizlerin yanında yer almasını sağlamak için ilişikteki mektubun derginizde yayınlanmasını rica ediyoruz.

Saygılarımızla.

Genç dişçiler derneği yön. kur. üyesi
Ahmet Yüzüak

BİR BOYKOT :

İstanbul İ.T.İ.A. ne bağlı Nişantaşı dişhekimliği yüksek okulunda 150. gününü aşan bir boykot sürdürmekteyiz.

Nedenleri; baş neden: okulumuzun bağlı bulunduğu İktisadi Ticari İlimler Akademisinden ayrılıp, tıp yönetimine girmesi (fakülte olması) içindir.

Eğitimimizin ve öğretimimizin ancak böylelikle sıhhate kavuşacağına inanıyoruz. Diğer sorunlarımızı demokratik üniversite kavgası altında özetleriz.

— 1630 sayılı dernekler yasasıyla 1427 sayılı üniversite yasası iptal edilmelidir. Dernekler yasası öğrencilerin özgürce örgütlenmesi engellediği için, Üniversite kanunu ise, üniversiteyi kültür ve bilim merkezi olmaktan çıkarıp, siyasi iktidarların gerici düşüncelerinin empoze alanı olmasına olanak tanımaktadır. Polisin ve askerin üniversite bünyesinde bulunması ve karakol kurulmasına imkan verilmemelidir.

— Yüksek öğrenime girişte daha köklü tedbirler alınarak, işçi-köylü çocuklarının oranı yükseltilmelidir. Seçim; bölgelerin nüfusuna ve sınıfların sayısına göre ayarlanma yapılmalıdır. Sınıfların ağırlığı böylelikle de ülke sorunlarına ve bunların çözümüne kolaylıkla yansır. Anadoluda yeni yeni üniversiteler açılmalıdır.

— Tüm öğrenciler mali ve sosyal yönden devletce kısıntısız desteklenmeli ve yardım yapılmalıdır.

— Kredi ve burs mekanizması denetlenmelidir. Öğrenci temsilcilerinin de bu dağıtım mekanizmasında söz hakkı bulunmalıdır.

— Şehir yurtları komandoların karargahları halinden çıkartılarak, devletleştirilip öğrencinin gerçek temsilcisi öğrenci federasyonunun yönetimine bırakılmalıdır. Ayrıca bütün yurtlar ücretsiz hale getirilerek öğrencilerin barınması kolaylaştırılmalıdır. Yurtların yönetimine öğrenciler fiilen katılmalıdır.

— Her okul öğrenci - veli - Asistan, profesör - okul çalışanlarından kurulu bir organca yönetilmelidir. Tüm okullarda sosyal lokaller kurulup yönetimi öğrencilere bırakılmalıdır. Bu lokaller öğrencilerle o okulda çalışanların folklor, seminer, tartışma tiyatro, sinema gibi kütürel yönden yetişmelerini sağlamalıdır.

— Okul içi ve dışı tatil kamplarıyla, okulun branşıyla ilgili bilimsel eğitici çalışmalar düzenleyen komiteler her okul bünyesinde kurulmalıdır. Mali bir fondan da devlet tarafından desteklenmelidir. Komite, okulun sportif tesislerini tamamlayan ve yarışmalar düzenleyen bir alt kurulda oluşturarak, öğrenci ve çalışanın sağlam yetişmesini sağlamalıdır.

— Öğrenci-uzman doktor kontrolünde işçi-köylü ve dar gelirli aile çocuklarına her okulda ücretsiz üç öğün yemek verilmelidir.

— Okulların mediko sosyal merkezi öğrenciye koruyucu hekimlik yönünden önder olmalıdır. Yoksa hastalandıktan sonra hap veren şimdiki uygulama şeklinde değil.

— Ayrıca yüksek öğrenimdeki gençlerin eğitimi kitleyle sarmaş dolaş haline getirilmelidir.

Öğrenciler branşlarıyla ilgili uygulamaları halkla işbirliği edecek hale getiren kuruluşlar oluşturarak, halkla bütünleşen eğitimi yaratmalıdırlar.

Ülke sorunlarıyla ve yönetimiyle direkt olarak muhatap olacak gençliğin bir bölümüyüz. Halktan kopuk bir eğitimin kötü bir yetişme içindeki bu ortamda oluşumuz, yarın, halkımızın yararına çözüm bekleyen sorunlara faydalı olamıyacağımızın kuşkusunu doğurmaktadır.

Çünkü kültür, hem insanın, gittikce halkının ve kendisinin yararına, bilgi eğitim yetenek gelişmesini içerir.

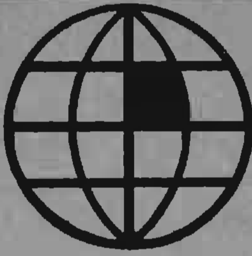
İşte biz bundan yoksun bırakılıyoruz.

5 ayı dolduran direnişimizin temel hatlarını yukarıda sıraladık. Direnişimizde kararlılığımız ve halkımızın yanımızda yer aldıklarına olan inancımızın sonsuzluğu bizim tek silahımızdır.

10 Eylül 1975

Genç Dişçiler Derneği Yönt. Kur. Üyesi
Ahmet Yüzüak

———0———

ürün yayınları

PK : 41 SİRKECİ İSTANBUL

1 toplatıldı

İvan Michailov

DÜNYADA İLK ANTİFAŞİST AYAKLANMA eylül 1923 — 6 lira

2

V. İ. LENİN

toplumda kadının rolü üzerine — 5 lira

3

A.BOUDANOV-G.SOTCHEVKO

MAĞLUP EDİLEMEYEN vietnam-kamboçya — 6 lira

4

V. İ. LENİN

uzaktan mektuplar — 6 lira

çekoslovakya-ağustos/1968 — 7 lira

V. i. lenin

REDDETTİĞİMİZ MİRAS çıktı 6 LİRA

RICHARD KOSOLAPOV

SOSYALİST TEORİNİN SORUNLARI çıkıyor 12. LİRA

10 Lira